

**GELENEKSEL 9 KASIM ETKİNLİKLERİ KAPSAMINDA
NENE HATUN TARİHİ MİLLİ PARKINI ZİYARET
EDEN KATILIMCILARIN KATILIM
MOTİVASYONLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

Hacı Yaşar MAZMAN

**Yüksek Lisans Tezi
Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Ana Bilim Dalı
Doç. Dr. Ahmet ÇAVUŞ
2020
Her Hakkı Saklıdır**

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ VE OTELCİLİK ANABİLİM DALI**

Hacı Yaşar MAZMAN

**GELENEKSEL 9 KASIM ETKİNLİKLERİ KAPSAMINDA NENE
HATUN TARİHİ MİLLİ PARKINI ZİYARET EDEN
KATILIMCILARIN KATILIM MOTİVASYONLARININ
DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Doç. Dr. Ahmet ÇAVUŞ**

ERZURUM – 2020

TEZ BEYAN FORMU

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddelerine göre hazırlamış olduğum "Geleneksel 9 Kasım Etkinlikleri Kapsamında Nene Hatun Tarihi Milli Parkını Ziyaret Eden Katılımcıların Katılım Motivasyonlarının Değerlendirilmesi" adlı tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Gereğini bilgilerinize arz ederim *.

Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

×Tezimin/Raporumun makale için **altı ay**, patent için **iki yıl** süreyle erişiminin ertelenmesini istiyorum.

03.09.2020

Hacı Yaşar MAZMAN

***LİSANSÜSTÜ TEZLERİN ELEKTRONİK ORTAMDA TOPLANMASI, DÜZENLENMESİ VE ERİŞİME AÇILMASINA İLİŞKİN YÖNERGE**

.....
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Lisansüstü tezlerin erişime açılmasının ertelenmesiMADDE 6– (1) Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu **iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.**

(2) Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz **makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış** ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile **altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.**

Gizlilik dereceli tezler MADDE 7– (1) Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

(2) Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Graduate School of Social Sciences

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Doç.Dr. Ahmet ÇAVUŞ danışmanlığında, Hacı Yaşar MAZMAN tarafından hazırlanan bu çalışma 03/09/2020 tarihinde aşağıda isimleri yazılı jüri tarafından Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. Fatih ORHAN

Jüri Üyesi Doç. Dr. Ahmet ÇAVUŞ

Jüri Üyesi :Dr.Öğr. Üyesi Ali İSKENDER

İmza:

İmza:

İmza:

(Handwritten signatures of Fatih Orhan, Ahmet Çavuş, and Ali İskender)

Prof. Dr. Sait UYLAŞ

Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET	IV
ABSTRACT	V
KISALTMALAR DİZİNİ	VI
ŞEKİLLER DİZİNİ	VII
FOTOĞRAFLAR DİZİNİ	VIII
TABLolar DİZİNİ	IX
ÖNSÖZ	XI
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ÖZEL İLGI TURİZMİ

1.1. ÖZEL İLGI TURİZMİNİN TANIMI VE KAPSAMI	3
1.1.1. Özel İlgi Turizminin Tanımı	3
1.1.2. Özel İlgi Turizminin Gelişimi	4
1.1.2.1. Özel İlgi Turizminin Gelişimine Etki Eden Faktörler	4
1.1.3. Özel İlgi Turizminin Genel Özellikleri	5
1.1.4. Özel İlgi Turisti Kavramı	7
1.1.4.1. Özel İlgi Turistinin Tanımı ve Genel Özellikleri	7
1.2. BİR ÖZEL İLGI TURİZM TÜRÜ OLARAK HÜZÜN TURİZMİ	8
1.2.1. Hüzün Turizmi Talebini Etkileyen Faktörler	11
1.2.2. Hüzün Turizmi Çeşitleri	13
1.2.2.1. İnsana Dayalı Hüzün Turizmi	13
1.2.2.2. Doğaya Dayalı Hüzün Turizmi	14
1.3. SAVAŞ ALANLARI TURİZMİ	15
1.3.1. Turistik Ürün Olarak Savaş Alanları.....	16
1.3.1.1. Savaş Alanlarının Özellikleri	17
1.3.1.2. Savaş Alanlarının Ziyaret Edilme Nedenleri.....	17
1.3.1.3. Savaş Alanlarının Turizme Açılması.....	17
1.3.1.3.1. Dünya’da Savaş Alanlarının Turizme Açılması	18
1.3.1.3.2. Türkiye’de Savaş Alanlarının Turizme Açılması	19
1.3.2. Savaş Alanlarında Turizm Etkinlikleri.....	20

1.3.2.1. Anma Etkinlikleri	21
1.3.2.2. Özel Organizasyonlar	21
1.3.2.3. Sosyal Projeler	22

İKİNCİ BÖLÜM

MOTİVASYON VE TURİZM

2.1. MOTİVASYON KAVRAMI.....	23
2.1.1. Motivasyon Süreci.....	23
2.2. MOTİVASYON TEORİLERİ	24
2.2.1. Kapsam Teorileri.....	25
2.2.1.1. Maslow'un İhtiyaç Hiyerarşisi Teorisi	25
2.2.1.1.1. Maslow Teorisinin Turizm Açısından Değerlendirilmesi	27
2.2.1.2. McClelland'ın Başarma İhtiyacı Teorisi	28
2.2.1.3. Herzberg'in Çift Faktör Teorisi.....	29
2.2.1.4. McGregor'un X ve Y Teorisi	30
2.2.1.5. Alderfer'in ERG Teorisi (Kuramı).....	32
2.2.2. Süreç Teorileri.....	34
2.2.2.1. Vroom'un Beklenti Teorisi.....	34
2.2.2.2. Adams'ın Eşitlik Modeli	35
2.2.2.3. Porter ve Lawler Geliştirilmiş Bekleyiş Teorisi	36
2.3. TURİZMDE MOTİVASYON.....	37
2.3.1. Tüketici Motivasyonu	37
2.3.2. Turizmde Motivasyonu Etkileyen İç faktörler	37
2.3.3. Turizmde Motivasyonu Etkileyen Dış Faktörler.....	38

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

9 KASIM ETKİNLİKLERİ KAPSAMINDA NENE HATUN TARİHİ MİLLİ

PARKINI ZİYARET EDEN KATILIMCILARIN KATILIM

MOTİVASYONLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1. ARAŞTIRMA ALANININ TANITIMI	40
3.1.1. Nene Hatun Tarihi Milli Parkı	40
3.1.1.1. Nene Hatun Tarihi Milli Parkı ve Araştırma Sahasının Konumu	41

3.1.2. Aziziye Tabyaları ve Mecidiye Tabyası.....	43
3.1.2.1. Bir Numaralı Aziziye Tabyası.....	43
3.1.2.2. İki Numaralı Aziziye Tabyası.....	44
3.1.2.3. Üç Numaralı Aziziye Tabyası	45
3.1.2.4. Mecidiye Tabyası	46
3.1.2.5. Aziziye Şehitleri Anıtı ve Nene Hatun'un Kabri	47
3.2. ARAŞTIRMANIN KONUSU.....	55
3.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	55
3.3.1. Araştırma Soruları	55
3.3.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi	56
3.3.3. Araştırmanın Varsayımı ve Sınırlılıkları.....	57
3.3.4. Araştırma Evreni ve Örneklem.....	58
3.3.5. Veri Toplama Yöntemi.....	59
3.3.5.1. Araştırmada Kullanılan Ölçekler	59
3.3.6. Verilerin Normallik Dağılımına İlişkin Bulgular.....	60
3.3.7. Veri Analiz Teknikleri	61
3.4. ARAŞTIRMAYA KATILANLARIN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ	62
3.5. ARAŞTIRMA SORULARININ ANALİZ EDİLMESİ.....	81
3.5.1. Katılım Motivasyonunun Örneklemeye Göre Farklılığının İncelenmesi.....	81
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	87
KAYNAKÇA	92
EKLER.....	102
EK 1. Anket Formu	102
ÖZGEÇMİŞ.....	105

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**GELENEKSEL 9 KASIM ETKİNLİKLERİ KAPSAMINDA NENE HATUN TARİHİ
NİLLİ PARKINI ZİYARET EDEN KATILIMCILARIN KATILIM
MOTİVASYONLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ****Hacı Yaşar MAZMAN****Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ahmet ÇAVUŞ****2020, 105 sayfa****Jüri: Doç. Dr. Ahmet ÇAVUŞ****Doç. Dr. Fatih ORHAN****Dr. Öğr. Üyesi Ali İSKENDER**

Turizm endüstrisi içinde bulunduğumuz dünya düzeninde önemli bir yer edinmiş, ziyaretçilerine yenilikler sunmuş ve rekabetçi bir yapı ile alternatif turizm türleri oluşturmuştur. Ürün yelpazesinin genişlemesiyle birlikte alternatif turistik ürünlerin öne çıktığı görülmüştür. Son yıllarda hüzün turizmi kapsamında savaş alanlarını ziyaret etme ve anma törenlerine katılım gösterme hızla gelişen turizm faaliyetleri arasında yerini almıştır.

Bu çalışmanın amacı tarihimizde önemli bir yer edinen ve geleneksel hale gelen etkinliklerle bir turizm destinasyonu haline gelen Nene Hatun Tarihi Milli Parkı savaş alanına gelen ziyaretçilerin profillerini, ziyaret nedenlerini ve katılım motivasyonlarını belirlemektir. Literatür incelendiğinde katılımcıların katılım motivasyonlarının ölçülmesinde ve ziyaretçilere yönelik araştırmalardaki yetersizlik nedeniyle bu çalışma oluşturulmuştur.

Çalışma üç bölümden oluşmakta olup, birinci bölümde özel ilgi turizmi, savaş alanları ve hüzün turizmi konusu üzerinde durulmuş, dünya genelinde yer alan savaş alanları ve bu destinasyona ilişkin ziyaretler incelenmiştir. İkinci bölümde motivasyon ve turizm konusu üzerinde durulmuş motivasyon teorileri incelenmiştir. Çalışmanın son bölümünde ise Nene Hatun Tarihi Milli Parkı savaş alanı tarihi, konumu ve turistik çekicilikleri ele alınmış, burayı ziyaret eden katılımcılara yönelik araştırmaya yer verilmiştir.

Araştırma bölümünde öncelikle savaş alanları ve hüzün turizmi kapsamında yapılan akademik çalışmalar irdelenmiş ve daha sonra hazırlanan anket formları ile alanda araştırma yapılmıştır. Anket tekniği kullanılarak hazırlanan çalışmada toplamda 430 anket bastırılmıştır. İnceleme sonucunda eksik verilere sahip olan bazı anket formları değerlendirmeye alınmamış, 387 anket üzerinden analizler yapılmıştır. Anketler bire bir görüşme ile katılımcılara sorular yöneltilerek doldurulmuştur. Araştırmada 387 anket formundan elde edilen veriler Frekans Dağılım Analizi, Normallik Analizi, T Testi ve ANOVA Analizine tabi tutularak tablolaştırılmış ve yorumlanmıştır. Analiz sonuçlarına göre araştırmaya katılan ziyaretçilerin motivasyon düzeylerini belirlemede; atalarının savaştıkları yerleri görme istekleri, onların duygularını hissetme, tarihe tanıklık etme ve onlara dua etme gibi birçok temel motivasyon faktörleri yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Özel İlgi Turizmi, Savaş Turizmi, Hüzün Turizmi, Motivasyon, Nene Hatun Tarihi Milli Parkı

ABSTRACT**MASTER'S THESIS****EVALUATION OF PARTICIPATION MOTIVATIONS OF PARTICIPANTS
VISITING NENE HATUN HISTORICAL NATIONAL PARK WITHIN THE
SCOPE OF NOV. 9****Hacı Yaşar MAZMAN****Advisor: Assoc. Prof. Dr. Ahmet ÇAVUŞ****2020, Pages: 105****Jury: Assoc. Prof. Dr. Ahmet ÇAVUŞ****Assoc. Prof. Dr. Fatih ORHAN****Assist. Prof. Dr. Ali İSKENDER**

The tourism industry has gained an important place in the world order we are in, has offered innovations to its visitors and created an alternative tourism types with a competitive structure. With the expansion of the product range, alternative touristic products were seen to come to the fore. In recent years, visiting the battlefields and participating in memorial ceremonies within the scope of sadness tourism has taken its place among the rapidly developing tourism activities.

The aim of this study is to determine the profiles, of the visitors, the reasons for their motivation to participate in the Nene Hatun Historical National Park battlefield, which has gained an important place in our history and has become a tourism destination with traditional activities. When the literature is analyzed, this study was created due to the inadequacy of the participants in measuring the motivation of participation and research towards the visitors.

The study consist of three chapters. In the first part, special interest tourism, battlefields and dark tourism are emphasized and the battlefields around the world and their visits to this destination are examined. In the second part, motivation and torism theories are examined. In the last part of the study, the history, location and tourist attractions of the Nene Hatun Historical National Park battlefield were discussed and a research was survey was conducted fot the participants.

In the research section, firstly the acadamic studies carried out within the scope of war areas and sadness tourism were examined and then the research forms were conducted with the questinnaires prepared. A total of 430 questionnaires were printed in the study which was prepared by using questionnaire technique. As a result of the examination, some questinnaire forms with missing data were not evaluated and analyzes were made on 387 questionnaires. The questinnaires were filled in by one-to-one interviews by asking questions to the participants. The data obtained from 387 questionnaire forms were subjected to Frequency Distribution Analysis, Normality Analysis, T Test and ANOVA Analysis tabulated and interpreted. According to the result of tehe analysis, in determining the motivation levels of the visitors; there are many basic motivational factors, such as the desire of ancestors to see were they fight, feeling their emotions, witnessing history and praying to them.

Keywords: Special Interest Tourism, War Tourism, Dark (Sadness) Tourism, Motivation, Nene Hatun Historical National Park

KISALTMALAR DİZİNİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AÇSHB	: Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
ANOVA	: Analysis of Variance
ATAUNİ	: Atatürk Üniversitesi
DKMP	: Doğa Koruma ve Milli Parklar
EBB	: Erzurum Büyükşehir Belediyesi
ERG	: Existence-Relatedness-Growth Theory
ERVAK	: Erzurum Kalkınma Vakfı
ETÜ	: Erzurum Teknik Üniversitesi
IUCN	: Dünya Doğa ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği
km	: Kilometre
KUDAKA	: Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
TDK	: Türk Dil Kurumu
UNWTO	: Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü
vb.	: Ve benzeri
Y.y.	: Yüzyıl

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1. Motivasyon Süreci	24
Şekil 2.2. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi	25
Şekil 2.3. İhtiyaçlar Hiyerarşisi ve Turizm.....	27
Şekil 2.4. Alderfer'in ERG Kuramı	33
Şekil 3.1. Nene Hatun Tarihi Milli Parkı Konumu.....	42
Şekil 3.2. Ziyaretçilerin Tabyalar Yürüyüşüne Kiminle Katıldığı	68
Şekil 3.3. Katılımcıların Daha Önce Tabyaları Ziyaret Etme Durumu	69
Şekil 3.4. Katılımcıların Tabyaları Ziyaret Etme Sıklığı.....	70
Şekil 3.5. Tabyaların Ziyaret Edilme Gerekliliği Hakkındaki Görüşler	71
Şekil 3.6. Ziyaretçilerin Tabyalar Hakkında Bilgi Toplama Durumu	72

FOTOĞRAFLAR DİZİNİ

Fotoğraf 1.1. Dünyadaki Savaş Alanları Fotoğrafları.....	18
Fotoğraf 1.2. Türkiye’deki Savaş Alanları Fotoğrafları	20
Fotoğraf 3.1. Bir Numaralı Aziziye Tabyası	44
Fotoğraf 3.2. İki Numaralı Aziziye Tabyası	45
Fotoğraf 3.3. Üç Numaralı Aziziye Tabyası	46
Fotoğraf 3.4. Mecidiye Tabyası	47
Fotoğraf 3.5. Şehitler Anıtı ve Nene Hatun’un Kabri.....	48
Fotoğraf 3.6. Aziziye Şehitleri Anıtı Yanındaki Toplu Şehitlik.....	48
Fotoğraf 3.7. Nene Hatun Tarihi Milli Parkı Giriş Ünitesi.....	49
Fotoğraf 3.1. Erzurum Kültür ve Sanat Sokağı.....	50
Fotoğraf 3.9. Tabyalar Yürüyüşü Afişi.....	53
Fotoğraf 3.10. 9 Kasım Anma Etkinlikleri Programı	54
Fotoğraf 3.11. Tabyalar Yürüyüşünden Görünüm.....	54

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1.1. Özel İlgi Turizmi Ürünlerine Yönelik SWOT Analizi	6
Tablo 1.2. Genel ve Özel İlgi Turisti Karşılaştırması	8
Tablo 1.3. Yerli ve Yabancı Literatürdeki Diğer Hüzün Turizmi Kavramları.....	10
Tablo 1.4. İnsana Dayalı Hüzün Turizmi Çeşitleri	13
Tablo 2.1. Motive Edici ve Koruyucu Faktörler	29
Tablo 3.1. Örneklem Büyüklüğünün Belirlenmesi	59
Tablo 3.2. Değişkenlere İlişkin Mod, Medyan, Çarpıklık ve Basıklık Değerleri	61
Tablo 3.3. Kolmogorov Smirnov Testi Sonuçları	61
Tablo 3.4. Katılım Motivasyonu Ölçeğinin Cronbach's Alpha Katsayısı	62
Tablo 3.5. Araştırmaya Katılanların Cinsiyetlerine İlişkin Demografik Bulgular	63
Tablo 3.6. Araştırmaya Katılanların Yaşlarına İlişkin Demografik Bulgular	63
Tablo 3.7. Araştırmaya Katılanların Medeni Durumlarına İlişkin Demografik Bulgular	63
Tablo 3.8. Araştırmaya Katılanların Eğitim Durumlarına İlişkin Demografik Bulgular	64
Tablo 3.9. Araştırmaya Katılanların Mesleki Durumlarına İlişkin Demografik Bulgular	64
Tablo 3.10. Araştırmaya Katılanların Gelir Durumlarına İlişkin Demografik Bulgular	65
Tablo 3.11. Araştırmaya Katılanların Nereli Olduklarına İlişkin Demografik Bulgular	66
Tablo 3.12. Araştırmaya Katılanların İkamet Yerlerine İlişkin Demografik Bulgular	67
Tablo 3.13. Katılımcıların Tabyalar Yürüyüşüne Kiminle Katıldıkları	68
Tablo 3.14. Katılımcıların Tabyaları Ziyaret Etme Durumu.....	69
Tablo 3.15. Katılımcıların Tabyaları Ziyaret Sıklığı.....	70
Tablo 3.16. Katılımcıların Tabyaların Ziyaret Edilme Gerekliliği Hakkındaki Görüşleri.....	71
Tablo 3.17. Katılımcıların Tabyalar Hakkında Bilgi Toplama Durumu	72
Tablo 3.18. Sosyal Çevre ve Diğer Unsurların Katılımcıları Etkileme Düzeyleri	75

Tablo 3.19. Araştırmaya Katılanların Katılım Motivasyonu Düzeyine Göre Dağılımı.....	80
Tablo 3.20. Cinsiyet ile katılım motivasyonları arasındaki ilişkilere yönelik T-Testi...	81
Tablo 3.21. Medeni Durum ile Katılım Motivasyonları İlişkisine Yönelik T-Testi	82
Tablo 3.22. Yaş ile Katılım Motivasyonları Arasındaki İlişkilere Yönelik ANOVA Testi.....	83
Tablo 3.23. Eğitim durumu ile katılım motivasyonları arasındaki ilişkilere yönelik ANOVA testi.....	83
Tablo 3.24. Meslek Grupları İle Katılım Motivasyonları Arasındaki İlişkilere Yönelik Anova Testi	84
Tablo 3.25. Aylık Gelir ile Katılım Motivasyonları Arasındaki İlişkilere Yönelik ANOVA Testi	85
Tablo 3.26. Aylık Gelir ile Katılım Motivasyonları Arasındaki İlişkilere Yönelik Post Hoc Testi TUKEY(Farklılık Düzeyi).....	85

ÖNSÖZ

9 Kasım Etkinlikleri kapsamında Nene Hatun Tarihi Milli Parkını ziyaret eden katılımcıların katılım motivasyonlarının değerlendirilmesi konulu yüksek lisans tez çalışmamın en başından itibaren bilgisi, deneyimi ve samimiyetiyle desteklerini esirgemeyen, yolumu aydınlatan çok kıymetli tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Ahmet ÇAVUŞ'a teşekkür ederim.

Değerli zamanlarını benim için ayıran, tezime yönelik yaptıkları katkılardan ötürü kıymetli jüri üyelerim Doç. Dr. Fatih ORHAN ve Dr. Öğretim Üyesi Ali İSKENDER hocalarım teşekkürü sizlere bir borç bilirim.

Çalışmamın en başından en sonuna kadar her koşulda yanımda olan ve üzerimden hiç desteklerini esirgemeyen, her zaman yanımda olan aile büyüklerine ve kardeşlerime çok teşekkür ederim. Aynı zamanda desteklerini esirgemeyen tüm arkadaşlarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Lisans eğitiminden itibaren desteklerini esirgemeyen, her koşulda bizlere zaman ayıran kıymetli hocalarıma, tez çalışmamda vakit ayırıp hiçbir koşulda beni geri çevirmeyen saygıdeğer araştırma görevlisi hocalarıma teşekkür ederim.

Eğitimim süresince yaşamı boyunca bin bir fedakârlıklarla bir yerlere gelebilmemiz için uğraş veren, destekleyen, koruyan ve kollayan, üzerimden hayır dualarını eksik etmeyen gönlü güzel biricik annem Melahat MAZMAN ve beni her konuda destekleyen, yanımda olan ve bana hayatı öğreten pek kıymetli babam Selim MAZMAN'a saygılarımı sunuyorum.

Erzurum-2020

Hacı Yaşar MAZMAN

GİRİŞ

Turizmin son yıllardaki gelişimiyle birlikte, turistik hareketlere katılma eğilimleri de farklılık göstermeye başlamış, yeni ve özel alternatif turizm türlerinin ortaya çıkması da kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu gelişim göz önüne alındığında, kişisel eğilimlerin turizm hareketlerini yönlendiren ana etkenlerden biri olarak ortaya çıktığı görülmektedir. Bu durum farklı deneyimler yaşamak isteyen turist tipini de oluşturmaktadır. Özel ilgi turistlerinin katıldığı alternatif turizm türlerinden savaş ve hüzün turizmi de önemli yer tutmaktadır.

Hüzün turizmi, dark turizm, kara turizmi gibi adlarla da anılmakta olan bir turizm türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Hüzün turizmi geçmişte yaşanmış önemli olaylar içerisinde gerçekleşen ölümlerin ya da kişiler üzerinde üzüntü yaratmış olayların yaşandığı alanlara yönelik seyahatleri ifade etmektedir. Hüzün turizmine turistleri yönlendiren motivasyonlar ise bazı nedenler sonucu gerçekleşmiş ölüm olaylarına yönelik merak, ölen insanlara verilen önem ve üzüntü yaratan olaylara yönelik ilgi olarak değerlendirilmektedir (Albayrak, 2013).

Kılıç ve Akyurt 'a göre korku ve ölüm gibi olgular ve hüzün duygusu insanlara geçmektedir ve bu durum söz konusu olayların yaşandığı alanlara yönelik olarak bir turizm hareketliliği başlatmaktadır. Destinasyonların çekiciliğine katkıda bulunan bu turizm hareketliliği hüzün turizmidir. Hüzün turizmi kapsamında çekicilik bakımından dünyada bazı önemli yerler bu kapsamda ziyaret edilmekte olup ve milyonlarca turistin bu alanlara akın ettikleri görülmektedir.

Kurnaz, Çeken ve Kılıç' a göre hüzün turizmine yönelik geçmiş yıllara ait bir istatistikte en çok ilgi gören beş destinasyonu ABD'de 11 Eylül olaylarının yaşandığı Ground Zero, Polonya Auschwitz' teki Nazi Toplama Kampı, Fransa Pont de l'Alma' da Prenses Diana'nın trafik kazası kaza geçirerek hayatını kaybettiği tünel, Ukrayna'da bulunan Çernobil nükleer santral alanı ve Tayvan'daki Kwai köprüsü olarak sıralamışlardır (Kurnaz, Çeken, & Kılıç, 2013).

Turistik açıdan bu önemli yerlerin ziyaretinde özel ilgi turistlerinin bazı motivasyonlarla bu bölgeleri ziyaret ettikleri, ziyaret davranışları altında yatan temel faktörlerin araştırılmasında motivasyon araştırmaları devreye girmektedir.

Motivasyon araştırmaları, insan davranışlarının nedenlerini, nasıl olduğunu ve bu davranışların nasıl yönlendirilebileceğini sorgulamaktadır. Motivasyon olgusunu açıklamaya yönelik geliştirilen teorilerin temel amacı da, insan davranışlarını ngrebilmektir. Turist davranışlarını anlamaya ve açıklamaya yönelik araştırmalarda; algılamalar, kültürel Şartlar ve öğrenme gibi değişkenlerin yanı sıra, motivasyon kavramına önem atfedilmektedir. Bunun nedeni ise, her bireyin davranışının arkasında itici veya çekici bir gücün olduğu varsayımdır.

İnsanların seyahat nedenleri, seyahat motivasyonu kavramı özelinde araştırılmaktadır. Bu araştırmalar; insanların seyahat edeceği destinasyonları belirli amaçlar, ihtiyaç ve istekler doğrultusunda seçtiğini ve bu seçimlerin farklı nedenlerden kaynaklandığını ne sürmektedir. Dolayısıyla seyahatin nedenini belirlemek için motivasyon araştırmalarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünde özel ilgi turizmi kavramından bahsedilmiş ve bu turizmin alt kolları olan hüzün ve savaş turizmi üzerinde durulmuştur. Nene Hatun Tarihi Milli Parkı hüzün ve savaş turizmi yönünden önemli bir potansiyel olmakla birlikte gelecek kuşaklara aktarılmada büyük bir önem arz etmektedir.

Çalışmanın ikinci bölümünde motivasyon kavramı hakkında bilgi verilmiş ve motivasyon teorileri incelenmiştir. Literatür taranarak kavramların tanımlanması amaçlanmıştır. İnsanların hüzün ve savaş konulu destinasyonlara ziyaretlerinde etken olan nedenler ele alınmıştır.

Çalışmanın son bölümünde ise o anı yaşamak adına her yıl düzenlenen ve 6.'sı idrak edilen 9 Kasım etkinlikleri anma ve kutlama törenlerinde katılımcıların hangi nedenlerle buraya geldikleri araştırılmış ve motivasyon düzeyleri ölçülmeye çalışılmıştır. Ziyaretçilerin cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu, aylık gelirleri ile motivasyon düzeyleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığı üzerine sorular hazırlanıp ve irdelenmiştir. Bu bölüm çalışmanın bulgularının istatistiksel olarak analiz edildiği ve sonuca ulaştığı kısımdır.

Araştırmanın evrenini 9 Kasım etkinliklerine katılan kişiler oluşturmaktadır. Araştırmanın amacı Nene Hatun Tarihi Milli Parkı'na yönelik katılımcıların toplanan veriler sonucunda katılım motivasyonunu değerlendirmek, elde edilen sonuçlar ışığında gelecek çalışmalara ve literatüre öneriler getirebilmektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ÖZEL İLGI TURİZMİ

1.1. ÖZEL İLGI TURİZMİNİN TANIMI VE KAPSAMI

1.1.1. Özel İlgı Turizminin Tanımı

Özel ilgi turizmiyle ilgili çok çeşitli tanımlamalar vardır:

TDK' ya göre “özel” kelimesi *“Yalnız bir kişiye bir şeye ait veya ilişkin, bir kişiyi ilgilendiren hususi, kişisel nitelik taşıyan şeylerin tümüdür”*(URL 1).

TDK tanımlamasına göre “ilgi” kelimesi *“İki şey arasında bulunan herhangi bir bağlılık, ilişki, alaka veya dikkati öncelikle belirli bir şey üzerinde toplama eğilimidir”*(URL 1).

Sözcükbilimi açısından değerlendirdiğimiz bu kavrama turizm bazında bakılacak olursa özel ilgi turizmi; ilgileri belirli alanlarda yoğunlaşan kişilerin bu ilgilerini tatmin etmek amacıyla belli bir destinasyona yaptıkları seyahatleri ifade etmektedir (Tanrısevdi & Çavuş, 2003).

Benzer yönlerle yapılan diğer bir tanıma göre ilgi turizmi, *“bireylerin veya grupların belirli özel ilgi motifleri tarafından yönlendirilen, uyumlaştırılmış boş zaman ve rekreasyon deneyimleri”* olarak tanımlanmaktadır (Uluçeçen, 2011).

UNWTO'nun tanımına göre özel ilgi turizmi, *“Belirli bir temaya sahip turistik merkezleri ziyaret etmek ve belirli ilgilerini geliştirmek amacı güden kişilerin bireysel ya da grup halinde katıldıkları uzmanlaşmış bir turizm türüdür”* (Tanrısevdi & Çavuş, 2003).

Özel ilgi turizmi alışlagelmiş olan deniz-kum-güneş üçlüsünün ötesinde farklı ilgi ve alanlara yönelik gerçekleştirilen, kişilerin tatmin olması yoluyla bireysel ya da grup halinde gerçekleştirdikleri faaliyetlerdir.

Tanımlardan yola çıkacak olursak talep açısından güçlü bir şekilde uyarılan, sürekli olarak yeniliği teşvik eden, benzer düşüncedeki insanların birlikte gerçekleştirebileceği bir ortamın sağlanması amaçlanmaktadır (Küçükaslan, 2006).

1.1.2. Özel İlgi Turizminin Gelişimi

Dünya turizminin kitle turizminden alternatif turizme geçişi 1950'lerden sonra küresel düzenin bütün endüstrilerde tüketim kültürüne yönelmesiyle başlamış ve dünya bazında bir tüketim kültürü yerleşmiştir (Kozak & Bahçe, 2009).

1980'li yıllarda meydana gelen yeni yaşam biçimlerine uygun olarak insanlar ile doğa arasında yeni bir süreç gelişmeye başlamış ve bu anlayış yenilenebilirlik ve sürdürülebilirlik kavramına önem verme, dış alandaki aktivitelere daha fazla katılma, çevresel sorunların farkına varma, eğitimde ve teknolojiye ilerleme, estetik değerlerin farkına varma, bireysel ve kolektif gelişmelere daha fazla odaklanma ile beraber kendini belli etmiştir (Tanrısevdi & Çavuş, 2003).

Post-modern dönem olarak nitelendirdiğimiz 1990'lar alternatif turizmden özel ilgi turizmine doğru bir akışın başladığı dönemdir. Bu aşamada yeni turist tipleri ortaya çıkmış ve turizmin gelişmesine katkıda bulunan elit kesimler sıradanlıktan kurtulmak için farklı yollara başvurmuşlardır. Bunun sonucunda turizm, kitlesel yapıdan daha bireysel olan bir yapıya doğru kaymıştır (Kozak & Bahçe, 2009).

Deniz-kum-güneş üçlüsüne katılım azalmaya başlamış ve katılımcılar duygularını tatmin edebilecekleri özel ilgi alanlarına doğru yönelmeye başlamışlardır.

1.1.2.1. Özel İlgi Turizminin Gelişimine Etki Eden Faktörler

Özel İlgi turizminin gelişiminde rol oynayan faktörleri şu şekilde sıralayabiliriz: (Kozak & Bahçe, 2009)

- Kitle turizminin meydana getirdiği turizm kültürü; özel ilgi turizmine oldukça başarılı bir zemin hazırlamıştır.
- İnsanların; ücretli izinleri, hafta sonu tatilleri, resmi tatilleri ve emeklilik gibi değerlendirebilecekleri ve kendi duygularını tatmin edebilecekleri boş zamanları artmıştır. Çalışma koşullarının ve boş zaman değerlendirme alışkanlıklarının günden güne değişmesi, kısıtlı sürelerde daha fazla deneyim yaşama arzusu, merak duygusu ve turizm tüketiminin giderek kitleselleşmeden bireyselleşmeye dönüşmesi gibi nedenler, boş zaman

değerlendirme etkinlikleri konusunda artan bir çeşitlilik yaratmıştır.

- Teknoloji, ulaşım, iletişim ve çalışma şartlarındaki değişim seyahat şekillerini de etkilemiştir. İnsanlar artık daha çok sayıda ve daha kısa tatiller yapar hale gelmiştir. Özellikle, yoğun insanların kısıtlı bir zaman dilimi içerisinde kendilerini yenileme ihtiyacı, onları hususi ilgilerine yönelik deneyimler aramaya yönlendirmiştir.
- İnsanların eğitim seviyelerinin yükselmesi ile birlikte bireyler; çevresel sorunlar konusunda daha bilinçli davranıp daha küçük gruplar halinde veya bireysel olarak boş zamanlarını değerlendirme eğilimine girmektedirler. Eğitim seviyesinin yükselmesiyle beraber insanların "kendini gerçekleştirme" gibi ihtiyaçlara odaklanması da, özel ilgi türlerinin gelişmesinde önemli rol oynamaktadır.

Yukarıda belirttiğimiz maddeler genelinde değişen hayat koşulları ve turist beklentilerinin bu yeni koşullarla birlikte kitlesel turizmin artık kişileri tatmin edemediği şekilde değişmesi, duyarlılığın artması, insanların daha sakin ve huzurlu bir ortam için kalabalıklardan kaçması, kitleselleşmeden uzaklaşıp bireyselleşmenin önem kazanması ve kişilerin kendilerini geliştirme eğilimlerinin artmasıyla birlikte özel ilgi turizmi de olumlu yönde ivme kazanmıştır.

1.1.3. Özel İlgi Turizminin Genel Özellikleri

Özel ilgi turizmi kendi bünyesinde bir takım farklı özellikler bulundururken aynı zamanda diğer turizm türleriyle de benzer özelliklere sahiptir.

- Özel ilgi turizmi kitlesel turizme göre sıkışıp kalmayan daha aktif, çevresel ve toplumsal açıdan daha duyarlı bir özelliğe sahiptir (Küçükaslan, 2007).
- Özel ilgi turizminin özellikleri arasında belki de en dikkat çekici özellik, özel ilgi turizminin boyutlarının tam olarak bilinmesinin veya hesaplanmasının mümkün olmamasıdır. Özel ilgi turistlerinin birçoğu bağımsız seyahat etmekte ve bu nedenle de özel ilgi turistlerine ait verilerin eksiksiz olarak kaydedilmesi veya hesaplanması mümkün olmamaktadır. (Kozak & Bahçe, 2009).

- Özel ilgi turizmi kapsamında seyahat edecek kişilerin tercihlerinde temel nokta kesin olarak belirlenmiş ilgililerdir(Kaya, 2006).
- Özel ilgi turizmi; kitle turizminden farklı olarak daha sağlam bir organizasyon gerektiren, tam ve eksiksiz bilgi akışı sağlayabilecek ve alanında oldukça uzman olan rehberler gerektirmektedir.
- Özel ilgi turizmi, emek yoğun bir özelliğe sahip olduğundan uzmanlaşmış işgücü gerektirir. Nitelikli ürün ve hizmet üretimi gerektiren yapısı, nitelikli ve profesyonel işgücü gereksinimini artırır. Çünkü seçici, elit, rekreasyonel, aktif ve yenilikçi olan özel ilgi turisti, nitelikli hizmet almaya ve bunun maddi ve manevi açıdan yüksek olan bedelini ödemeye hazırdır (Kozak & Bahçe, 2009).
- Özel ilgi turizmi kitlesel turizmden ayrı olarak kalabalık gruplara hitap etmeyen, genellikle münferit katılımcılardan oluşan bir turizm türüdür.

Özel ilgi turizmine yönelik güçlü ve zayıf yönlerin, fırsatların ve tehditlerin yer aldığı SWOT analizi aşağıda yer alan Tablo 1.1’de ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

Tablo 1.1. Özel İlgi Turizmi Ürünlerine Yönelik SWOT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER	ZAYIF YÖNLER
1.Emek yoğun yapı ve istihdama olumlu etki	1.Turizm varlıklarına ait bilgi eksikliği
2.Küçük ölçekli işletmeler	2.Kültürel ve doğal mirasın bozulması
3.Turizm varlıklarına ait bilgi eksikliği	3.Küçük işletmelerin; sektörün gelişimi ve bölgesel tanıtım konularındaki işbirliği eksikliği
4.Eğitimsel ve katılımcı aktiviteler üzerinde gelişim	4.Profesyonel yönetim ve pazarlama uzmanı eksikliği
5.El yapımı ve doğal mirasın keşfi	5.Sanatın, kültürün, mirasın sunulmasında seçkinci yaklaşım
6.Girişimcilerin tecrübeleri ve yetenekleri üzerinde gelişim	6.Yereldeki altyapı yetersizlikleri
7.Farklılaştırılmış ürün ve hizmetlere yatırım	7.Kazanç üzerine odaklanma ile ürünün, kitle turizmi ürününe dönüşebilmesi
FIRSATLAR	TEHDİTLER
1.Yerelde ekonomik sıkıntıların aşılmasına olumlu etki	1.Kültürel ürünlerin metalaştırılması
2.Yerel halk ile kaynaşmayı içeren kişiselleştirilmiş ürünlerin sunulması	2.Taşıma kapasitelerinin yükseltilmesi yoluyla doğal kaynakların sömürülmesi
3.Yerel yaşam tarzlarının korunması ve güçlendirilmesi	3.Turist çekmeyi başaramayan bazı yerel etkinliklerin marjinalleşmesi
4.Daha büyük yerel pazarlarda gelişim için basit tanıtım etkinliklerinin yapılabilmesi (Anayollara tabela vb.)	4.Yerel ve uluslararası düzeyde, diğer bölgelerden kaynaklanan rekabet
5.Turizmde mevsimselliğin azaltılması	

Kaynak: (Uluçeçen, 2011)

1.1.4. Özel İlgi Turisti Kavramı

Turizm sektörünün kitlesellikten bireyselliğe doğru geçirdiği değişim sürecinde sadece turizm hareketlerinde değil, turist profili üzerinde de değişiklik gerçekleşmiştir. Bunun yanı sıra daha duyarlı, farklı beklentilere ve ilgi alanlarına sahip, gittikleri yerleri merak edip kültürünü tanımaya yönelen yeni bir turist profilini de ortaya çıkarmıştır

1.1.4.1. Özel İlgi Turistin Tanımı ve Genel Özellikleri

Özel ilgi turisti tatminini en yüksek düzeyde tutarak farklı şeyleri tanıma, tecrübe etme, topluma ve çevreye karşı oldukça duyarlı olan, fazla lükse kaçmayan gittiği bölgenin kültürünü tanımak isteyen kişilerdir(Hacıoğlu & Avcıkurt, 2011).

Özel ilgi turisti genellikle “*özel bir hobi ya da ilgi alanına sahip olan birey veya grup*” olarak tanımlanabilir. Bu turistlerin seyahat etmelerinde, turizme katılmadaki genel faktörler etkili olmakla beraber; bazı özel değişkenlerin de var olduğu görülür(Kozak & Bahçe, 2009).

Genel ve özel ilgi turist profilinin karşılaştırıldığı ve özel ilgi turistin sahip olduğu özellikler aşağıda yer alan Tablo1.2'ye göre incelendiğinde özel ilgi turistin özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

- Özel ilgi turistleri, genellikle yaş dağılımları özel ilgilere göre değişir (Tanrısevdi & Çavuş, 2003).
- Özel ilgi turistleri, genellikle sosyo-ekonomik yönden orta ya da üst sosyo-ekonomik sınıfa mensuptur. Alım gücü ve turistik harcaması yüksektir (Yıldız Ö. E., 2009).
- Özel ilgi turistleri, katılımcıdır ve uzmanlık alanı ya da ilgi duyduğu alan ile ilgili aktivitelerin içinde yer almak ister (Kozak & Bahçe, 2009).
- Özel ilgi turistleri, genellikle alanında yeteri derecede bilgi, yetenek ve deneyim sahibidir ve bu alandaki her türlü etkinliğe ilgi göstererek kendisini geliştirmeyi amaçlar (Kozak & Bahçe, 2009).
- Özel ilgisinin içeriğini araştırmak için olan destinasyonlarla yetinmeyip yeni alternatif destinasyonlar arar (Uluçeçen, 2011).

- Özel ilgi turistleri, genellikle çoğunluğun peşine takılmaz, bireysel özellikleri ve ilgilerine göre hareket ederler (Tanrısevdi & Çavuş, 2003).

Tablo 1.2. Genel ve Özel İlgi Turisti Karşılaştırması

	Genel İlgi Turisti	Özel İlgi Turisti
Kişilik	Ben merkezilik, yerel kültürel şartlara uyum sağlamada isteksizlik	Dış merkezilik, yerel ve kültürel şartlara uyum sağlamada isteklilik
Konaklama	Geniş ölçeklilik ve yoğunluk	Yerel mimari stillerine dayalı, seyrek ve dağınık konaklama
Çekim Öğeleri	Yapay çekim öğeleri, insandan ve kültürden soyutlanmış bir tatil	Gerçek çekim öğeleri, ziyaretçiler ve ev sahipleri arasında sıcak ilişki
Ekonomi	İthal ve yerel olmayan ürünlere ilgi	Yerel ve otantik ürünlere ilgi
Etki	Taşıma kapasitelerine karşı duyarsızlık	Kültürel, sosyal, ekonomik taşıma kapasitelerine karşı duyarlılık

Kaynak: (Akıncı & Kasalak, 2016)

1.2. BİR ÖZEL İLGI TURİZM TÜRÜ OLARAK HÜZÜN TURİZMİ

Hüzün turizmi, literatürdeki kaynaklara bakıldığında keder veya ölüm turizmi olarak adlandırılrsa da “dark tourism” kavramı ile ilişkilendirilmektedir. Bununla birlikte bazı kaynaklarda ise morbid, grief, thanatourism olarak ifade edilmektedir. Hüzün turizmi kavramı ise bununla ilgili tüm turizm çeşitlerini bünyesinde barındırmaktadır.

Hüzün turizmi 1960’lı yıllardan bu yana alternatif turizm çeşitlerinden biri olarak meydana gelmiş olup tarihte iz bırakmış savaşlar, katliamlar ve doğal afetler gibi hüzünlü olayları içine alan bir turizm faaliyeti sunmaktadır. Turizm literatürü araştırıldığında hüzün turizminin aslında yeni bir turizm türü olmadığı ve bu turizm kitesinin Orta Çağ Romalıları tarafından gerçekleştirilen gladyatör turnuvalarına düzenlenen turlar aracılığıyla başladığı ancak literatüre 1990’lı yıllardan itibaren girdiği bilinmektedir.

Her toplumun geçmişinde hatırlamaktan zevk aldığı veya gurur duyduğu başarılar, günler veya olaylar olduğu gibi; üzücü ve acı olaylar da vardır. Acı,

üzüntü verici olayların geçtiği yerleri ziyaret etmek ve o anları hatırlamak oldukça eski bir kavramdır (Kozak & Bahçe, 2009).

Bununla birlikte, 1990'lı yıllardan itibaren katliam, doğal felaket alanları ve acı çekilen yerler, tur programlarında daha sık kullanılan duraklar haline gelmiştir.

Hüzün turizmi kapsamında bazı çekim merkezleri aşağıda sıralanmıştır. Bu ziyaretler;

- Sinop cezaevi veya Alcatraz cezaevine olan ziyaret
- Çanakkale (1915) muharebeleri veya Waterloo (1815) savaşları gibi savaş meydanlarına,
- Etna gibi yanardağ püskürmesi veya 17 Ağustos gibi doğal afetlerin geçtiği alanlara,
- Hiroşima veya 11 Eylül saldırısı gibi insan yapımı felaketlerin geçtiği yerlere,
- Aushchwitz Nazi kampı gibi işkence yapılan merkezlere,
- Dolmabahçe ve Kerbela gibi yas yerlerine yapılabilmektedir.

Bu tip alanların bir çekim merkezi olabilmesi, burada geçen olayların kronolojik olarak günümüze yakınlığına ve bilinme derecesine bağlıdır. Tarihte pek çok olay olmakla beraber, daha eski olanlar unutulmuştur (Kozak & Bahçe, 2009).

Lenon bu alanların neden popüler olduğu sorusuna, "*güdülerin anlaşılması güç ve çözülmesi zordur; ancak buradaki güdü, saygı duyma ve gözlem yapmanın bir karması ve belki de ölüme bu derece yakın olmanın verdiği heyecandır.*" şeklinde yanıt vermektedir (Kozak & Bahçe, 2009).

Literatürde ilk kez hüzün turizmi kavramına Lenon ve Foley'in çalışmalarında yer verilmiştir. Yerli ve yabancı literatürde yapılan araştırmalar sonucu Tablo 1.3'te yer alan hüzün turizmi farklı boyutlarda kavramsallaştırılmıştır.

Tablo 1.3. Yerli ve Yabancı Literatürdeki Diğer Hüzün Turizmi Kavramları

Yazarlar	Kavramlar
Maccannel (1976)	Olumsuz Gezi (NegativeSightseeing)
Rojek (1993)	Kara Nokta Turizmi(Black Spots Tourism)
Seaton (1996)	Thanatourism
Foley ve Lennon (1996)	Dark Tourism
Lippard (1999)	TragicTourism
Blom (2000)	MorbidTourism
O'Neill (2002)	GriefTourism
Kaya (2006)	Ölüm Turizmi
Alaeddinoğlu ve Aliğaoğlu (2007)	Keder Turizmi
Kozak ve Bahçe (2012)	Dark Turizm
Albayrak (2013)	Dark Turizm
Yıldız ve Aytemiz (2015)	Kara Turizm
Kılıç, Kurnaz ve Sop (2011)	Hüzün Turizmi
Kılıç ve Akyurt (2013)	Hüzün Turizmi

Kaynak: (Akyurt Kurnaz, 2013)

Bilim adamları hüzün turizmine yeni kavramlar kazandırmanın yanı sıra bu kavramları farklı şekillerde tanımlamaktadır:

Dark Tourism: Foley ve Lennon “ölüm, acı, felaket ile ilişkili turizmde önemli bir artış olduğunu ileri sürmüş ve turistlerin hizmetine sunulmuş olan ölüm ve yıkım olaylarının gerçekleştiği destinasyonlara yapılan seyahatlere dark tourism” adını vermişlerdir(Lennon & Foley, 1999).

Morbid Tourism: Yaptığı araştırmalar sonucu, Blom, “toplumu derinden etkileyen, insanların çekmiş oldukları ızdırapları ve ölüm olaylarının yaşandığı mekânlara yönelik turizm faaliyetlerini morbid tourism” olarak tanımlamıştır(Blom, 2000).

Thanatourism: Seaton, 1996 yılında yayınlanmış makalesinde “ölümle gerçek veya sembolik karşılaşma arzusuyla olayların içindeymiş gibi motive edilen bu turizmi "thanatourism" olarak ifade etmiştir(Seaton, 1996).

Black Spot Tourism: Rojek, “*mezarlıklara, ünlü veya çok sayıda insanın ani ve şiddetli ölümüne maruz kaldığı mekânlara yapılan seyahatleri içeren turizmi black spot tourism*” olarak tanımlamıştır(Rojek, 1993).

Keder Turizmi: Türk Dil Kurumu'nun açıklamalarında sıkıntı, acı, dert anlamına gelen keder kelimesi temel alınarak keder turizmi, toplumsal acıların yaşandığı yerlere yapılan ziyaretler olarak ifade edilmektedir(Akoğlan Kozak & Kama, 2015).

Hüzün Turizmi: Tarihte yaşanmış savaşların vermiş olduğu gurur ve duygusallık hissi ile milli birlik ve beraberliğin sağlandığı, o anı yeniden canlandırma olarak kişilerin bu yerlere yaptıkları seyahatler, hüzün turizmi olarak tanımlanmaktadır (Kılıç & Sop, 2011).

1.2.1. Hüzün Turizmi Talebini Etkileyen Faktörler

Hüzün turizmi talebi, birbirinden ilginç nedenlerle oluşmaktadır. Hüzün turizmi olgusu ve ürünleri çok çeşitli olduğundan tüketicinin bu turizm çeşidini tercih etme güduları de oldukça karmaşıktır. Ancak hüzün turistinin doğrudan elde ettiği tecrübe ve eşzamanlı yaşadığı duygular, bu turizm türünü tercih etme nedenleri hakkında bazı ipuçları vermektedir. Turistin hüzün turizmini tercih etme nedenleri kişisel miras, inanmak için görmek, bağımsız ilgi ve ölüm yansıması olmak üzere farklı kategorilerde sınıflandırılmaya çalışılmıştır.

Kişisel Miras: Beech, hüzün turizmi destinasyonlarını ziyaret eden ve farklı deneyimler arayan iki tür turist tanımlamaktadır. İlk turist türü destinasyona kişisel bağlılığı olmayan ve sadece ziyareti boş zaman olarak algılayan kişilerden oluşmaktadır. İkinci tip turist ise alanın kişisel anlam taşıdığı turistlerdir. Bu kişisel bağlantı, seyahatleri için birincil sebeptir ve bu gruba dâhil olan turistler, ziyareti bir boş zaman etkinliği olarak görmemektedir (Beech, 2000).

Biran ve arkadaşları, kişilerin hüzün turizmi destinasyonlarını kişisel miras olarak hissetmenin en önemli motivasyon kaynaklarından biri olduğunu açıklamış ve turistleri sıradan turistler ve doğrudan duygusal bağlantılı turistler olmak üzere iki gruba ayırmıştır. Turistlerin bu destinasyonları ziyaret etmelerinin başlıca nedeni duygusal bağ kurmak veya duygusal miras kazanmaktır. Savaş alanlarını ziyaret

eden katılımcıların motivasyonları, ölümlere yönelik ahlaki veya kültürel bir zorunluluk duygusundan kaynaklanmaktadır. Örneğin Birinci Dünya Savaşı'nda akrabalarını kaybedenlerin buna yönelik turizm faaliyetlerine katılma motivasyonlarının kişisel mirasa dayalı olduğu tespit edilmiştir (Biran, Poria, & Oren, 2011).

İnanmak İçin Görmek: Hüzün turizmi destinasyonlarını ziyaret etme talebini oluşturan en önemli faktörlerden birisi de "inanmak için görmek" motivasyonudur. Tüketiciler bu tarz motivasyonla hüzün destinasyonlarında yaşanan trajedi olaylarının doğruluğuna inanmak için seyahat etmektedirler. Robinson, hüzün turizmi talebini incelerken turistlerin suç, cinayet ve felaketlerin gerçekten yaşandığına veya kişilerin ya da bazı mekânların gerçekten var olduğuna emin olma güdüsü ile hüzün turizmi faaliyetlerine katıldığı kanaatindedir.

Bağımsız İlgil: Bağımsız ilgi, motivasyon alanının eğitimsel nedenlerle ve hatta eğlence amaçlı ünlü bir destinasyonu ziyaret etmeyi teşvik eden farklı bir kategorisidir. Bu faktör, destinasyonun ünlülüğüne ilişkin mevcut bilgi düzeyi ve buna ek olarak, katılımcıların tarihi öğrenme ve anlama isteği ile doğrudan etkileşim halindedir.

Ölüm Yansıması: Hüzün turizminin çağdaş toplumdaki ölüm perspektifinden dolayı geliştiği öne sürülmektedir. Ölümün kaçınılmaz doğası, her bireyde bir korku duygusu yaratmaktadır. Aynı şekilde, hüzün turizmi, insanların sosyal açıdan onaylanmış bir ortamda ölümleri güvenli bir mesafeden gözlemlemesi için bir yol olarak meydana gelmiştir. Modern toplumun ölümün gerçekliğinden ve kaçınılmazlığından zihnen uzaklaşma veya ölüm korkusunu yenme isteği, hüzün turizmi tüketimine olan talebin artmasına neden olmuştur. Bu öncül motivasyon sayesinde hüzün destinasyonları halka sunulmaktadır. Böylece hüzün turizmi, yansıma ve empatide bir alıştırmaya haline gelmekte ve turistleri ölümün kaçınılmazlığı ile uğraşmanın bir yolu olarak hüzün turizmi destinasyonlarını ziyaret etmeye motive etmektedir. Sonuç olarak ölüm yansıması motivasyonu katılımcılara ölümün kesinliğini gözlemleme ve benlikleri ile mutlaka yaşanacak olan gerçekleri homojenleştirme fırsatı sunmaktadır (Alılı, 2018).

1.2.2. Hüzün Turizmi Çeşitleri

Her geçen yıl binlerce turiste ev sahipliği yapan hüzün turizmi destinasyonları insan ve doğa temelli olmak üzere iki grupta sınıflandırılmaktadır(Yıldız, Yıldız, & Aytemiz, 2015).

1.2.2.1. İnsana Dayalı Hüzün Turizmi

İnsana dayalı hüzün turizmi, insanın kazara ya da bilerek sebep olduğu, büyük veya küçük çaplı ferdi veya toplumsal etkileri olan acı, ölüm ve şiddet unsurlarıyla ilişkili hüzün turizmi çeşidi olarak ifade edilmektedir (Dunkley, Morgan, & Westwood, 2007).

Literatür incelendiğinde bazı yazarlar araştırmalarında insana dayalı hüzün turizmi çeşidine bazı örnekler getirmektedirler.

Aşağıda gösterilen Tablo 1.4 incelendiğinde soykırım turizmi, keder turizmi, savaş turizmi, trajedi turizmi, korku ve sıra dışı turizm olarak çeşitlendirilmiş ve örnekler sırasıyla ifade edilmiştir.

Tablo 1.4. İnsana Dayalı Hüzün Turizmi Çeşitleri

Çeşitler	Yazarlar	Örnekler
Soykırım Turizmi	Thurnell, 2009	Almanya’da Nazi rejiminin 1940-1946 yılları arasında Avrupalı Yahudilere uyguladığı soykırımların gerçekleştiği ve bunun sonucunda 3 milyona yakın insanın yok olduğu Auschwitz-Birkenau ölüm kampı
	Dunkley vd.,2007	Ankara-Ulucanlar Kapalı Cezaevi, Sinop- Sinop Kapalı Cezaevi, San Fransico-Alcatraz, gibi çoğunlukla ölüm ile sonuçlanmış sıkıntılarının yaşandığı hapisaneleri.
Keder Turizmi	Dunkley vd. 2010	Savaş, trajik bir olay veya suikast sonucunda hayatını kaybetmiş olan insanların mezarlarının bulunduğu Çanakkale veya Edirnekapı şehitlikleri ile John F. Kennedy’nin suikast sonucu hayatını kaybettiği Dallas’daki altıncı kat önemli yerlerden bazılarıdır.
Savaş Turizmi	Atay ve Yeşildağ, 2010	Çanakkale savaşı sonucu oluşan şehitlikler ve Anzac mezarları, II. Dünya Savaş’ından sonra savaş alanlarında hayatını kaybedenleri anmak ve savaş alanınıyeniden görmek için yapılan ziyaretler
Trajedi Turizmi	Molokacova ve Molokac, 2011	6 Nisan 1986 yılında Çernobil’de meydana gelen nükleer santral kazası.
Korku Turizmi	Stone, 2006 Dunkley vd. 2007	London Dungeon (Londra zindanlarında gerçeği aratmayacak kadar katillik ve korku tünellerinden esinlenerek sunulur.
Sıra Dışı Turizm	Bozkuş, 2008	Hristiyanlıkta Hz. İsa’nın çarmıha gerilmesinin canlandırılması. Hz. Hüseyin’in Kerbela’da şehit edilmesinin anma etkinliği

Kaynak: Yazar tarafından derlenmiştir.

1.2.2.2. Doğaya Dayalı Hüzün Turizmi

Doğaya dayalı hüzün turizmi, insan müdahalesi olmadan gerçekleşen ve tamamen doğal afetler sonucu meydana gelen ölüm ve acı öğeleriyle ilişkili hüzün turizmi çeşidi olarak tanımlanmaktadır. 2005 yılında New Orleans'ı harabeye çeviren Katrina kasırgası sonrası turistlerin bölgeye olan akını en önemli doğaya dayalı hüzün turizmi örneklerindedir (Alılı, 2018).

Acı ve yıkımın yaşandığı, insanların ölümle yüz yüze geldiği doğal afetlerin yaşandığı bölgelere yapılan ziyaretler hüzün turizmi kapsamında birçok turistin katılımıyla ziyaret edilmektedir. 2004 yılında Endonezya kıyılarında yaşanan tsunami felaketi yaklaşık 283 bin kişinin ölümüyle sonuçlanmıştır. Malezya'da yine tsunami nedeniyle meydana gelen doğal afetlerde birçok insan hayatını kaybetmiştir. Turistler ölenleri anmak ve doğal afet bölgesini görmek amacıyla buralara akın etmektedirler (Kılıç & Sop, 2011).

Doğaya dayalı hüzün turizmi kapsamında diğer önemli bir destinasyon olan antik Roma kenti Pompeii, M.S. 24 Ağustos 79 yılında Vezüv yanardağının iki gün boyunca süren faaliyeti sonrasında volkanik kül ve bu patlama sonucu ortaya çıkan madenlerin altında gömülerek yok olmuştur. 1748 yılında yeniden keşfedilen kent cezalandırmalar sonucu taş kesildiklerine inanılan bir halka ev sahipliği yapmıştır. Pompeii yılda yaklaşık 3 milyon kişinin ziyaret ettiği bir destinasyon haline gelmiştir. Bölgeyi ziyarete gelen turistler yaşanan doğal afet sonucu taş kesilen insanların silüetlerini ve kalıntılarını inceleme imkânı bulmuşlardır (URL2).

Şili' de altın ve gümüş madeni olan San Jose madeni 5 Ağustos 2010 tarihinde meydana gelen göçüğün diğer göçüklere oranla farklı sonuçlanması nedeniyle büyük yankı uyandırmıştır. Yerin hemen hemen 600-700 m altında meydana gelen ve 33 işçinin sıkışıp kaldığı ve bu işçilerin öldüğü düşünülürken 17 gün sonra madenden açılan küçük bir delik sayesinde mucize gerçekleşmiş, madencilerin hayatta oldukları anlaşılmıştır. Yaklaşık 69 gün süren çalışmalar sonucunda madenciler kurtarılmış, ulusal ve uluslararası basın günlerce dünyaya bu anları yaşatmayı başarmışlardır. Sinema filminin çekilmesi ile de baya ünlenen bu destinasyona akın akın turist ziyareti başlamıştır (Kılıç & Sop, 2011).

1.3. SAVAŞ ALANLARI TURİZMİ

Savaş alanları turizmi, insanlık tarihinden bugüne dek tarihi savaşların yapıldığı alanları ve bu alanlardaki tarihi doku, kalıntı ve merak arzusunun yarattığı bir turizm türü olarak ifade edilmektedir.

Savaşlar toplumların hayatı üzerinde ciddi etkiler meydana getirmiş, turizm faaliyetleri de meydana gelen savaşların etkileri altında kalmıştır. Savaş alanlarına yönelik ziyaretler son dönemlerde en çok artış gösteren ziyaretlerdendir. Günümüzde savaş alanlarının birçoğu milli park alanı olarak ilan edilmiş ve savaş alanlarını korumanın en etkili biçimi haline gelmişlerdir. Milli Parklar insanların duygusal kültürel ve fiziksel olarak kendilerini yenileme alanlarıdır. Coğrafi olarak çeşitliliğin hâkim olduğu bu alanlar, gelecek kuşaklar için sağlanan doğal miras kadar, milletler için önemli olan kültürel mirasın devamı ve korunduğu yerlerdir (Aliağaoğlu, 2008).

Savaşlar, geçmişten günümüze kadar insan hayatında önemli yer almış ve insanlar, toplumlar ve ülkeler üzerinde ciddi değişimlere neden olmuştur. Muharebe meydanları, savaş kaleleri, deniz kuvvetleri limanları vb. yerler en önemli askeri cazibe mekânlarının başında gelmektedir. Bu tarz savaş alanları neredeyse dünyanın her yerinde bulunmaktadır. Farklı ülkelerde, karada veya denizde olsalar bile bu mekânlar bazı ortak niteliklere sahiptir. Bu niteliklerin en önemlileri Hall ve Basarin tarafından şu şekilde listelenmiştir (Hall & Basarin, 2009):

- Savaş alanları tarihi ve kültürel öneme sahiptir ve bu sebeple de çoğuna milli park statüsü verilmektedir.
- Geçmişte ya da günümüzde yaşanmış olan savaşların gerçekleştiği gerçek mekânlardır.
- Savaş esnasında kullanılan siperler, karargâhlar vb. mekânları bünyesinde barındırmaktadırlar.
- Kültürel önem taşıyan savaş alanları toplum üzerinde derin izler bırakmışlardır. Manevi değerlere büyük katkı sağlamaktadır.
- Koruma altına alınarak restore edilen bu tarz yerler savaş turizmine açılabilir.

20.yy.da yaşanmış olan iki büyük dünya savaşı unutulmayacak acılara neden

olmuştur. Yakın tarihten günümüze kadar bu savaşların yanı sıra birçok savaşın gerçekleştiği alanlar milyonların ilgisini çekmektedir. Savaş alanlarına ilişkin meydana gelen bu turizm çeşidi savaş turizmi olarak ifade edilmektedir (Atay & Yeşildağ, 2010).

1950'li yıllarda turizme açılmış olan savaş alanları 1970'li yıllardan itibaren insanların ekonomik açıdan refaha ulaşması sonucu gelişen turizm sektörü eşliğinde daha çok ilgi görmüştür. İç savaş sonrasında Amerika Birleşik Devletleri'nde mezarlıklara düzenlenen ziyaretler savaş turizminin ilk örneklerindedir (Atay & Yeşildağ, 2010).

Hall ve Başarın yaptıkları çalışmalarla savaş sahalarına yönelik hüzün turizmini, son on yıl içerisinde en yoğun biçimde gelişen hatta fenomen bir turizm çeşidi olarak ifade etmiştir. Yapmış oldukları bir çalışmada, Avustralyalılar ve Yeni Zelandalıların ulus olma bilincinin Çanakkale Savaşları ile aşılandığını savunmuşlar ve Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı'na yönelik ziyaretleri bu açıdan ele almışlardır. Böylelikle savaş alanlarına yönelik ziyaretlerin sadece merak ve atalarını görme amacıyla değil, toplumların ulus olma mücadelelerindeki önemi nedeniyle de yapıldığını belirtmişlerdir.

Son zamanlarda savaşların diğer bir boyutu ise ziyaretçilerin ziyaret edilen yerlerin ekonomilerine olan önemli katkılarıdır. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki savaş alanlarının gelişimini araştıran Smith (1998)' e göre, savaşlar manevi, askeri ve politik turizmi canlandırmaktadır (Smith, 1998).

1.3.1. Turistik Ürün Olarak Savaş Alanları

İnsanlığın var olduğu günden bu yana savaşlar insanların hayatında hem bireysel hem de toplum olarak birtakım köklü değişikliklere neden olmuştur. Savaş alanları, kaleler, tabyalar, müzeler ve birçok askeri unsurlar çekicilikler arasında yer almaktadır. Bu çekiciliklere istinaden merak duygusu, görme isteği, tanıklık etme duygusu ile savaş alanları turizmi ortaya çıkmıştır. Savaşlar yaşanan coğrafyada iz bırakmış ve bu izlerin kimisi bugüne kadar sağlam bir şekilde gelmiş kimisi de onarılarak ziyaretçilerin hizmetine sunulmuştur. Günümüzde en iyi korunma şekli milli park olan savaş alanları çok önemli bir turistik ürün haline gelmiştir.

1.3.1.1. Savaş Alanlarının Özellikleri

Dünyanın birçok noktasında savaş alanları yer almakta olup, bunlar farklı yerlerde olsalar dahi birtakım ortak özelliklere sahiptirler. Aşağıda sıraladığımız bu özellikler en önemlileri olarak nitelendirilebilir.

- Savaş alanları şüphesiz tarihi ve kültürel değerleri içinde barındıran önemli yerlerdir ve milli park olarak koruma altına alınmaktadır.
- Belirli bir tarihte meydana gelmiş savaşın fiziksel olarak gerçekleştiği yerdir.
- Bu alanlar içerisinde siperler, kaleler, karargâhlar, mevziler ve ihtiyaç duyulan birtakım alanları barındırmaktadır.
- Savaş alanları toplumlar üzerinde derin izler bırakmışlardır.
- Savaş alanları vatan sevgisi, ulus olma bilinci gibi manevi değerlere katkıda bulunmaktadır (Hall & Basarin, 2009).

1.3.1.2. Savaş Alanlarının Ziyaret Edilme Nedenleri

Savaş alanlarına yönelik yapılan ziyaretlerde birçok farklı nedenin insanları bu alanlara yönettikleri görülmüştür. Bu nedenler bakıldığında sırasıyla:

- İnsanların tarihe olan ilgi ve merakı
- Belirli bir mezar veya mezarlıkları ziyaret etme isteği
- Yapılmış olan fedakârlığa karşı minnettarlık duyma
- Savaşta şehit olanları/ ölenleri, gazi/yaralı olanları hatırlama isteği
- Savaş kalıntılarını yerinde görme isteği

1.3.1.3. Savaş Alanlarının Turizme Açılması

Dünya üzerinde belli yerlerde meydana gelen savaşlar, toplumlar üzerinde derin izler bırakmıştır. Turizmin kitlesellikten bireyselleşmeye doğru akmaya başlamasıyla insanlar bu gibi alanlara yönelmiş, gerek tarihlerini, gerek acılarını, gerekse geçmişini yaşamak için buralara akın etmişlerdir. Bu kara turizmini kapsayan bölgeler zaman içerisinde korunarak milli park, müze ve tema parkı haline getirilerek ziyaretlere açılmıştır. Bu alanlar her sene çeşitli kutlama ve anma etkinlikleri ile binlerce ziyaretçi çekmektedir.

1.3.1.3.1. Dünya’da Savaş Alanlarının Turizme Açılması

Dünya’da savaş alanlarının turizme açılması, 1950’li yıllardan sonra başlamıştır. Amerikan İç Savaşı’nın başladığı dönemlerde önemli bir savaş olarak görülen Gettysburg Savaşı dört binden fazla askerin ölümüyle sonuçlanmış ve 1863 yılında bu askerler için anma törenleri yapılmıştır. ABD’de iç savaş sonrası savaş mezarlıklarının ziyareti aslında savaş alanlarının ilk örnekleri sayılabilir.

Birinci dünya savaşının yaşandığı zamanda batı cephesinin önemli savaş alanlarından biri de Somme’dir. Somme savaşı birinci dünya savaşının en kanlı çarpışmalarından biri olarak tarihe geçmiş İngiliz ve Fransızların Alman hatlarını önceden yarmak için kılı kırk yararak planladıkları, fakat hücumun hazırlanışının şekillenmesinde ve hücum öncesinde yaşanan akıl almaz hataların sonucunda gereksiz bir kıyıma dönüşen bu muharebe ilk günde yaklaşık atmış bin İngiliz askerinin ölümüyle sonuçlanmıştır. (Atay & Yeşildağ, 2010).

Binlerce insanın ölümüyle sonuçlanmış Gettysburg ve Somme savaşlarından kesitler ve sonrasında müzeye dönüştürülerek turizme kazandırılan alanlar Fotoğraf 1.1’de gösterilmektedir.

Fotoğraf 1.1. Dünyadaki Savaş Alanları Fotoğrafları

a). Gettysburg Savaşı Temsili,(URL 3), b). Gettysburg Müzesi(URL 4), c). Somme Savaşı(URL 5)

1.3.1.3.2. Türkiye’de Savaş Alanlarının Turizme Açılması

Türkiye’de savaş alanlarının turizme açılması savaş alanlarının milli park ilan edilmesi ile beraber gerçekleşmiştir. Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı, 26 Mayıs 1973 tarih ve 7/6477 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile orman rejimine alınmış ve 2 Kasım 1973 tarihli Orman Bakanı onayı ile Çanakkale ili Eceabat ilçesi sınırları içinde Akbaş ile Ecelimanı arasındaki hattın güneyinde kalan 33.000 hektarlık alan Milli Park olarak ilan edilmiştir. 1970’li yıllarda anma törenleri ve yıldönümleri kutlamaları ile başlayan bu olay 1990’lı yıllarda artmış, iç turizmin gelişmesine paralel olarak, savaş alanlarına olan ziyaretler de artmıştır. Özellikle 4533 numaralı Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Kanunu’nun 2000 yılında yayınlaması ile Milli Park alanının korunması, iyileştirilmesi, geliştirilmesi ve uzun devreli gelişme planına göre yapılaşması resmîyet kazanmıştır.

Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı içerisinde bulunan Anzac mezarları 1930 yılında tamamlanmış ve 1950 yıllarında buraya da ziyaretler başlamıştır. 1973 yılında Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Park ilan edilince bölge koruma altına alınmış ve özellikle Çanakkale Savaşları’nın 75. yıldönümü kutlamaları ve sonrasında bölgeye gelen ziyaretçi sayısında büyük ölçüde artış görülmüştür. Savaş alanlarının turizme açılması 1970’lerden sonra başlamıştır. 1990’lı yıllardan sonra ise savaş alanları çok önemli bir turistik ürüne dönüşmüştür (Doğaner, 2006).

İkinci sırada ise İstiklal Savaşı Anıtları ve mezarlıkları gelmektedir. Büyük Taarruz ve Başkomutan Meydan Savaşının geçmiş olduğu Beytepe, Kocatepe, Belentepe, Erkmentepe ve Tınaztepe gibi alanlar ile Dumlupınar, Çalköy gibi yerleşim alanlarını da içine alarak, tarihi savaş alanlarının korunması, mevcut ve gelecek nesillere aktarılması, öğretilmesi ve tanıtılması amacıyla, Bakanlar Kurulunun 31.08.1981 tarih ve 8/3580 sayılı kararları ile Başkomutan Milli Parkı kurulmuştur. Milli Park sahasının büyüklüğü 40769 hektardır. Kocatepe ve Dumlupınar olarak iki bölümden oluşturulmuştur. Milli Park içinde 10 adet anıt ve şehitlik, 1 adet tanıtım parkı ve 2 adet müze bulunmaktadır. İstiklal Savaşı Alanları, henüz Gelibolu Yarımadası tarihi Milli Parkına yapılan ziyaretler kadar yoğun ziyaret edilmese de, gelecekte yoğun bir şekilde ziyaret edileceği düşünülmektedir. Savaş alanları müzeleri içerisinde Anıtkabir ve Anıtkabir altında yer alan müze,

Türkiye'deki en çok ziyaret edilen yerlerden biridir (Yeşildağ, 2010).

Türkiye'de savaş alanları sadece Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı ile sınırlı kalmayıp, bunun yanı sıra Sakarya Meydan Muharebesi Tarihi Milli Parkı ve Başkomutanlık Tarihi Milli Parkı gibi alanlarda turizme kazandırılmıştır.

Aşağıda yer alan Fotoğraf 1.2'de yukarıda bahsettiğimiz turizme açılan savaş alanlarından kesitler yer almaktadır.

Fotoğraf 1.2. Türkiye'deki Savaş Alanları Fotoğrafları:

a). GYTMP Şehitlik(URL 6), **b).** GYTMP Havadan Görünümü (URL 7), **c).** Sakarya Meydan Muharebesi TMP (URL 8), **d).** Başkomutanlık TMP (URL 9)

1.3.2. Savaş Alanlarında Turizm Etkinlikleri

Birçok önemli olaya sahne olmuş savaş alanları, çeşitli nedenler ve motivasyonlar ile milyonlarca ziyaretçi tarafından ziyaret edilmektedir. Savaş

alanları hükümetlerin, sivil toplum kuruluşları, çeşitli vakıf ve derneklerin çabaları ile birçok turizm etkinliğine sahne olmaktadır. Bunların başında ise anma törenleri gelmektedir. Anma törenleri ile beraber gerçekleştirilecek özel organizasyonlarla birlikte binlerce insan için turizm etkinlikleri organize edilebilmektedir.

1.3.2.1. Anma Etkinlikleri

Tarih içerisinde yasanmış önemli olaylar ve tarihte iz bırakmış önemli kişilikler insanoğlu tarafından unutulmamaktadır. Bu olaylar ve kişiler tarih içinde insanoğlunun kaderine etki etmişlerdir. Anma etkinlikleri, özel bir tarih, olay veya toplumlar üzerinde iz bırakmış insanların hatırlanması amacı ile yapılan etkinliklerdir. 18 Mart Çanakkale Zaferi Anma etkinliği, 25 Nisan Anzak Şafak Ayini vb. gibi törenler, ulus kimliğinin oluşması ve bu kimliğin gelişmesine katkıda bulunan önemli günlerdir. Bunların yanı sıra geleneksel hale gelmiş olan 5 Ocak Sarıkamış Şehitlerini anma etkinlikleri, 9 Kasım Tabyalar Yürüyüşü Etkinlikleri de bünyesinde birçok ziyaretçi barındıran anma etkinlikleri arasında gösterilebilir.

1.3.2.2. Özel Organizasyonlar

Özel organizasyonlar, özel etkinliklerdir. Etkinlik müdürleri ve birçok kişi ve kurumun ortak çalışmaları sonucu oluşturulurlar. Özel organizasyonlar belli bir plan çerçevesinde belli bir bütçe ile gerçekleşmektedir. Özel organizasyonlar bir düğün olabileceği gibi binlerce kişinin katılımıyla gerçekleşen sportif karşılaşmalar, müsabakalar ya da olimpiyat oyunları gibi devasa nitelikli özel etkinlikler de olabilir. Çanakkale’de uluslararası dostluk ve barışı yaşatıp tanıtmak amacıyla organize edilen ikinci Opet Gelibolu Barış Koşusu bu özel organizasyon kapsamında örnek olarak gösterilebilir.

Her yıl Eceabat’ta başlayıp, Çanakkale iskelede sona eren Lord Byron yüzme yarışı ile 140 kadar sporcu Çanakkale Boğazı’nı yüzerek geçmektedir.2010 yılı içerisinde ilki düzenlenen ve Türkiye, Avustralya ve Yeni Zelanda hentbol takımlarının katıldığı Gelibolu Üçlü Uluslar Turnuvası başarı ile sonuçlanmıştır.

Çanakkale Savaşı’nın yüzüncü yıl dönümünde düzenlenmiş olan mini oyunlarda ayrıca özel organizasyonlara örnek olarak verilebilir.

1.3.2.3. Sosyal Projeler

Sosyal projeler toplum menfaati gözetilerek farklı kurum ve kuruluşlarca gerçekleştirilen önemli projelerdir. Gelibolu Yarımadası'nda Opet tarafından başlatılan ve yürütülen "Tarihe Saygı Projesi" çerçevesinde, parklar ve anıtlar yapılmaktadır. Gelibolu Yarımadası içerisindeki yerleşim alanları korunarak yıllar öncesindeki görünümü ziyaretçilere yaşatılmaktadır. Yine 9 Kasım Tabyalar Yürüyüşü Erzurum'da farklı platformlar tarafından sosyal projelerle desteklenmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

MOTİVASYON VE TURİZM

2.1. MOTİVASYON KAVRAMI

Gündelik hayatımızda karşımıza çıkan motivasyon kelimesi en basit haliyle bir eylemi yapmak için içimizde duyduğumuz itici güç şeklinde tanımlanabilir. Latince “Movere” kelimesinden türeyen motivasyon güdülenme ve harekete geçmek anlamına gelir (Eren E. , 2010).

Başka bir ifadeyle motivasyon, bireyin istek ve ihtiyaçlarını gidermek amacıyla yaptığı iş konusunda tatmin duygusu elde etme güdüsü olarak tanımlanabilir (Yaşar, 2016). Son zamanlarda motivasyonun tüketicinin turizm hareketlerinde karar alma süreci üzerindeki rolü ve etkisi oldukça büyüktür.

“Güdü insanı belirli bir davranış için bir eğilim göstermeye veya belirli bir yönde hareket etmeye teşvik eden bir kuvvettir” (Pardee, 1990).

Motivasyon *“insan davranışını yürüten, etkileyen, güçlendiren, organize eden bütün faktörleri içeren ve bir araya getiren bir terimdir”*(Rahimic, Resic, & Kozo, 2012).

Geçmişten günümüze kadar farklı kişilerce birden fazla tanım getirilen motivasyon kavramlarının temelde birleşme noktası bireyin davranışlarını etkileyerek onu belli bir harekete yönlendirmesidir.

2.1.1. Motivasyon Süreci

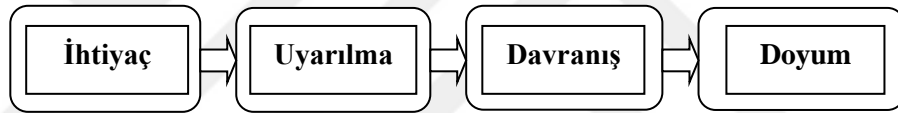
Bir dürtü sayesinde meydana gelen ihtiyaç, güdü yolu ile davranışların harekete geçirilmesini sağlayarak karşılanmaktadır. Bu süreçte organizmayı harekete geçirip belli davranışlara yönelten içsel olayların tamamı bu motivasyon sürecinin oluşmasına katkı sağlamaktadır.

Motivasyon sürecinin temelini oluşturan unsur, tatmin edilmeyen veya edilmemiş olan fizyolojik ve psikolojik gereksinimlerden doğabilir. İnsan nasıl ki acıktığında veya susadığında bu gereksinimini yeme içme ile sağlayıp fizyolojik olarak tatmin sağlıyorsa, insanlarla ilişki içerisinde olma, sevmeye ve sevilme, kendini

gerçekleştirme gibi psikolojik gereksinimlerde motivasyon süreci içerisinde yer almalıdır. Temelde motivasyon sürecini başlatan unsur kişinin herhangi bir gereksiniminin bulunmasıdır. Bu gereksinim tatmin edildiğinde kişide ihtiyacın yarattığı gerilimde o kadar azalacaktır (Ataman, 2001).

Bireyler belli bir doyuma veya amaçlarına erişemedikleri sürece kendilerini bir boşlukta hissederler. Bu boşluk nedeniyle bireylerde aşırı derecede istek ortaya çıkar. İhtiyaçlar karşılandığı zaman bireyler artık doyum noktasına ulaşacak ve mutlu olmayı başaracaklardır. Yalnız bireyler için sonsuz bir doyum noktası bulunmamaktadır. Ortaya çıkan her gereksinim karşılanırsa da yeni bir gereksinimle bu motivasyon süreci kendini tekrar eder. Bireylerin doyum noktası karşılandığı sürece mutlulukta varlığını korur (Sabuncuoğlu & Tüz, 2001).

Çok karmaşık olarak gözükken bu süreci daha anlaşılabilir şekilde aşağıdaki Şekil 2.1'deki gibi göstermek mümkündür.

Şekil 2.1.Motivasyon Süreci (Sökmen, 2010)

2.2. MOTİVASYON TEORİLERİ

Motivasyon kavramı farklı tanımlamalarla tanımlanmaya çalışılmış ve motivasyon kavramını açıklamaya çalışan birbirinden farklı birçok teori ortaya atılmıştır. Geçmişten günümüze kadar uzun bir süre zarfında bilim adamları motivasyon konusu üzerinde çalışıp bunu insan hayatına uygulayabilecek birçok çalışma gerçekleştirmişlerdir. Bu teorilerin bazıları bilimsel açıdan kanıtlanmış ve toplum tarafından da kabul görülmüştür.

İnsanları başarmaya, kendilerini gerçekleştirmeye yönlendiren ihtiyaçlara dayanan motivasyon içsel bir güçtür. Motivasyon teorilerini iki grupta incelemek mümkündür. Birinci grup kapsam teorileri olarak içsel faktörleri kapsar, ikinci grup teoriler ise süreç teorileri olarak dışsal faktörleri kapsar (Koçel T. , 2003).

2.2.1. Kapsam Teorileri

Kapsam teorileri “*bireylerin davranışlarını harekete geçiren bireysel ihtiyaçlara sahip oldukları varsayımına dayanır*”(Hong & Waheed, 2011).

Başka bir tanıma göre kapsam teorileri hareketi destekleyen yönlendiren ya da hareketi engelleyen birden çok farklı faktörleri açıklayarak bireylerin gereksinimlerine odaklanır. Bu teoriler ihtiyaç temelli teoriler olarak da bilinir. Kapsam teorileri temsilcileri Maslow, McClelland, Herzberg ve Alderfer’dir(Riley S. , 2005).

2.2.1.1. Maslow’un İhtiyaç Hiyerarşisi Teorisi

Motivasyon teorilerinin en önemlisi Maslow’un “İhtiyaç Hiyerarşisi Teorisi” olup, kısaca insanların belirli seviyedeki ihtiyaçlarını karşılamalarıyla kendi içlerinde bir hiyerarşi oluşturarak daha üst seviyedeki ihtiyaçlarını tatmin etme arayışı içerisinde oldukları ve kişinin gelişmesinin o anda daha baskın olan ihtiyaç kategorisinin niteliği tarafından belirlendiği söylenmiştir.

Maslow'un “İhtiyaç Hiyerarşisi Teorisi” beş seviyeli hiyerarşik bir piramit şeklinde gösterilmiştir. İlk dört seviye (alt düzey ihtiyaçlar) temel ihtiyaçlar olarak kabul edilirken, piramidin üst seviyesi büyüme ihtiyaçları (üst düzey ihtiyaçlar) olarak kabul edilir. Üst düzey ihtiyaçların davranışları etkilemesi için alt düzey ihtiyaçların yerine getirilmeleri gerekmektedir (Cooper, Fletcher, Fyall, Gilbert, & Wanhill, 2008). Şekil 2.2’de Maslow’un ihtiyaçlar hiyerarşisi gösterilmiş ve her ihtiyaç açıklanmaya çalışılmıştır.

Şekil 2.2. Maslow’un İhtiyaçlar Hiyerarşisi (Fındıkçı, 1999)

Hiyerarşide en alt seviyede olan fizyolojik ihtiyaçlar insanların temel gereksinimleri olan yeme, içme, uyuma nefes alma gibi temel gereksinimlerden oluşmaktadır. Maslow'a göre birey, bir kategorideki ihtiyaçları tam olarak gidermeden bir üst seviyedeki ihtiyaç kategorisine, dolayısıyla kişilik gelişme düzeyine geçemez. Fizyolojik ihtiyaçlar, insanın biyolojik olarak yaşamını sürdürebilmesi için gereken ihtiyaçlardır. Fizyolojik ihtiyaçlardan birinin dahi eksik olması ilgilenilen alana doğru insanları yöneltmez. Karnı acıkan, susayan uykusu gelen bir insan başka bir şeylerle ilgilenmek istemez. Bu nedenle en alt basamak olan fizyolojik ihtiyaçlara doyum sağlanmadan bir üst basamağa kolayca geçiş sağlanamaz.

Güvenlik ihtiyacı, kişinin sağlıklı olarak yaşadığı tehditlerden uzak, yaşadığı çevrede kendini güvenli hissetmesini sağlayan bir aile kurumu içerisinde yer alan, belli bir işte çalışmayı ve kişiye ait olan mülkiyeti içermektedir. İnsanların yaşamlarını devam ettirebilmeleri, geleceğe daha güvenle bakabilmeleri için güvende olma ihtiyacı büyük önem arz etmektedir.

Bağımlılık yani ait olma ihtiyacına baktığımız zaman insan sosyal bir varlık olması hasebiyle diğer insanlarla etkileşim içerisinde olmak istemektedir. Sevmek, sevilmek ve diğer insanlarla bir arada olmak istemektedirler. Sevgi ve şefkatin olmadığı bir yerde insanlar hep huzursuz ve mutsuz olabilirler. Bireyler sürekli olarak sevgi arayışı içinde olup ve o ortamda olmak istemektedirler. Aile kurumu da bu ihtiyacı karşılanabildiği müstesna kurumlardan biridir.

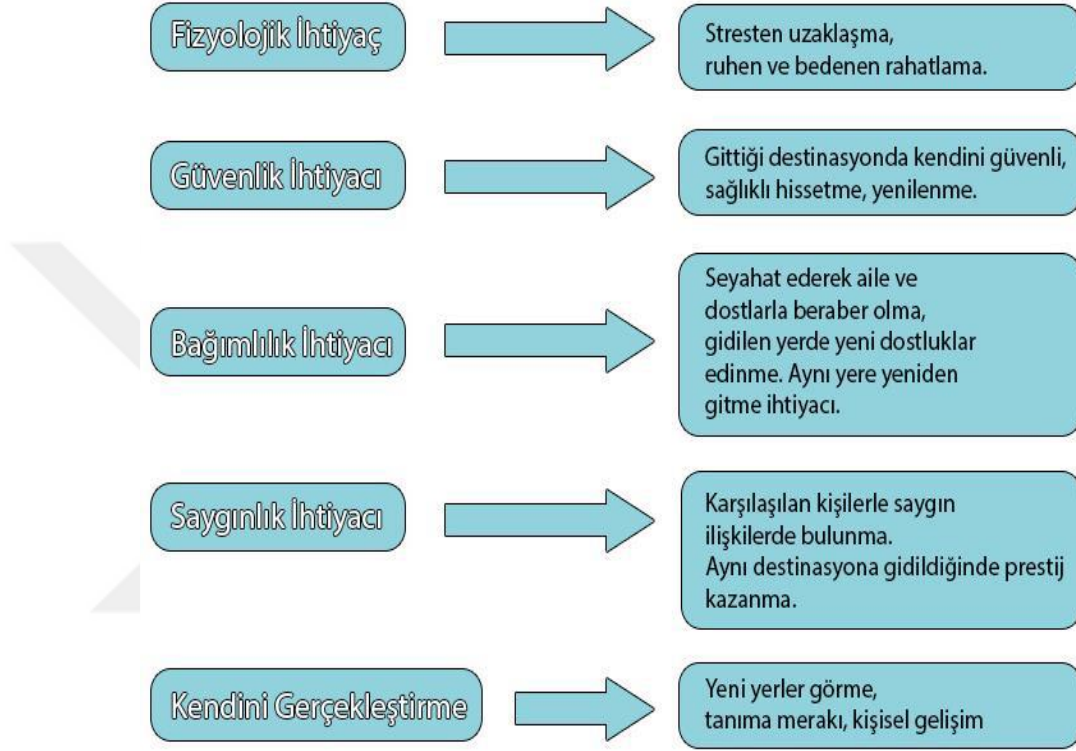
Bir üst seviye olan saygınlık ihtiyacı başkaları tarafından tanınma, övülme ve takdir edilme, başarma, güç ve özgürlük gibi gereksinimleri içermektedir. Bir nevi özgür ve bağımsız olarak kendi ayakları üzerinde durabilme gereksinimidir. Kişi evvela kendi benliğine saygı duymayı bilir ve daha sonra işinde, çevresinde başarılı olduğu anda saygı ve takdir görür. Bu şekilde insanın saygınlığı arttıkça kendine olan özgüveni de artar.

Maslow'a göre en üst seviye olan kendini gerçekleştirme artık tüm hiyerarşinin sırasıyla yerine geldiği ve son nokta olan sonu olmayan bir ihtiyaçtır. Bireyin kendi yeteneğini, zekâsını, bilgisini ve becerisini ortaya koyarak sürekli bir şekilde kendini yenilemesini ve geliştirmesini ifade eder (Kantar, 2008).

2.2.1.1.1. Maslow Teorisinin Turizm Açısından Değerlendirilmesi

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi teorisini turizm açısından ele alındığında birçok disiplin alanı ile ilişkili olduğu gözlenmektedir.

Aşağıda yer alan Şekil 2.3'de Maslow'un hiyerarşisinin turizme uygulama şekli gösterilmiştir.

Şekil 2.3.İhtiyaçlar Hiyerarşisi ve Turizm (Mengü C. , 2017)

Günümüzde belirli alanlara seyahat etmek, kişinin belirgin olan bir ihtiyacının ortaya çıkmasından kaynaklanmaktadır. Bireyin bir yerden başka bir yere seyahat etmesi onun tatmin olma amacının giderilmesine yardımcı olur. Bir turizm destinasyonunu ziyaret etmede belirli etkinliklerin yerine getirilme gereksinimini motivasyona uyarlama aşaması oldukça güç ve karmaşık bir yapıya sahiptir. Bu konuda seyahat acenteleri ve tur operatörlerinin aktif veya pasif turizm yoluyla tüketici ihtiyaçlarının neler olduğunu bilmeleri ve bu ihtiyaçlarını nelerin tatmin ettiğini öğrenmeleri, cazibe merkezlerinin müşteri algılaması üzerindeki etkilerinin neler olduğu konusunu çok iyi bilmeleri gerekmektedir (Mengü C. , 2017).

2.2.1.2. McClelland'ın Başarma İhtiyacı Teorisi

McClelland'ın motivasyon teorisi 1961 yılında çalışma motivasyonunu etkileyen faktörler ışığında başarma ihtiyacı teorisi olarak ortaya çıkmıştır (Efere, 2005).

McClelland'ın başarma ihtiyacı teorisi insan davranışlarının neler olduğu ve insanların nasıl motive olabileceklerini kavramak için bireylerin ilgi ve ihtiyaçlarının anlaşılması gerektiğini savunmaktadır (Royle & Hall, 2012).

McClelland'ın başarma ihtiyacı teorisinde diğer teorilerden farklı olarak insanların ihtiyaçlarının doğuştan var olma yoluyla değil de sonradan öğrenilerek kazanıldığı savunulur. Barutçugil'e göre bu teori yaşam boyu devam eden başarıların ve yoğun çaba sarf edilmesi gereken işlerin üstesinden nasıl gelinmesi gerektiğinin öğrenilmesi temeline dayanmaktadır (Barutçugil, 2002).

McClelland'ın başarma ihtiyacı teorisi bireylerin kendi yaşamları boyunca ve kazanmış oldukları deneyimler sonucu ortaya çıkan üç temel ihtiyacı açıklamaktadır: Bunlar sırasıyla başarı, ilişki kurma ve güç ihtiyacından oluşur (Moore, Gabrash, & Rotter, 2010).

Başarma gereksinimi: *“Daha karmaşık konularda sorunları çözmek için elinden gelenin en iyisini yapma arzusudur”* (Riley S. , 2005). Başarma gereksinimi göstermeye çalışan bireyler büyük problemler karşısında dahi çözüm üretmeye ve buldukları yerdeki gelecek kaygısını en alt seviyeye çeken kişilerdir (Royle & Hall, 2012).

İlişki kurma gereksinimi: McClelland'ın üzerinde durduğu diğer iki ihtiyaca göre daha az ilgi çeken gereksinimdir. Bireylerin çevresindeki diğer insanlarla olan dostluklarını, arkadaşlıklarını ve yakın ilişkilerini ifade etmektedir (Eren E. , 2010).

Güç gereksinimi: Başka insanları sürekli izleme, kontrol etme ve davranışları etkileme gereksinimidir. Başka insanların hareketlerini kontrol altına alma isteği, onlardan üstün görünme çabaları bireyler arasında çatışmalara neden olabilir. Böylesine bir risk teşkil etmesi bakımından bireyleri güçlü olma gereksinimi arzusu belli düzeyde engellenmektedir (Eren E. , 2010).

2.2.1.3. Herzberg'in Çift Faktör Teorisi

Herzberg'in çift faktör teorisi işin kendisi ile ilgili olan ve çalışanları tatmin eden faktörleri motive edici faktörler, işin çalışma koşulları ile ilgili olan faktörleri de koruyucu ya da hijyen faktör olarak tanımlamıştır.

Frederick Herzberg tarafından ortaya konulan çift faktör teorisi Maslow'dan sonra en fazla ilgi gören teori durumundadır. Bu teoride Herzberg iki yüz kişilik muhasebeci ve mühendisin katılım sağladığı ve bu kişilere sorular yöneltilerek hazırlanan çalışmanın sonuçlarına dayanmaktadır. Çalışmada, katılımcılara “işinizde en iyi ve en kötü hissettiğiniz zamanı ayrıntılı olarak açıklayınız” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların verdiği cevaplara bakıldığında en iyi hissettikleri zamanı tatmin oldukları anlar olarak değerlendirirken burada iş, başarmak ve sorumluluk gibi ifadeler kullanılmıştır. Katılımcıların en kötü ve en az tatmin oldukları alan anlatıldığında yine benzer şekilde iş ile alakalı kavramlar kullanmakla birlikte iş dışında yer alan çalışma koşulları ve ücret gibi kavramları kullandıkları görülmüştür (Koçel T. , 2001).

Herzberg yapmış olduğu çalışmanın içerik analizi sonucunda tatmin olma ve tatminsizlik ile ilgili olarak iki boyutun varlığını ortaya koymuştur. Koruyucu ve motive edici faktörler olarak isimlendirilen bu boyutların çalışanları farklı şekillerde etkilediğini belirlemiştir.(Özkalp & Kırel, 2013).

Motive edici ve koruyucu faktörlerin yer aldığı ifadeler aşağıdaki Tablo 2.1'de gösterilmiştir.

Tablo 2.1. Motive Edici ve Koruyucu Faktörler

Motive Edici Faktörler	Koruyucu Faktörler
İşi Başarma	İşletme Yönetimi ve Politikasından Hoşnutsuzluk
Tanınma	Teknik Gözetimden Hoşnutsuzluk
Çalışma	Ücret Yetersizliği
Sorumluluk	Kişilerarası İlişkilerden Hoşnutsuzluk
İlerleme	Çalışma Koşullarından Hoşnutsuzluk

Kaynak:(Sabuncuoğlu & Tüz, 2008)

Herzberg'in teorisi Maslow'dan sonra ikinci önemli teori olarak görülmesine rağmen bir takım eleştirilere maruz kalmıştır. Kullanılan yöntem tartışmalı bulunmuş, motive edici unsurların karmaşıklığından ve her zaman aynı olmadığından bahsedilmiştir. Dolayısıyla Herzberg'in çift faktör kuramında faktörlerin durumdan duruma ve kişiden kişiye değiştiği gerçeği göz önüne alınmalıdır (Paşamehmetoğlu & Yeloğlu, 2013).

2.2.1.4. McGregor'un X ve Y Teorisi

Douglas McGregor yöneticilerin, çalışanlarının davranışlarını nasıl algıladıkları araştırılmış ve "The Human Side of Enterprise" adlı kitabında ele almıştır. Yaptığı çalışmalar sonucunda iki tip yönetim şekli ortaya koymuştur. Birinci tip yönetim şekli; X teorisi. X tipi yönetim. X tipi yöneticidir. İkinci tip yönetim şekli ise Y teorisi, Y tipi yönetim ve Y tipi yöneticidir.

McGregor'un X teorisinin insan doğasıyla ilgili varsayımları şunlardır:

- İnsanlar doğuştan tembeldir ve çalışmayı sevmezler.
- İnsanlar sorumluluk almaktan kaçarlar.
- İnsanları çalıştırmak için zorlamak gerekir ve sıkı bir şekilde kontrol edilmeleri zorunluluktur.
- İnsanlar örgüt amaçlarını benimsemez ve kendi amaçlarını daha ön planda tutarlar.
- İnsanlar değişime ve yeniliğe kapalıdırlar.

X teorisine bakıldığında çalışanları örgüt amaçlarına karşı ilgisiz, değişim ve yeniliklere tamamen kapalı kişiler olarak ele almaktadır. Günümüzde çalışanlara bu kadar katı eleştiri getirilmemesi gerektiği ve cezanın işe yaramadığı anlaşılmıştır. Nitekim çoğu yönetici X kuramının geçerliliğini yitirdiğini savunmaktadır (Paşamehmetoğlu & Yeloğlu, 2013)

McGregor'un Y teorisinin insan doğasıyla ilgili temel varsayımları şu şekildedir:

- İnsanlar için çalışmak oyun ya da dinlenme kadar doğaldır.

- İnsanlar tembel olmadığı gibi gerekli şartlar sağlandığında çalışmaktan zevk alırlar.
- İnsanlar meraklıdırlar. Bu yüzden öğrenmek ve sorumluluk almak isterler.
- İnsanlar kendi kendilerini kontrol edebilirler.
- İnsanlar örgüt amaçları kendilerine benimsetildiği takdirde bu amaçlara katılırlar.
- İnsanlar yaratıcıdırlar ve bu özelliklerini ortaya koyabilmek için fırsat beklerler.

Y teorisine bakıldığında bu teoriyi savunanlar çalışanları teşvik etmekte ve yaratıcılıklarını ortaya koymaya çalışmaktadırlar. Çalışanların sadece sorumluluk almaya çalıştıkları değil, aynı zamanda sorumluluğun beraberinde getirdiği şartları da yükledikleri savunulmaktadır (Özkalp & Kirel, 2013).

McGregor'dan sonra W ve Z teorileri de geliştirilmiştir. Bu teoriler X ve Y teorilerinin insanlara yönelik psikolojik yaklaşımlarına kıyasla daha aşırı ve katı nitelikli prensipler öngörmektedir. W teorisi, insanların sindirilerek, korkutularak çalıştırılması ve performansının en üst seviyede tutulması gerektiğini öne sürmektedir. Bu teori temelde dayakla veya ceza ile iş yaptırmayı ve verimliliği arttırmayı hedeflemektedir. W harfi İngilizce anlamı dayak olan "whiplash" kelimesinden gelmektedir. Bu teori bazı gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelerde uygulama alanı bulmaktadır. Günümüzde her yöneticinin kendine göre uyguladığı bir motivasyon yöntemi bulunmaktadır. Türkiye'de genel olarak X ve Y teorilerinin karması uygulanmaktadır (Çiçek, 2005)

Z teorisi, ihtiyaçların insana ve zamana göre değişiklik göstereceği temeline dayanır. Z kuramına göre (Özkalp & Kirel, 2013)

- İnsan melek veya şeytan olarak görülmemeli, insanın düşünme, kararlılık gösterme ve azimli olma yetisine sahip olan bir varlık olduğu unutulmamalıdır.
- İnsanların iyi ya da kötü olmalarının doğuştan gelen bir şey olmadığını, her iki duruma da koşulların gerektirdiği şekilde sahip olunabileceği bilinmelidir.

- İnsanlar genellikle üst düzey güdülerle güdülenmezler onların güdülenmelerindeki en önemli faktör insanın içinde bulunduğu koşullardır.
- İnsanları optimist ya da pesimist olarak değil tarafsızlık ilkesiyle ele almak gerekir.

Bu teori personelin işinde güvenle çalışabileceği, ömür boyu istihdam ve iş yerine karşı sadakatli olması esasına dayanmaktadır. Z teorisinde işletmeye olan sadakat duygusunun motivasyon problemini ortadan kaldıracağı öngörülmektedir. Bu şekilde motivasyon insanları güdüleme ve iş görmeye teşvik etmek yerine; onların iradelerine hükmetme ve yönlendirmeyi amaçlamaktadır (Çiçek, 2005).

2.2.1.5. Alderfer'in ERG Teorisi (Kuramı)

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde bir takım eksiklikler gören Alderfer, Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisini gözden geçirip geliştirerek yeni bir bakış açısıyla "ERG Kuramını" geliştirmiştir. Alderfer insanların gereksinimlerini bir çizgi içerisinde sınıflandıran bir model ortaya koymuş ve gereksinimleri alt düzey ve üst düzey gereksinimler arasında belirgin bir farkın olduğunu savunmuştur (Bolat, Seymen, Bolat, & Erdem, 2008).

ERG Kuramına göre belirli bir ihtiyaca yönelmek davranıştaki değişiklikleri etkili olarak harekete geçirmeyecektir. Birey eğer üst seviyeden bir gereksinimi karşılayamaz ise hayal kırıklığına uğrayacak tatmin olamadığı üst seviyeden daha aşağı seviyelerdeki gereksinimlere dönecektir (Katherine & Duncan, 2011).

Gelişme gereksinimi tatmin edilmeyen birey, ilişki gereksinimini karşılamak için daha fazla istek duyacaktır. Maslow'a göre bireyler kendilerini geliştirme gereksinimlerini dört kategorideki ihtiyaçlar tatmin edildikten sonra gerçekleştirirken, Alderfer'in ERG kuramında bireyler hem varoluş hem de büyüme ihtiyaçlarını aynı anda gerçekleştirebilirler (Sökmen A. , 2010).

Alderfer, Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi teorisini beş faktörden üç faktöre indirgemıştır. Bu faktörler: var olma(existence), ilişki kurma (relatedness) ve gelişme (growth) ihtiyaçlarından oluşmaktadır.

Var olma ihtiyacı: Maslow'un fizyolojik ve güvenlik ihtiyaçlarını

kapsamaktadır. Var olma ihtiyaçları yeme-içme, ücret, çalışma koşulları, güvenlik gibi fiziksel arzuların meydana gelmektedir (Önen & Tüzün, 2005).

İlişki kurma ihtiyacı: Bireylerin diğer kişilerle olan ilişkilerini sürdürebilme ihtiyacı olarak açıklanır. Bunlar; kabul görme, ait olma ve statü arzularıdır (Arnolds & Boshoff, 2002).

Gelişme ihtiyacı: Bireylerin yaratılışlarından getirdikleri var olan ve içinde bulunan kişisel gelişme arzusudur. Öz benliğe saygı ve kendini gerçekleştirme ihtiyacını kapsamaktadır. ERG Kuramı Bolat, Seymen ve Erdem'e göre üç önermeye dayanmaktadır (Bolat, Seymen, Bolat, & Erdem, 2008).

- Belirli bir ihtiyaç ne kadar az tatmin edilirse bir üst ihtiyaca olan istek o kadar yoğun olacaktır.
- Belirli bir ihtiyaç ne kadar çok tatmin edilirse bir üst ihtiyaca duyulan istek o kadar çok olacaktır.
- Üst basamakta yer alan ihtiyaçlar ne kadar az tatmin edilirse alt basamaktaki ihtiyaca geri dönüş o kadar çok olacaktır.

Aşağıda yer alan Şekil 2.4'de Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisini beş faktörden üç faktöre indirgeyen Alderfer'in ERG kuramının hiyerarşisi gösterilmektedir.

Şekil 2.4. Alderfer'in ERG Kuramı(Mengü C. , 2017)

2.2.2. Süreç Teorileri

Süreç teorileri kapsam teorilerinin tam tersi motivasyonu oluşturan değişkenler arasındaki ilişkiyi inceleyen ve açıklayan teorilerdir. Süreç teorileri davranışın başlangıcından bitişine dek süren faaliyetlerdeki değişkenleri açıklar (Küçüközkan, 2015)

Süreç teorileri kapsam teorilerine oranla daha karmaşık bir yapıya sahip olarak görünmektedirler. Bu teoriler motivasyonun yöntemini açıklayarak bireylerin düşünme süreçlerini incelemektedirler. Süreç teorileri kişisel farklılıkların motivasyon üzerindeki önemini göz önünde bulundurarak farklı kişilerin farklı değer yargılarına ve farklı görüşlere sahip olduklarını ancak hepsinde davranışı harekete geçiren güdülenme sürecinin aynı olduğunu savunmuşlardır (Dinçer & Fidan, 1996).

“Süreç teorilerinin odak noktası, insanların hangi amaçlar tarafından nasıl motive edildikleridir. Süreç kuramlarında, belli bir davranış gösteren kişinin bu davranışı tekrarlamasının ya da tekrarlamamasının nasıl sağlanabileceğinin cevapları aranmaktadır” (Deniz, 2005)

Ayrıca bu kuramlar, gereksinimlerin davranışı ortaya çıkaran faktörlerden sadece biri olduğunu ve içsel faktörlerin yanı sıra pek çok dışsal faktörün kişinin davranış ve motivasyonunu etkilediğini savunmaktadır (Koçel T. , 2001).

Süreç teorileri arasında “Vroom’un Beklenti Kuramı, Lawler-Porter Modeli, Adams’ın Eşitlik Kuramı, Locke’un Amaç Kuramı” yer almaktadır.

2.2.2.1. Vroom’un Beklenti Teorisi

Victor Vroom tarafından 1964 yılında geliştirilmiş olan “Beklenti Teorisi” bireylerin liderlik ve karar verme sürecini ele alan bir kuramdır. Teoriye göre bireyin harekete geçmesini sağlayan faktörler kişinin fizyolojik özellikleri ve bulunduğu çevrenin koşullarıyla orantılı olarak gerçekleşir. Bu teori bireyin yaptığı iş ile ilgili ödül ve performans ilişkisine dayanır. Ödüllendirilen bir davranışın sonucunda iş ve görev başarısı şekillenir.

Bu kuram motivasyonu sağlayan koşullara odaklanarak, ödül sisteminin davranışa etkisini ve yönlendirmesini açıklamaktadır. Bunun yanı sıra bireyin

davranışı sonucunda arzu ettiği ödüle kavuşacağı inancı motive olmasını da beraberinde getirmektedir(Keser, 2013).

Vroom'un beklenti teorisi üç varsayıma dayanmaktadır:

Birinci varsayım bireylerin gereksinimleri, motivasyonları ve geçmiş deneyimleri ile ilgili beklentilerin belirlenmesi amacıyla örgütlere katılmaktadırlar. Bu sayılan faktörler bireylerin örgüt içerisindeki davranış biçimlerini etkilemektedir.

İkinci varsayım bireylerin davranışlarının bilinçli olarak yapılan seçimler sonucu ortaya çıkan davranışlar olduğudur. Bireyler beklentilerine göre iyi bir iş, dolgun ücret, kariyer ve rekabet gibi davranışları kendileri seçmektedirler.

Üçüncü varsayım ise bireylerin kendileri için sonuçları lehlerine çevirecek alternatifler arasından seçim yapmaktadırlar (Lunenberg, 2011). Bu varsayımlara dayanan beklenti teorisi üç temel faktöre sahiptir:

Değer, *“bireyin bir hedef veya sonuç için elde edeceği ödülü arzulama derecesidir. Bu boyut negatif (bir alt pozisyona inmeye veya daha önemsiz bir işe transfer olma) veya pozitif (terfi beklentisi) olabilir”*(Bose, 2004).

Beklenti, *“belli bir davranışın belli bir amaç doğrultusunda gerçekleşeceği geçici bir inanç olarak tanımlanabilir. Geçici olması değişebileceği anlamına gelir”*(Onaran, 1981).

Araçsallık, *“bireyin performansının belirli bir hedef veya amaç için başarıyla sonuçlandırılmasını (ödüle) sağlayan davranışlardır. Eğer bir birey işle ilgili iyi bir performans sergilerse iyi bir ödülle mükâfatlandırılacaktır”*(Chaudhary, 2014).

Bu tanımlardan yola çıkarak *“[Motivasyon = Valens x Beklenti x Araçsallık]* olarak ifade edilebilir”(Anık, 2007).

2.2.2.2. Adams'ın Eşitlik Modeli

1965 yılında Adams tarafından geliştirilen eşitlik modeli teorisi bireyin kendi çabası karşılığında edinmiş olduğu ödüller ile başka bireylerin çabalarıyla edinmiş olduğu ödüllerin karşılaştırılması esasına dayanır(Çelikkanat, 2000).

Eşitlik modeli teorisine göre bireyin elde ettiği ödül veya sonuç diğer bireylerin ödül veya sonuçlarıyla karşılaştırıldığında farklı bir durum söz konusu ise burada bir eşitsizlik vardır kanısını ortaya koyar. Birey bu eşitsizliği ne kadar çok hissederse mutsuzluğu da bir o kadar artacaktır. Mutsuzluğunu gidermek için yeniden eşitlik durumunu sağlamaya çalışacaktır(Huseman, Hatfield, & Miles, 1987).

Hoy ve Miskel'e göre iş ortamında yaşanabilecek eşitsizlik ortamı çalışanların motivasyonunu engeller, bu nedenle bireyler eşitsizlik duygusuyla baş edebilmek için şu yöntemleri kullanırlar:

- Sarf ettikleri çaba karşılığında elde edilen ödül veya sonuçları artırmaya çalışıp, daha fazla fayda sağlamaya çalışırlar.
- İş ile ilgili konularda eşitsizlik ortamından dolayı daha az çaba harcarlar.
- İşi bırakma eylemine gidip hatta başka bir iş bulma yoluna gidebilirler(Hoy & Miskel, 2010)

Eşitlik modeli teorisinin temelinde motivasyon kaynağı olan eşit davranılma isteği yatar(Can, Akgün, & Kavuncubaşı, 1995)

Birey ne zaman ki tam olarak eşitliğin sağlandığına kani olur ve diğer çalışma arkadaşlarıyla arasında tam eşitlik olduğunu görürse o zaman tam anlamıyla huzur bulur ve motive olur(Tınaz, 2009)

2.2.2.3. Porter ve Lawler Geliştirilmiş Bekleyiş Teorisi

1968 yılında Porter ve Lawler tarafından Vroom'un teorisini temel alarak "Geliştirilmiş Bekleyiş Teorisi'ni" geliştirmişlerdir. Bununla birlikte performans öncesi ve sonrası tatmin durumunu ele almışlardır. Bu teoriye göre Çalışanların işinden tatmin olabilmeleri için beklentilerin karşılanması tek başına yeterli görülmemektedir. Çalışanların gösterdikleri performans sonucu aldıkları ödül eşitlik duygusuna dayanmalıdır. Adaletsiz bir durum olduğu algılandığında tatminsizlik ortaya çıkacak ve bu da motivasyonu etkileyecektir. Bu teoriye göre bireyin gösterdiği çaba doğrudan performansı etkilemez. *Çabayla birlikte bireyin sahip olduğu bilgi ve becerisi de performansın belirlenmesinde etkilidir. Bireyin gösterdiği çabanın performansını etkilemesi o konudaki yetenek ve bilgisine bağlıdır. Bireyler istediği kadar çabalasın*

eğer yetenekleri, nitelikleri ve rol algısı yetersizse performansı yükselmeyecektir (Küçüközkan, 2015).

2.3. TURİZMDE MOTİVASYON

Turizm işletme literatüründe motivasyon bir bireyi veya bir grup insanı belli amaçlar doğrultusunda sürekli bir şekilde yönlendiren ve harekete geçiren bir güç olarak nitelendirilebilir (Eren E. , 2001).

Başka bir ifadeyle motivasyon, bireyin istek ve ihtiyaçlarını gidermek amacıyla yaptığı iş konusunda tatmin duygusu elde etme güdüsü olarak tanımlanabilir (Yaşar, 2016). Son zamanlarda motivasyonun tüketicinin turizm hareketlerinde karar alma süreci üzerindeki rolü ve etkisi oldukça büyüktür.

2.3.1. Tüketici Motivasyonu

Son zamanlarda yaşanan teknolojik gelişmelerle birlikte toplum davranışları değişmiş ve yepyeni turizm pazarlama teknik ve stratejileri ön plana çıkmıştır. Turizm pazarlamacıları tüketicilerin ne istediklerini iyi bilmek zorundadırlar. Turizm açısından pazarlamacıların bireyi motive eden farklı faktörlerin bulunduğunu bilmeleri ve bu faktörlerin karar sürecinde etkili olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

2.3.2. Turizmde Motivasyonu Etkileyen İç faktörler

İç faktörler, kişinin davranışlarını harekete geçiren, bütünleştiren, yönlendiren ve seyahat kararlarını etkileyen faktörlerdir. İnsanlar için turizm, seyahat etme, boş zamanları değerlendirme, yeni yerler görme ve keşfetme isteği, kendini ifade edebilme özgürlüğü, kendine güvenme, yaratıcılık vb. birtakım sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılamak için bir yoldur. Motivasyonun iç faktörleri şunlardır:

Turistin Fikri: Kişinin zihninde oluşturduğu duygu, düşünce, yorum ve destinasyon konusundaki olumlu veya olumsuz düşüncelerdir.

Turistin Algısı: Turistlerin seyahat ve destinasyon konusunda bilgilenmeleri, çevrelerinden dinlemeleri ve oralardan bilgi toplamak suretiyle oluşturduğu

bilinçlenme, kavrama ve idrak etmesidir.

Değerler veya İnançlar: Bireylerin sosyal çevre olarak belirli bir davranış biçimine inanması ve değer vermesidir. Değerler bireye rehberlik eden ilkeler ve temel inançlardır.

Turist Kişiliği: Bir turistin fiziki yapısı ve duyguları motivasyonunda önemli rol oynamaktadır. Her kişinin beden yapısı kendine göre bir ayrılık gösterir, bununla beraber yaşanan çevre ve eğitim kişiliğin gelişimini sağlar (Mengü C. , 2017).

2.3.3. Turizmde Motivasyonu Etkileyen Dış Faktörler

Dış faktörler bireyleri dışsal olarak etkileyen belli bir motivasyona yönlendiren ve sonrasında karar vermesine kadar giden dış dürtülerdir.

Ekstra Motivasyon: Dış faktörlerden ilki bir turisti para harcama konusunda harekete geçiren motivasyondur. Yani satın alma kararıdır.

Turistin doğduğu ve yaşadığı yer: Turistin doğduğu ve yaşadığı çevre onun motivasyonunu etkiler. Örneğin, küçük bir çevrede yaşayan insanla büyük bir metropolde yaşayan kişinin turizm konusundaki motivasyonu farklı farklıdır. Büyük şehirlerde yaşayan kişiler için turizm çok daha farklı bir önem taşır.

Aile ve Yaş: Turizmde aile yapısı, yaş ve gelir seviyesi çok önemlidir. Çekirdek aile dediğimiz yapıya sahip ve çift gelirlili aileler, tek kazançlı ailelerden çok daha fazla sayıda ve daha uzun süreli seyahatlere çıkabilmektedirler. 20-30 yaş grubu arasında kişiler ile 50-60 yaş arasındaki kişilerin destinasyon seçimleri çok farklı olabilir. Ayrıca çocuklu aileler örneğin Disneyland'a giderken, 20-30 yaş grubu alternatif ve doğa ağırlıklı turizmi tercih edebilirler. Yaş grupları daha yüksek olanların gemi turlarına, uzun tren seyahatlerine, kültür turlarına katılmaları tercih sebebidir.

Kültür veya Sosyal Sınıf: Farklı kültürde ve sosyal yapıda olan turistler farklı destinasyonları ve farklı turizm türlerini tercih ederler. Buna ek olarak, daha önce bir destinasyonu ziyaret eden ve oradan memnun dönen kişiler, arkadaşlarını ve aile üyelerini aynı yerleri görmeleri konusunda motive ederler.

Değişen Turizm Pazarları: Değişen pazarlar turisti yönlendirmektedir.

Örneğin bir ülkede ortaya çıkan siyasi bir olumsuzluk, bir bölgede meydana gelen deprem, sel ve ani hava değişiklikleri, hatta ekonomik olarak döviz değerindeki iniş ve çıkışlar turistin ülke seçimindeki kararlarını etkilemektedir (Mengü C. , 2017).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

9 KASIM ETKİNLİKLERİ KAPSAMINDA NENE HATUN TARİHİ MİLLİ PARKINI ZİYARET EDEN KATILIMCILARIN KATILIM MOTİVASYONLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1. ARAŞTIRMA ALANININ TANITIMI

3.1.1. Nene Hatun Tarihi Milli Parkı

Milli park; “Bilimsel ve estetik bakımdan milli ve milletlerarası ender bulunan tabii ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat parçaları olarak tanımlanmaktadır” (URL10).

IUCN’ye göre milli park kavramı “şimdiki ve gelecek kuşaklara bırakılan, bir ya da birden fazla ekosistemden meydana gelen ekolojik bütünlüğün korunması için, uygunsuz kullanımlara izin verilmeyen, çevresel ve kültürel bakımdan duyarlı, bilimsel, eğitsel ve rekreasyonel olanaklar için ayrılan ulusal ve uluslar arası düzeyde öneme sahip olan ve en az bin hektarlık alana sahip kara ve su alanları” olarak tanımlanmıştır (URL 11).

Türkiye’de 1940’lı yıllardan itibaren başlayan milli park kavramı tartışmaları, 1956 yılında yürürlüğe giren Orman Kanunu ile yasallaşmıştır. 1983 yılı itibariyle bu alanların seçilip korunmasına, doğal özellik ve karakterlerinin bozulmadan günümüze kadar ulaşmasına, geliştirilmesi ve yönetilmesine dair esasları düzenlemek amacıyla Milli Parklar Kanunu yürürlüğe girmiştir (Çetinkaya, Yıldız, & Özçelik, 2018).

1958 yılında Türkiye’de ilk milli park olarak ilan edilen Yozgat Çamlığı Milli Parkı ile birlikte günümüze değin milli park statüsü kazanan toplam milli park sayısı 44’e ulaşmıştır.

Nene Hatun Tarihi Milli Parkı içerisinde bulunan Aziziye ve Mecidiye Tabyaları, 93 Harbi olarak da bilinen 1877–1878 Osmanlı-Rus savaşları sırasında Erzurum’un savunulmasını sağlayan ve düşman kuvvetlerin şehre ilerlemesine karşı verilen mücadelelerin mekânı olmuştur.

Nene Hatun Tarihi Milli Parkı, adını Aziziye Tabyalarındaki mücadelede göstermiş olduğu üstün feraseti, cesareti ve kahramanlığıyla Türk Milletinin hafızasına kazınmış olan Nene Hatundan almıştır. Nene Hatun 22 Mayıs 1955 günü (98 yaşında) Erzurum'da vefat etmiştir ve adının verildiği Nene Hatun Tarihi Milli Parkı'nın içerisinde yer alan Aziziye Anıtı'nın yanına defnedilmiştir. Kabri ve anıt mezarı bugün hâlâ burada bulunmaktadır (Aksakallı, Selçuk, & Işık, 2017).

Milli Park bulunduğu bölgenin dış tehditlere karşı savunulmasında önemli bir yere sahip olan tabyalar nedeniyle sahip olduğu kültürel kaynak değerlerinin yanı sıra, bitki çeşitliliği ve peyzaj özellikleri gibi doğal değerlerle de önemli bir turizm potansiyeline sahip olup yerli ve yabancı birçok turist dikkatini çekmekte ve ev sahipliği yapmaktadır.

Flora bakımından incelendiğinde vejetasyonu çoğunlukla otsu bitkilerden oluşan ova bozkırıdır. Henüz kapalı bir meşcere oluşturmayacak şekilde kısa ve genç sarıçam ve kuşburnunun bulunduğu alanlar yer almaktadır. Alanın güney yamacında yabani badem ağaçları, batısında ise Astragalus (geven) ve Eryngium (boğa diken) gibi dikenli bitkiler gibi bir vejetasyon mevcuttur. Fauna bakımından değerlendirmeye alındığında arazi çalışmaları esnasında saksagan, leş kargası, ev serçesi, kaya güvercini, kır kırlangıcı ve kuyrukkakan gibi kuş türlerine rastlanmıştır (Selçuk, Işık, & Aksakallı, 2017).

3.1.1.1. Nene Hatun Tarihi Milli Parkı ve Araştırma Sahasının Konumu

Milli park, Erzurum şehir merkezinin doğusunda Topdağı olarak adlandırılan bölgede şehre yaklaşık 2 km mesafede yer almaktadır (Şekil 3.1).

Milli Park, içerisinde yer alan Aziziye ve Mecidiye Tabyaları'ndan dolayı bölge 'Tabyalar' olarak da bilinmektedir.

Aziziye ve Mecidiye Tabyaları uzun zaman askeri güvenlik bölgesi olarak kullanıldıktan sonra 18 Mayıs 2009 tarihinde, 2009/15016 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla Nene Hatun Tarihi Milli Parkı olarak belirlenmiş, 06.06.2009 tarihinde milli park olarak ilan edilmiştir. Aziziye Tabyaları Sultan Abdülaziz zamanında, Mecidiye Tabyası ise Sultan Abdülmecit zamanında inşa edilmiştir. Aziziye ve Mecidiye Tabyaları, Nene Hatun anıt mezarı, Aziziye Şehitler Anıtı, şehitlikler ve

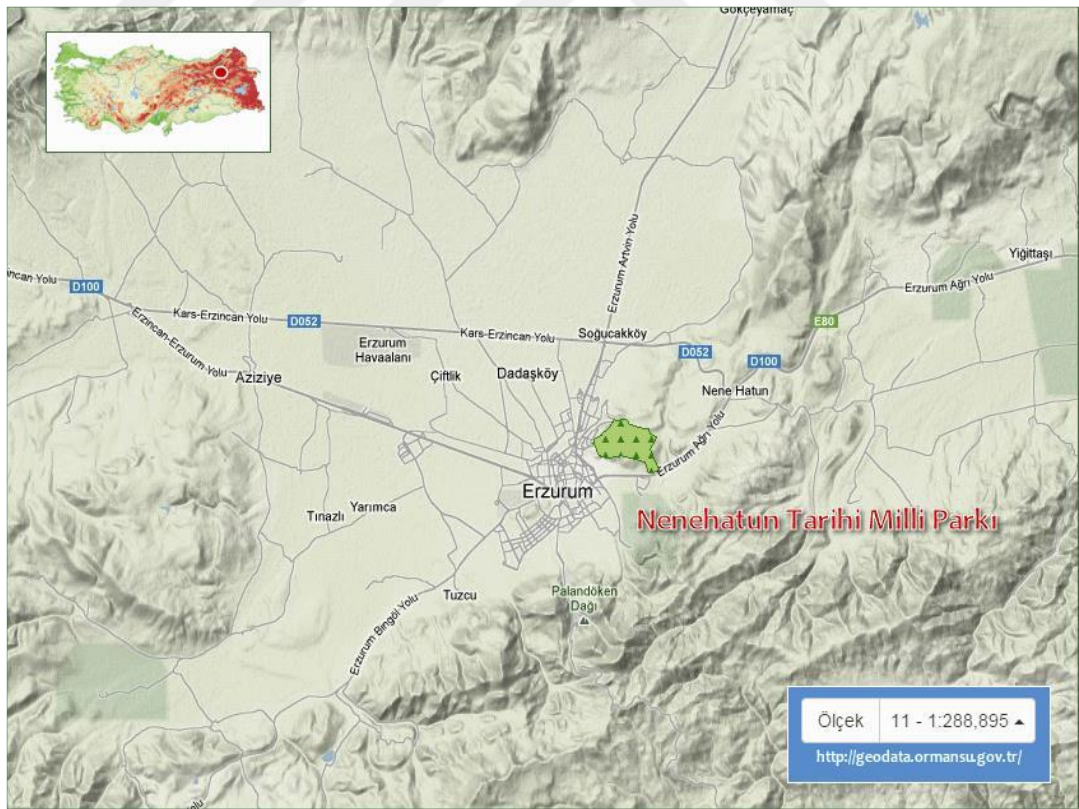
savaşın ardında bıraktığı diğer coğrafi ve maddi öğeler bu alanın milli park ilan edilmesinde önemli kaynak değerlerdir(Zaman & Coşkun, 2012).

Nene Hatun Tarihi Milli Parkı'nda en güçlü çekicilik kaynağı tabyalar olmakla beraber, Aziziye Şehitler Anıtı ve Nene Hatun anıt mezarı da milli parkın en önemli değerleridir (Zaman & Coşkun, 2012).

Erzurum çevresindeki şehre hâkim tepelerin birçoğunda çeşitli zamanlarda yapılmış başka tabyalar da bulunmaktadır. Erzurum ilinin ve çevresinin korunması amacıyla, Erzurum kalesi merkez alınarak üç kollu bir tabya kuşağı yapılmıştır. Aziziye ve Mecidiye Tabyaları da bu kuşak içerisinde yer alan önemli yapılardır.

1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı döneminde, bölgenin işgalci kuvvetlere karşı savunulmasında önemli bir yer tutan tabyalar, kültürel kaynak değeri olması ile birlikte; mimari yapısıyla da doğal kaynak değeri göstermektedir.

Araştırma sahasının Erzurum merkezine olan konumu Şekil 3.1'de gösterildiği gibidir.

Şekil3.1. Nene Hatun Tarihi Milli Parkı Konumu(Selçuk, Işık, & Aksakallı)

3.1.2. Aziziye Tabyaları ve Mecidiye Tabyası

Aziziye Tabyaları, 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sırasında doğudan gelen Rus kuvvetlerine karşı şehrin savunmasında önemli bir yeri olan ve aynı zamanda büyük mücadelelerin verildiği savaş mimarisi örneğidir. Aziziye Tabyaları Fosfor Mustafa Paşa'nın projesi dâhilinde inşa edilmiştir. Tabyalar; Bir Numaralı Aziziye Tabyası, İki Numaralı Aziziye Tabyası ve Üç Numaralı Aziziye Tabyası olmak üzere üç adettir. Bu tabyalar, güneyden kuzeye doğru sıralanmışlardır (Aksakallı, Selçuk, & Işık, 2017).

3.1.2.1. Bir Numaralı Aziziye Tabyası

Bir numaralı Aziziye Tabyası Erzurum-Kars karayolunun geçtiği Hamamdere mevkiini kontrol altına almak ve gelebilecek herhangi bir saldırıya karşı şehri müdafaa etmek amacıyla stratejik bir tepe üzerine 30×60 m ölçülerinde inşa edilmiş olup, tepenin eğimi üzerinde zeminle temel arasındaki yükseklik iki farklı katta yerleştirilmiş mekânlardan oluşmaktadır. 1867-1872 yılları arasında Sultan Abdülaziz tarafından yaptırıldığı bilinmektedir. Zemin katta, kuzey ve güney yönünde üçer mekân ve bu mekânların tam ortasında bir avlu bulunmaktadır. Birinci katta "U" şeklinde düzenlenmiş 12 mekân yer alır ve bu mekânlar kışla, askeri koğuş ve odalar şeklinde değerlendirilmiştir. Bu mekânlara avlunun sağında ve solunda olan merdivenlerle ulaşılmaktadır. Karargâh binası olarak tahmin edilen bir kısmı sağlam olarak günümüze kadar ulaşabilmeyi başarmıştır. Tabyanın dış cephesi siyah bazalt taşlardan, iç yüzeyi kaba moloz taşlardan sivri ve kemerli olarak görünen tonozlar ise tuğla örgüsünden oluşmaktadır (Fotoğraf 3.1). Yapının tahrip olan kısmının, bölgede meydana gelen büyük depremden mi, yoksa büyük bir patlama neticesinde mi yıkıldığı bilinmemektedir (Geçten, 2017).

Tabyanın önünde yer alan bahçede 1953 yılında yapılmış olan Aziziye anıtı ve hemen bu anıtın doğusunda Nene Hatun'un mezarı bulunmaktadır. (Çam, 1993).

Savaş kalıntılarının izlerinin hâlâ daha belirgin olarak görüldüğü bir numaralı Aziziye tabyası aşağıda yer alan Fotoğraf 3.1'de gösterilmiştir.

Fotoğraf 3.1. Bir Numaralı Aziziye Tabyası(URL12)

3.1.2.2. İki Numaralı Aziziye Tabyası

1869-1873 yılları arasında Fosfor Mustafa Paşa'nın kontrolünde yaptırılmıştır. Erzurum'un doğusunda bulunan Top dağı'nın güneyinde bir numaralı Aziziye Tabyasının 200 metre kuzeyinde yer almaktadır. Aziziye Tabyalarıyla birlikte 1869-1873 yılları arasında, Sultan Abdülaziz döneminde Fosfor Mustafa Paşa'nın projesi üzerine yapılmıştır. İki numaralı Aziziye Tabyası bugün hilal şeklindeki bir toprak yığını ve bu şeklin iki ucunda bulunan taş bir yapıdan meydana gelmektedir (Özcan, 2014).

Bu yapı büyük ölçüde tahrip olduğundan ve yapı ile alakalı olarak yeterince bilgi ve belgeye ulaşılamamış olunmasından dolayı bu tabyanın hangi amaçlarla inşa edildiği anlaşılamamıştır. Bu alanların, geçici barınak ya da cephanelik olarak inşa edildiği düşünülmektedir (Fotoğraf 3.2).

Fotoğraf 3.2. İkinci Numaralı Aziziye Tabyası(URL12)

3.1.2.3. Üç Numaralı Aziziye Tabyası

Üç numaralı Aziziye Tabyası; iki numaralı Aziziye tabyasından yaklaşık 200 metre kuzeyde, Mecidiye Tabyasından ise yaklaşık olarak 300 m güneyde yer alır. Üç numaralı Aziziye Tabyası da 1869-1873 yılları arasında yine Fosfor Mustafa Paşa'nın nezaretinde inşa edilmiştir (Özcan, 2014).

Diğer tabyalara oranla daha az hasar alarak ulaşmayı günümüze kadar başarmıştır. Yapının ortasında altıgen bir avlu ve bu avlunun etrafında sıralanmış kapılarla birbirine bağlanan mekânlar bulunmaktadır. Mekânları birbirine bağlayan kapılar sayesinde tüm tabyayı gezmek mümkündür. Mekânların ışık ve havalandırmaları için hem iç avluya hem de dış cepheye bakan mazgal pencereler yerleştirilmiştir. Tabyanın ortasındaki avluda biri kuzey biri güney kısımda olmak üzere 2 adet de sarniç bulunmaktadır. Üç numaralı Aziziye Tabyası 8 Kasım 1877 gecesindeki baskında işgal edilmiş olup, daha sonra Mecidiye Tabyasında Erzurum halkının Osmanlı ordusuyla verdiği mücadelenin ardından tekrar kurtarılmıştır (Geçten, 2017)

Yukarıda özelliklerinden bahsettiğimiz üç numaralı Aziziye tabyasından bir kesit Fotoğraf 3.3'de gösterilmiştir.

Fotoğraf 3.3. Üç Numaralı Aziziye Tabyası (URL12)

3.1.2.4. Mecidiye Tabyası

Mecidiye Tabyası Top dağı'nın kuzey ucunda 2042 m rakımlı tepede yer alır. Sultan Abdülmecit tarafından 1852 yılında özel olarak hazırlattırılan projeye uygun olarak Erzurum Valisi Zahir Mustafa Paşa'nın nezaretinde yaptırılmıştır. (Özcan, 2014).

Geniş bir avlunun doğusunda yay şeklinde bir plan üzerinde kurulan ve yan yana mekânlardan oluşan Mecidiye Tabyasının batısında geniş bir avlu ve bu avlunun kuzey ve güney yönlü iki giriş kapısı vardır. Tabyanın orta alanı tek katlı, kuzey ve güney uçları ise iki katlı olarak düşünülmüştür. Alt yani orta katta hamam, çamaşırhane, mutfak ve ahır gibi mekânlar yer alır. İkinci katta ise ocak nişleri yer almaktadır (Konyalı, 1960).

Yapı, savaş idaresinin yapıldığı bina ve asker barınağı olarak kullanılmış ve diğer tabyalara göre daha az tahrip olmuştur (Fotoğraf 3.4). Mecidiye Tabyası, Erzurum şehrini yukardan gören bir tepe üzerinde şehre oldukça yakın bir konumdadır (Eymirli, 2012).

Fotoğraf 3.4. Mecidiye Tabyası (URL12)

3.1.2.5. Aziziye Şehitleri Anıtı ve Nene Hatun'un Kabri

Anıt, Aziziye Tabyaları yanında Aziziye Şehitleri'nin anısını yaşatmak ve bu büyük zaferin simgeleştirilmesi amacıyla, dönemin 3. Ordu Müfettişi Orgeneral Nurettin Baransel tarafından 1952 yılında yaptırılmıştır. Nene Hatun'un da katıldığı resmi bir törenle 30 Ağustos 1952 tarihinde açılmıştı (Fotoğraf 3.5).

Anıt üzerinde Aziziye Şehitleri'nin anısına üç bronz rölyef bulunmaktadır. Bugün hâlâ önündeki bronz plakada *“Bu gelinlik genç kızlar, ihtiyar erkekler ve nineler, kendi namusları ve Türk milletinin şan ve şerefi için saldırdılar, dövüştüler ve öldüler. Şimdi Türk milletinin kalbinde yaşıyorlar”* şeklindeki yazıtıyla misafirlerini karşılamaktadır.

Anıtın hemen arkasında 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'nda cesur bir kahramanlık gösteren Türk kadını Nene Hatun'un kabri bulunmaktadır (Fotoğraf 3.5). Nene Hatun'a 1952 yılında “3. Ordu'nun Nenesi” unvanı verilmiş, kendisi 1955 yılında ise Türkiye'de “Yılın Annesi” unvanı verilen ilk kadın olmuştur.

Fotoğraf 3.5. Şehitler Anıtı ve Nene Hatun'un Kabri (URL12)

Aziziye Şehitleri Anıtı'nın sağ tarafındaki "İhtiyarlar, Kızlar, Gençler, Askerler" isimlerinin yazılı olduğu birer mezar taşının yer aldığı alanda ise anıtın inşası sonrası yine alandaki orijinal mezarları açılarak oraya yeniden defnedilen 70 şehidin naaşı bulunmaktadır (Fotoğraf 3.6).

Fotoğraf 3.6. Aziziye Şehitleri Anıtı Yanındaki Toplu Şehitlik (URL12)

Tarım ve Orman Bakanlığı 13. Bölge Müdürlüğü tarafından, Erzurum-Ağrı şehirlerarası yolu üzerinde yer alan milli parkın giriş bölümünde milli parkın idari binasının yanı sıra Erzurum'un ve milli parkın tanıtımının yapılacağı ve gelir getirecek tesislerin tasarlanması gündeme getirilmiştir. Milli park sınırları dışında kalan bu giriş bölgesinin projelendirilmesi için Atatürk Üniversitesi öncülüğünde tasarım ekibi oluşturulmuştur.

Tarım ve Orman Bakanlığı 13. Bölge Müdürlüğü'nün yanı sıra KUDAKA'nın da bir takım projeleri bulunmaktadır. Proje alanının tasarımında giriş ünitesi (Fotoğraf 3.7), hizmet binası (tanıtım, kontrol, vb.), milli park içerisinde yer alan Erzurum kültür ve sanat sokağı, açık hava müzesi, meydan, seyir terasları ve otopark gibi yapılar ve yapı elemanlarından bazıları uygulamaya konulmuştur (Fotoğraf 3.8).

Fotoğraf 3.7. Nene Hatun Tarihi Milli Parkı Giriş Ünitesi (URL12)

Fotoğraf 3.1. Erzurum Kùltür ve Sanat Sokağı (URL12)

3.1.3. 9 Kasım Etkinlikleri

Tarih içerisinde yaşanmış önemli olaylar ve kişiler insanoğlu üzerinde önemli izler bırakmıştır. Bu etkinlikler, özel bir tarih, olay veya toplumlar üzerinde derin etkiler bırakmış insanların hatırlanması amacı ile yapılan etkinliklerdir. Bu etkinlikler sayesinde ulus kimliğinin oluşması ve bu kimliğin gelişmesine katkıda bulunmak ehemmiyet taşır. 9 Kasım Tabyalar Yürüyüşü Etkinlikleri de bu manada bünyesinde birçok ziyaretçi barındıran önemli bir etkinlik olarak rol almaktadır.

9 Kasım Etkinlikleri Nene Hatun Tarihi Milli Parkı içerisinde yer alan tabyalarda düşman kuvvetlerine karşı topyekûn ayaklanma ile büyük bir mücadele ve kararlılık gösteren vatan evlatlarını ve Erzurum halkını yâd etmek, o zamanki duyguları yeniden yaşamak, atalara duyulan saygıyı yerinde idrak etmek, onlara dua etmek ve yaşanan mücadelenin temel amacının vatan aşkı olduğunu yüreklerde hissetmek amacıyla şehrin merkezinden milli parka kadar uzanan yolculuğu ve gün boyunca yapılan etkinlikleri ifade etmektedir.

Erzurum tabyalar bölgesinde cereyan eden, Erzurum'a karşı saldırıya geçen Rus Ordusu, Ermenilerin de desteğini alarak tabyalar bölgesine ilerlemiş ve tabyaları ele geçirmiştir. Tabyaların düşman kuvvetlerinin eline geçtiğini duyan Ayaz Paşa Camii müezzini Abdullah Efendi sabah ezanı sonrasında sala okuyarak “*Ey Erzurumlular, ey ahali. Moskof, Aziziye'yi bastı. Allah'ını seven, eli silah tutan herkes, askerlerimizin yardımına koşsun. Vatanını seven yetişsin.*” çağrısında bulunmuştur. Erzurum halkı bu çağrıya karşı duyarsız kalmayarak, o dönem 20 yaşında olan Nene Hatun önderliğinde tabyalar bölgesine hareket ederek büyük bir mücadele vermiştir. Yüzlerce şehidin verildiği bu büyük çarpışma sonucunda Erzurum halkı, tabyaları Rus kuvvetlerinden geri almıştır (URL 13).

Bu etkinliklerin ilki 2013 yılında yapılmış olup geleneksel hale getirilerek iç turizm ve dış turizm hareketlerinde bir talep meydana getirmiştir. Nene Hatun Tarihi Milli Parkının tanınırlığının artmasına katkıda bulunmak, şehrin turizm açısından potansiyelini açığa çıkarmak, iç ve dış turizmde taleplere cevap vermek suretiyle Erzurum Valiliği ve Erzurum Büyükşehir Belediyesi tarafından organize edilmiştir. Zamanla bu kurumlara KUDAKA, ATAUNİ, ETÜ, ERVAK, DKMP 13. Bölge Müdürlüğü ve ATAK Doğa Sporları Kulübü de katılım göstermiştir.

Yapılan etkinlikler;

9 Kasım Anma Etkinlikleri Tören Programı

06.30. Erzurum merkezdeki tüm camilerden sala okunması ve ardından tarihi çağrının yapılması

06.30. Belirlenen noktalardan Karskapı Şehitliği önü toplanma yerine hareket

06.40.Karskapı Şehitliğini ziyaret

07.00. Top atışı ve tarihi çağrı ile beraber tabyalara yürüyüş

07.10. 109'uncu topçu alay komutanlığınca hazırlanan tarihi topçu bataryasının görülmesi ve mehter marşları eşliğinde Aziziye tabyasına yürüyüş

07.25. Aziziye tabyalarında Kuran-ı Kerim tilaveti

- Erzurum Tabyalarında adlı şiir (Bekir Sıtkı Erdoğan)
- Toplanma amacının anlatımı
- 1877-1878 93 Harbi adlı şiir (Behçet Kemal Çağlar)
- İstiklal Marşı'nın okunması
- "Bayrak" şiirinin okunması
- Sultan II. Abdülhamit'in Fermanının okunması
- Dua Yapılması (Fotoğraf 3.10)

9 Kasım Etkinlikleri

1. Ecdada Saygı Nöbeti(**Saat:** 01-06.00 **Yer:** Aziziye Tabyaları
Sorumlu: ATAK Doğa Sporları Kulübü)
2. Büyük Buluşma(**Yer:** Aziziye Tabyaları)
3. Erzurum'da Müslüman-Türk Soykırım Fotoğraf Sergisi(**Yer:** Aziziye Tabyaları, **Sorumlu:** ATAUNİ/ERVAK)
4. Kitap Dağıtımı "Aziziye Zaferine Yazılan Şiirler Seçkisi" (**Yer:** Aziziye Tabyaları, **Yazar:** Şevket Kaan Gündoğdu, **Sorumlu:** ERVAK)
5. Mehteran Takımı Gösterisi (**Yer:** Aziziye Tabyaları, Sorumlu EBB)
6. Açık Hava Silah Müzesinin Açılışı(**Yer:** Nene Hatun Tarihi Milli Parkı)

Kültür Sokağı, **Sorumlu:** Erzurum Valiliği, DKMP 13. Bölge Müdürlüğü)

7. Şehit ve Gazilerimizin Adına Mevlid-i Şerif Töreni(**Yer:** Ulu Cami, Cuma namazı öncesi, **Sorumlu:** İl Müftülüğü, AÇSHB İl Müdürlüğü)
8. Erzurum Tabyaları 93 Harbi Sunumu(**Yer:** Yakutiye Medresesi, Prof. Dr. Murat KÜÇÜKUĞURLU, **Sorumlu:** ETÜ Edebiyat Fakültesi) (Fotoğraf 3.10)

Erzurum Valiliği ve Erzurum Büyükşehir Belediye Başkanlığının ortaklaşa olarak hazırladığı ve 9 Kasım 2018 günü gerçekleştirilen etkinliklerin duyuru afişi aşağıda Fotoğraf 3.9'da gösterilmektedir.

Fotoğraf 3.9. Tabyalar Yürüyüşü Afişi(URL 14)

Program	Etkinlikler
<p>06.30 Erzurum Merkezdeki Tüm Camilerden Salâ Okunması ve Ardından Tarihi Çağrının Yapılması</p> <p>06.30 Belirlenen Noktalardan Karskapı Şehitliği Önü Toplanma Yerine Hareket</p> <p>06.40 Karskapı Şehitliğini Ziyaret</p> <p>07.00 Top Atışı ve Tarihi Çağrı İle Beraber Tabyalara Yürüyüş</p> <p>07.10 109'uncu Topçu Alay Komutanlığınca Hazırlanan Tarihi Topçu Bataryasının Görülmesi ve Mehter Marsları Eşliğinde Aziziye Tabyasına Yürüyüş</p> <p>07.25 Aziziye Tabyalarında Kur'an-ı Kerim Tilaveti</p> <p>..... Aziziye-1 Tabyasına Varış</p> <ul style="list-style-type: none"> - [Şiir-1] "Erzurum Tabyalarında" 2 Dörtlük (Bekir Sıtkı ERDOĞAN) - Toplanma Amacının Anlatımı - [Şiir-2] 1877-1878 93 Harbi" Tek Dörtlük (Behçet Kemal ÇAĞLAR) - İstiklal Marşı'nın Okunması - Bayrak Şiiri Okunması - Sultan II. Abdulhamit'in Fermanının Okunması - Dua Yapılması - Etkinlikler 	<p>1- Ecdada Saygı Nöbeti Tarih : 09.11.2018 Saat: 01.00 - 06.00 Yer: Aziziye Tabyaları Sorumlu : ATAK Doğa Sportları Kulübü</p> <p>2- Büyük Buluşma Tarih : 09.11.2018 Yer : Aziziye Tabyaları</p> <p>3- Erzurum'da Müslüman-Türk Soykırım Fotoğraf Sergisi Tarih : 09.11.2018 Yer : Aziziye Tabyaları Sorumlu : Atatürk Üniversitesi / Erzurum Kalkınma Vakfı (ERVAK)</p> <p>4- Kitap Dağıtımı "Aziziye Zaferine Yazılan Şiirler Seçkisi" (Yazar : Şevket Kaan GUNDOĞDU) Tarih : 09.11.2018 Yer : Aziziye Tabyaları Sorumlu : Erzurum Kalkınma Vakfı (ERVAK)</p> <p>5- Mehteran Takımı Gösterisi Tarih : 09.11.2018 Yer : Aziziye Tabyaları Sorumlu : Erzurum Büyükşehir Belediye Başkanlığı</p> <p>6- Açık Hava Silah Müzesinin Açılışı Tarih : 09.11.2018 Yer : Nenehatun Tarihi Milli Parkı Kültür Sokağı Sorumlu : Erzurum Valiliği / Doğa Koruma Milli Parklar 13. Bölge Müdürlüğü</p> <p>7- Şehit ve Gazilerimizin Adına Mevlid-i Şerif Töreni Tarih : 09.11.2018 Cuma Saat : 11.30 (Cuma Namazı Öncesi) Yer : Ulu Camii Sorumlu : İl Müftülüğü / Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğü</p> <p>8- Erzurum Tabyaları ve 93 Harbi Sunumu (Prof. Dr. Murat KÜÇÜKÜĞÜRLÜ) Tarih : 09.11.2018 Saat : 19.00 Yer : Yakutiye Medresesi Sorumlu : Erzurum Teknik Üniversitesi Edebiyat Fakültesi</p>

Fotoğraf 3.10. 9 Kasım Anma Etkinlikleri Programı(URL 15)

Sabah ezanı sonrası şehir merkezinden tabyalara doğru atalarına olan saygıyı, vefayı ve minneti göstermek için tabyalara akın eden insanların oluşturduğu bir kesit Fotoğraf 3.11'de gösterilmiştir.

Fotoğraf 3.11. Tabyalar Yürüyüşünden Görünüm(URL 16)

3.2. ARAŞTIRMANIN KONUSU

Geçmişten günümüze dek yaşanan değişimlere paralel olarak turizm talebi de bu değişim ve gelişimden etkilenmiş, zaman içerisinde de kitle turizminden özel ilgi turizmine doğru bir yönelme söz konusu olmuştur. Son zamanlarda insanların savaş alanlarına, hüznün yerlerine ziyaret gerçekleştirdikleri, oradaki duyguları yaşama, minnettarlık ve ölümlerle yüzleşme gibi konularda motive oldukları görülmektedir.

9 Kasım Etkinlikleri de yukarıda belirttiğimiz gibi insanların atalarının yaşadıkları yerleri görme konusunda onlara olan saygıyı yerinde gösterme, minnettarlık ve vatan sevgisinin aşılması ulusal kimliğin oluştuğu organizasyonlardan biridir. 1877-1878 Osmanlı-Rus harbinde topyekûn bir mücadelenin yaşandığı yere yapılan önemli bir etkinliktir. Vatan sevgisini canlı tutma, tarihiyle yüzleşme, o zamanın koşullarını anlama ve atalarını anma açısından önem arz etmektedir. Geleneksel hale gelen bu etkinlikler iç ve dış turizm talebine cevap vermekte ve her sene önemli bir katılımcı ağırlamaktadır.

Araştırmanın konusu Nene Hatun Tarihi Milli Parkı içerisinde yer alan tabyaların önemini kavramak, vatana olan sevgiyi ortaya koymak, tarihi yerinde yaşamak gibi vesilelerle geleneksel hale gelen “9 Kasım Etkinlikleri” kapsamında Nene Hatun Tarihi Milli Parkı’nı ziyaret eden katılımcıların ziyaret motivasyonlarını ortaya çıkarmaktır.

3.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.3.1. Araştırma Soruları

Erzurum ili tarihi, kültürel ve doğal değerleriyle turistik çekicilik açısından oldukça önemli bir değere sahiptir. Birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olan Erzurum geçmişten günümüze birçok tarihi yapı ve bu yapı içerisinde gerçekleşen tarihi olayları ve kanıtlarını bugünüme başarıyla ulaştırmayı bilmiştir. Bu yapı taşlarından biri olan Nene Hatun Tarihi Milli Parkı vatanımıza kasteden düşmanların büyük bir bozguna uğratılması ve insanlara vatan sevgisinin aşılması açısından önemli bir değerdir. Geleneksel hale gelen ve her yıl 9 Kasım günü düzenlenen bir organizasyonla sadece yerel halkın değil, iç turizm hareketlerinin de etkisiyle birçok misafire ev sahipliği yapmaktadır. Bu organizasyonda yer alan katılımcıların katılım

motivasyonlarının ve algılarının ne düzeyde olduğu bilinmediği için araştırma soruları hususu ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Aşağıda belirttiğimiz sorulara araştırma kapsamında cevaplar aranacaktır.

1. Geleneksel 9 Kasım etkinlikleri kapsamında Nene Hatun Tarihi Milli Parkını ziyaret eden katılımcıların katılım motivasyonları cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
2. Geleneksel 9 Kasım etkinlikleri kapsamında Nene Hatun Tarihi Milli Parkını ziyaret eden katılımcıların katılım motivasyonları medeni duruma göre farklılık göstermekte midir?
3. Geleneksel 9 Kasım etkinlikleri kapsamında Nene Hatun Tarihi Milli Parkını ziyaret eden katılımcıların katılım motivasyonları yaş durumuna göre farklılık göstermekte midir?
4. Geleneksel 9 Kasım etkinlikleri kapsamında Nene Hatun Tarihi Milli Parkını ziyaret eden katılımcıların katılım motivasyonları eğitim düzeylerine göre farklılık göstermekte midir?
5. Geleneksel 9 Kasım etkinlikleri kapsamında Nene Hatun Tarihi Milli Parkını ziyaret eden katılımcıların katılım motivasyonları meslek gruplarına göre farklılık göstermekte midir?
6. Geleneksel 9 Kasım etkinlikleri kapsamında Nene Hatun Tarihi Milli Parkını ziyaret eden katılımcıların katılım motivasyonları aylık gelirlerine göre farklılık göstermekte midir?

3.3.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Hüzün ve savaş alanları turizmi kapsamında önemli potansiyellerin olduğu ülkemizde sadece Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı, Başkomutanlık Meydan Muharebesi milli parkı ile sınırlı kalmayıp, Erzurum ilinde 93 Harbi olarak da bilinen 1877-1878 Osmanlı-Rus harbini konu alan Nene Hatun Tarihi Milli Parkını da bu açıdan değerlendirmek gerekmektedir. Geleneksel olarak her yıl düzenlenen 9 Kasım Etkinlikleri kapsamında iç turizm hareketliliği ile çevre illerden gelen turist sayısında artış yaşanan Nene Hatun Tarihi Milli Parkı, içinde barındırdığı ölüm unsurları ve çekicilikleriyle ölüm turizmi alanına bir örnek teşkil etmektedir. Ancak, yöreyi ziyaret eden katılımcıların hangi ziyaret motivasyonları ile bölgeyi ziyaret

ettikleri net olarak bilinmemektedir.

Araştırmanın amacı, bölgeyi ziyaret eden katılımcıların hangi motivasyonlarla bölgeyi ziyaret ettiklerini belirlemektir. Belirlenen bu motivasyonlar, Nene Hatun Tarihi Milli Parkı'nın turizm potansiyelinin daha fazla kullanılması açısından bölge yöneticilerine; bölgesel turizm planlaması, yatırım ve tanıtım gibi konularda yardım sağlaması açısından önem arz etmektedir. Ayrıca, çalışmanın turizm yazınına da katkı yapacağı düşünülmektedir. Çalışmanın amacı, 9 Kasım etkinlikleri kapsamında Nene Hatun Tarihi Milli Parkını ziyaret eden katılımcıların hangi nedenlerle burayı ziyaret ettiklerini saptamak ve katılım motivasyonlarını ölçmektir.

3.3.3. Araştırmanın Varsayımı ve Sınırlılıkları

Yapılan her araştırmada olduğu gibi bu yüksek lisans tezinde de bazı varsayım ve sınırlılıklar mevcuttur.

Varsayımları;

- Katılımcılara yönelik uygulanan ölçek sorularına verilen yanıtlar doğru olarak kabul edilmiştir.
- Araştırmada belirlenen amaç doğrultusunda seçilen örneklem evreni temsil etmektedir.
- Katılımcılara uygulanan ölçek soruları, katılımcıların anlayabileceği şekilde, açık ve anlaşılır bir ifade tarzına sahiptir.
- Araştırmada uygulanan ölçek sorularında yer alan ifadeler katılım motivasyonlarının ölçümünde ve değerlendirilmesinde yeterlidir.

Sınırlılıkları;

- Araştırma, evrenin tamamına ulaşılması açısından zor olacağından evreni temsil eden örneklem ile sınırlıdır.
- Anketler sadece kabul eden katılımcılar tarafından doldurulmuştur.
- Katılım gösterenlerin bazıları anketleri eksik veya hatalı doldurdukları için veri kayıpları yaşanmıştır.
- Araştırma sadece yılın belirli bir döneminde 9 Kasım 2018 günü sabahıyla sınırlı tutulmuştur.

3.3.4. Araştırma Evreni ve Örneklem

Herhangi bir konu hakkında araştırma yapılacak ise o konuyla alakalı verilerin toplanmasına geçilmeden önce verilere ulaşılabilecek evren ve evreni temsil edebilecek örneklemin belirlenmesi gerekir (Lorcu, 2015).

Yapılan araştırmada sonuçların genellendiği ve araştırma alanına giren olay, olgu ve varlıklardan oluşan birimler bütününe evren denilmektedir (Ural & Kılıç, 2018).

Örneklem ise evreni nitelik ve nicelik yönünden temsil eden bütünün bir parçasıdır. Evren hakkında bilgi toplamak zaman ve maliyet kaybına neden olduğu için örneklem, araştırma evrenini temsil eder (İslamoğlu & Alınacı, 2016).

9 Kasım Etkinlikleri kapsamında geleneksel hale gelen ve 2018 yılında 6.'sı düzenlenen "Tabyalar Yürüyüşü" organizasyonunda katılımcılara sorular sorularak anket yapılmıştır.

Araştırmada tesadüfi olmayan örnekleme yöntemlerinden kolayda örnekleme yönteminden yararlanılmıştır. Bu örneklemede amaç, kolayca ulaşılabilir birimlerin seçilmesiyle örneklemin oluşturulmasıdır. En kısa zamanda ve en az maliyetle bilgi üretilmesine ihtiyaç duyulduğu durumlarda kolayda örnekleme yöntemi bir seçenektir.

Erzurum Emniyet Müdürlüğü verilerine göre 2018 yılında 10.000 kişinin katılımıyla gerçekleşen etkinlikte, sosyal bilimlerde 95 güven aralığında yapılması gereken örneklem sayısı belirlenmiştir. Katılımcılara yapılmak üzere 430 anket bastırılmış, toplanan anketler incelendikten sonra eksik verilere sahip anketler değerlendirmeye alınmamış ve 387 anket üzerinden analizler yapılmıştır.

Zaman, maliyet gibi etkenlerden ötürü **10.000** kişiye ulaşmak mümkün olmadığından dolayı çalışmayı destekleyecek örneklem büyüklüğü aşağıda verilen Tablo 3.1. üzerinden belirlenmiştir.

Yazıcıoğlu ve Erdoğan'ın çalışması kaynak gösterilerek oluşturulmuş Tablo 3.1' e göre örneklem büyüklüğü 384'tür.

Tablo 3.1. Örneklem Büyüklüğünün Belirlenmesi

Evren Büyüklüğü	Hata Payı (d=0,05)		
	p=0.5 q=0.5	p=0.8 q= 0.2	p=0.3 q=0.7
100	80	71	77
500	217	165	196
750	254	185	226
1000	278	198	244
2500	333	224	286
5000	357	234	303
10000	370	240	313
25000	378	244	319
50000	381	245	321
100000	383	245	322
1000000	384	246	323
100 milyon	384	245	323

Kaynak: (Yazıcıoğlu & Erdoğan, 2004)

3.3.5. Veri Toplama Yöntemi

Çalışmada, konu ile ilgili kaynaklar gözden geçirilerek bir yazın taraması yapılmıştır. Araştırmada birincil veriler hazırlanan anket aracılığıyla toplanmıştır. 2013 yılından beri 9 Kasım Tabyalar Platformu tarafından düzenlenen, Erzurum Valiliği, Erzurum Büyükşehir Belediyesi, Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı (KUDAKA), Atatürk Üniversitesi, Erzurum Teknik Üniversitesi ve çeşitli sivil toplum kuruluşlarının katılım sağladığı yürüyüşlerle alana yönelik ziyaretçi hareketliliği değerlendirilmiştir. Anketlerin tamamı yüz yüze görüşme ile katılımcılara sorular yöneltilerek doldurulmuştur.

3.3.5.1. Araştırmada Kullanılan Ölçekler

Araştırmanın ölçeği iki farklı kaynaktan yararlanılarak bağımsız bir soru formuna dönüştürülmüştür.

Anket, Poria, Reichel ve Biran'ın 2006 yılında oluşturduğu Heritage Site Perceptions and Motivations to Visit (Miras alanı algıları ve ziyaret motivasyonları) konuyla ilgili araştırmalarında yer alan soru türleri dikkate alınarak amaca uygun bağımsız bir soru formu oluşturulmuştur. 5'li likert tipi sorulardan oluşmaktadır.

Ayrıca yine farklı bir kaynak olan Hall, J., & Basarin, J. 2009'da

oluşturdukları "Battlefield Tourism in Turkey: Motives For Attendance at Anzac Day Commemoration in Turkey", (Tourist Experiences, Meanings Motivation and Behaviours) araştırmalarında yer alan 5'li likert tipi sorulardan oluşturulan anketten yararlanılarak Nene Hatun Tarihi Milli Parkı'nı ziyaret eden katılımcılara uygulanmıştır.

9 Kasım 2018 günü 30 kişilik arkadaş grubuyla yapılan anket, Nene Hatun Tarihi Milli Parkını ziyaret eden kişiler arasından 430 kişiye uygulanmıştır.

Araştırmada eksik ve hatalı veriler çıkarılmış, 387 anket formu SPSS 22'de değerlendirilmif, elde edilen veriler Güvenirlik Analizi, Frekans Dağılım Analizi, Normallik Analizi, T testi ve Anova analizine tabi tutularak, tablolaştırılmış ve yorumlanmıştır.

3.3.6. Verilerin Normallik Dağılımına İlişkin Bulgular

Verilerin normal dağılımını saptamak için veri setindeki değişkenlerin aritmetik ortalamaları, mod ve medyan değerleri incelenmelidir. Bu değerlerin birbirine eşit ya da yakın değerler alması beklenir. Değişkenlerin mod ve medyan değerlerinin aritmetik ortalamaya olan uzaklıkları -1 ile +1 aralığında olmalıdır. Bu şartların sağlanması veri setinin normal dağılımına işaret eder. Ayrıca veri setinin çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmelidir. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1,96 ile +1,96 aralığında olması veri setinin normal dağılımına işaret eder (Cengizhan, 2018).

Araştırmada yer alan değişkenler incelendiğinde aritmetik ortalama, mod ve medyan değerlerinin birbirine yakınlık derecesi noktasında referans alınan aralıkta olduğu tespit edilmiştir. Çarpıklık ve basıklık değerleri incelendiğinde değişkenler için normal dağılım gösteren bir sonuğla karşılaşılmıştır(Tablo 3.2).

Verilerin normal dağılımını incelemek için Kolmogorov Smirnov ya da Shapiro Wilk testleri uygulanır. Bu testlerin hangisinin uygulanacağı kararı katılımcı sayısı dikkate alınarak verilir. Katılımcı sayısı 30'dan küçükse Shapiro Wilks, Katılımcı sayıcı 30'dan büyükse Kolmogorov Smirnov testi kullanılır. Bu testlerde dağılımın normal olduğuna karar verebilmek için p (anlamlılık) değerinin anlamsız olması gerekir ($p > .05$). Fakat bu testler veri setinin normal dağılıp dağılmadığına tek

başına karar veremez. Bu testlerin sonucu çoğu zaman anlamlı düzeyde çıksa da veri setinin normal dağılmadığı söylenemez.

Aşağıdaki değişkenlere ilişkin değerlerin yer aldığı Tablo 3.2 incelendiğinde verilerin normal dağıldığı görülmektedir.

Tablo 3.2. Değişkenlere İlişkin Mod, Medyan, Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

	Aritmetik Ortalama	Medyan	Mod	Skewness	Kurtosis
Katılım Motivasyonu	4,2922	4,2857	4,62	-,112	-,197

Verilerin normal dağılımını incelemek amacıyla yapılan Kolmogorov Smirnov testi için gerekli kriteri ($p > .05$) akademik güdülenme değişkeni dışındaki değişkenler sağlamamaktadır. Kolmogorov Smirnov testi kriterinin sağlanamaması durumu özellikle büyük örneklerde sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. (Koçak & Seçer, 2018)

Kolmogorov Smirnov Testi sonuçlarının gösterildiği Tablo3.3’de verilerin normal dağıldığı gösterilmiştir.

Tablo 3.3. Kolmogorov Smirnov Testi Sonuçları

Kolmogorov Smirnov			
	Statistic	df	Sig.
Katılım Motivasyonu	,056	387	,006

3.3.7. Veri Analiz Teknikleri

Anketlerin tamamı yüz yüze görüşme tekniği ile katılımcılara sorular yöneltilerek doldurulmuştur. Soru formunda, demografik özelliklerle ilgili sorularla birlikte araştırmanın amacına uygun olarak toplam 44 soru yer almaktadır (Ek-1). Toplamda 430 kişiye uygulanan anket, kolayda örnekleme yöntemi ile Nene Hatun Tarihi Milli Parkı’nı ziyaret eden katılımcılara uygulanmıştır. Katılım motivasyon soruları 5’li likert tipi sorulardan oluşmaktadır. İnceleme sonucunda eksik verilere sahip olan bazı anket formları değerlendirmeye alınmamış, 387 anket üzerinden analizler yapılmıştır.

Araştırmada 387 anket formu SPSS 22’de değerlendirilmiş, elde edilen veriler Güvenirlilik Analizi, Frekans Dağılım Analizi, Normallik Analizi, T testi ve Anova analizine tabi tutularak, tablolaştırılmış ve yorumlanmıştır.

3.3.7.1. Güvenirlilik Analizi

Güvenirlilik analizinin amacı verilerin rastlantısallığını ölçmektir. Güvenirlilik analizi seçilen örneğin güvenirliliğini, tesadüfliliğini ve tutarlılığını test etmede kullanılır.

Sonucun güvenilir olup olmadığına Cronbach’s Alpha (α) değerine göre karar verilir.

- $0,00 \leq \alpha < 0,40$ ise güvenilir değildir.
- $0,40 \leq \alpha < 0,60$ ise düşük güvenirliliktir.
- $0,60 \leq \alpha < 0,80$ ise oldukça güvenirlidir
- $0,80 \leq \alpha \leq 1,00$ ise yüksek derece de güvenirlidir (Kalaycı, 2010).

Aşağıdaki Tablo 3.4’e göre 21 madde ve 5’li likertten oluşan 9 Kasım tabyalar etkinliğine katılanların katılım motivasyonu ölçeğinin katsayısı (α) 0,750 olarak bulunmuştur. Örneklem hacmi analizimiz için oldukça güvenirlidir.

Tablo 3.4. Katılım Motivasyonu Ölçeğinin Cronbach’s Alpha Katsayısı

Cronbach’s Alpha	Madde Sayısı
0,750	21

3.4. ARAŞTIRMAYA KATILANLARIN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

Geleneksel 9 Kasım Etkinlikleri Kapsamında Nene Hatun Tarihi Milli Parkını ziyaret eden katılımcıların katılım motivasyonlarının değerlendirilmesine yönelik olarak hazırlanan bu çalışmada katılımcıların cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, gelir vb. gibi demografik özelliklerini belirlemek amacıyla frekans analizi yapılmıştır. Bulgular aşağıdaki tablolarda sırasıyla gösterilmiştir.

Araştırmaya katılanların cinsiyete göre dağılımının gösterildiği Tablo 3.5 incelendiğinde katılımcıların %57,9’unun erkekler, %42,1’inin ise kadınlardan oluştuğu görülmektedir. Katılım gösterenlerin büyük bir bölümünün erkeklerden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 3.5. Araştırmaya Katılanların Cinsiyetlerine İlişkin Demografik Bulgular

Cinsiyet	Frekans (n)	Yüzde (%)
Erkek	224	57,9
Kadın	163	42,1
Toplam	387	100

Araştırmaya katılanların yaşlarına ilişkin dağılımın gösterildiği Tablo 3.6 incelendiğinde **%61,5**'lik kısmın 15-24 yaş aralığında, **%18,1**'lik kısmın 25-34 yaş aralığında dağıldığı görülmektedir. Ayrıca **%7,5**'inin 45-54 yaş aralığında olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılanların çoğunluğunun genç ve genç yetişkinlerden oluştuğu şeklinde yorum yapılabilir.

Tablo 3.6. Araştırmaya Katılanların Yaşlarına İlişkin Demografik Bulgular

Yaş	Frekans (n)	Yüzde (%)
15-24	238	61,5
25-34	70	18,1
35-44	27	7,0
45-54	29	7,5
55-64	18	4,7
65 yaş ve üzeri	5	1,3
Toplam	387	100

Katılımcıların medeni durumlarına ilişkin dağılımın gösterildiği Tablo 3.7 incelendiğinde katılımcıların **%72,9**'u bekâr, **%27,1**'i ise evlidir. Katılımcıların çoğunluğunun bekârlardan oluştuğu görülmektedir.

Tablo 3.7. Araştırmaya Katılanların Medeni Durumlarına İlişkin Demografik Bulgular

Medeni Durum	Frekans (n)	Yüzde (%)
Evli	105	27,1
Bekâr	282	72,9
Toplam	387	100

Katılımcıların eğitim durumlarına ilişkin dağılımın gösterildiği Tablo 3.8 incelendiğinde katılımcıların **%48,3**'ü lisans öğrencisi, **%30,7**'si lise mezunu, %

6,2'si ön lisans mezunu,%5,4'ünün ise lisansüstü eğitim düzeyinde oldukları tespit edilmiştir. Katılımcıların çoğunluğunun lisans ve lise mezunlardan oluştuğu görülmektedir.

Tablo 3.8. Araştırmaya Katılanların Eğitim Durumlarına İlişkin Demografik Bulgular

Eğitim Düzeyi	Frekans (n)	Yüzde (%)
İlkokul	21	5,4
Ortaokul	15	3,9
Lise	119	30,7
Ön Lisans	24	6,2
Lisans	187	48,3
Lisansüstü	21	5,4
Toplam	387	100

Katılımcıların meslek gruplarına ilişkin dağılımın gösterildiği Tablo 3.9 incelendiğinde katılımcıların %63,0'ü öğrenci, %13,4'ü kamu görevlisi, %8,8'i özel sektör meslek gruplarındandır. Katılımcıların çoğunluğunun öğrenci ve kamu görevlilerinden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 3.9. Araştırmaya Katılanların Mesleki Durumlarına İlişkin Demografik Bulgular

Meslek	Frekans (n)	Yüzde (%)
Emekli	13	3,4
Ev Hanımı	17	4,4
Öğrenci	244	63,0
Kamu Görevlisi	52	13,4
Özel Sektör	34	8,8
Diğer	27	7,0
Toplam	387	100

Katılımcıların aylık gelirlerinin gösterildiği Tablo 3.10 incelendiğinde katılımcıların %58,9'unun 1603 TL ve altı %18,3'ünün ise 2500-3999 TL arasında olduğu görülmektedir. Katılımcıların aylık gelir dağılımları diğerlerine oranla 1603

TL ve altı aralığında yoğun olarak görüldüğü tespit edilmiştir. Katılımcıların çoğunluğunun öğrencilerden oluşması aylık gelir dağılımının bu seviyede olmasına etki etmiştir şeklinde yorum yapılabilir.

Tablo 3.10. Araştırmaya Katılanların Gelir Durumlarına İlişkin Demografik Bulgular

Aylık Gelir	Frekans (n)	Yüzde (%)
1603 TL (2018 yılı asgari ücreti) ve altı	228	58,9
1604-2499 TL	46	11,9
2500-3999 TL	71	18,3
4000-5999 TL	33	8,5
6000-7999 TL	5	1,3
8000-9999 TL	2	,5
10.000 TL ve üzeri	2	,5
Toplam	387	100

Katılımcılara yöneltilen “Nerelisiniz?” sorusunun dağılım gösterdiği Tablo 3.11 incelendiğinde 45 şehirden katılımcı cevap vermiş olup yoğunluk gösteren şehrin %65,6 ile Erzurum olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.11. Araştırmaya Katılanların Nereli Olduklarına İlişkin Demografik Bulgular

Nerelisiniz?	Frekans (n)	Yüzde (%)
Adana	8	2,1
Adıyaman	1	,3
Ağrı	3	,8
Amasya	2	,5
Ankara	6	1,6
Antalya	1	,3
Artvin	11	2,8
Aydın	1	,3
Balıkesir	1	,3
Bingöl	2	,5
Bitlis	3	,8
Bursa	3	,8
Çorum	1	,3
Diyarbakır	2	,5
Elazığ	1	,3
Erzincan	2	,5
Erzurum	254	65,6
Giresun	4	1,0
Gümüşhane	5	1,3
Hatay	4	1,0
Isparta	2	,5
Mersin	1	,3
İstanbul	4	1,0
İzmir	6	1,6
Kars	1	,3
Kocaeli	1	,3
Konya	1	,3
Malatya	1	,3
Kahramanmaraş	6	1,6
Muğla	1	,3
Muş	1	,3
Niğde	1	,3
Ordu	6	1,6
Rize	10	2,6
Samsun	4	1,0
Sinop	1	,3
Sivas	2	,5
Tokat	1	,3
Trabzon	13	3,4
Uşak	2	,5
Van	3	,8
Yozgat	1	,3
Zonguldak	1	,3
Batman	1	,3
Düzce	1	,3
Toplam	387	100

Katılımcılara yöneltilen “İkamet ettiğiniz yer neresidir?” sorusunun dağılımını gösteren Tablo 3.12 incelendiğinde 24 şehirden katılımcı cevap vermiş olup **%88,1**'inin Erzurum şehrinde ikamet ettikleri tespit edilmiştir. Geriye kalan **%11,9**'luk kısım 23 şehir arasında dağılım göstermiştir.

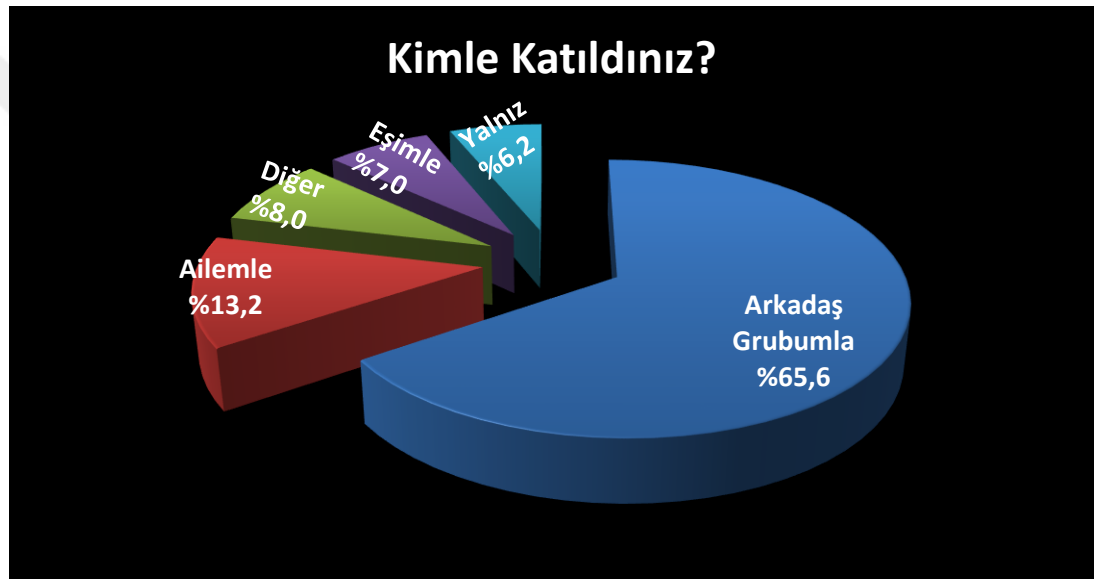
Tablo 3.12. Araştırmaya Katılanların İkamet Yerlerine İlişkin Demografik Bulgular

İkamet Ettiğiniz Yer?	Frekans (n)	Yüzde (%)
Adana	2	,5
Amasya	1	,3
Ankara	4	1,0
Artvin	2	,5
Aydın	1	,3
Balıkesir	2	,5
Bitlis	1	,3
Bursa	3	,8
Diyarbakır	2	,5
Elazığ	1	,3
Erzincan	1	,3
Erzurum	341	88,1
Giresun	3	,8
Hatay	1	,3
İstanbul	5	1,3
Kocaeli	1	,3
Kahramanmaraş	4	1,0
Rize	3	,8
Samsun	1	,3
Trabzon	2	,5
Uşak	2	,5
Van	2	,5
Yalova	1	,3
Düzce	1	,3
Toplam	387	100

Araştırmaya katılanların ziyaret bilgilerine ilişkin demografik bulguların gösterildiği Tablo 3.13 ve Şekil 3.2 incelendiğinde katılımcılara yöneltilen “Tabyalar Yürüyüşü’ne kiminle katıldınız?” sorusuna **%65,6**'sı Arkadaş Grubumla, **%13,2**'si ise Ailemle katıldım yanıtını vermişlerdir. Katılımcıların çoğunluğunun tabyalar yürüyüşüne arkadaş grubuyla katıldığı yorumu yapılabilir.

Tablo 3.13. Katılımcıların Tabyalar Yürüyüşüne Kiminle Katıldıkları

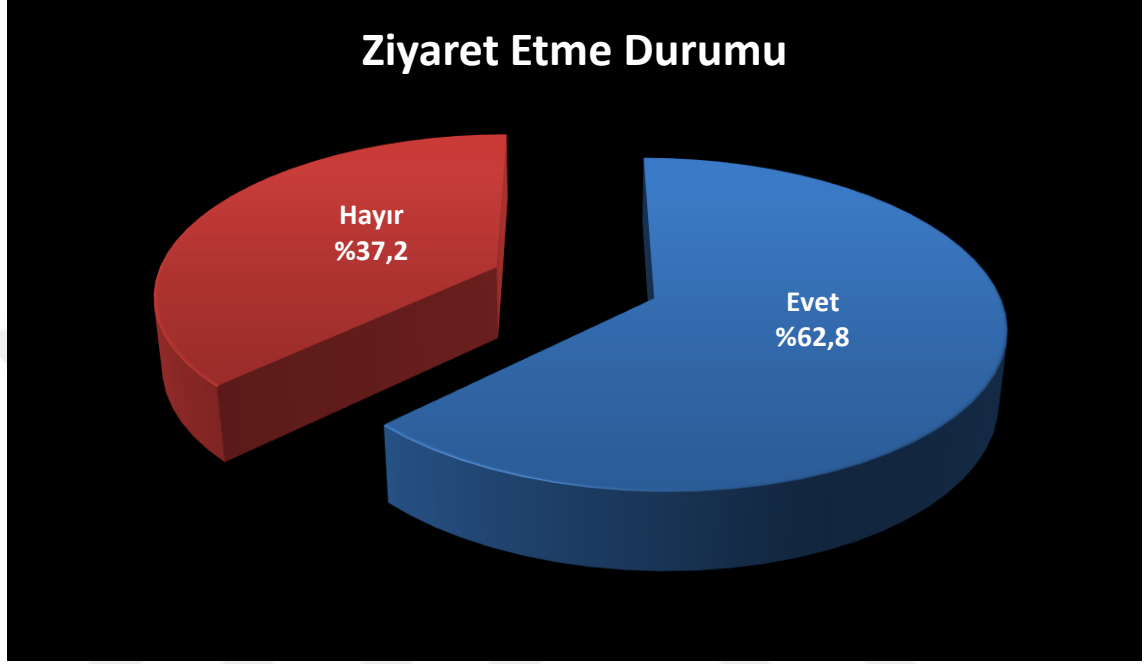
	Bulgular	N	%
Tabyalar Yürüyüşüne Kiminle Katıldınız?	Yalnız	24	6,2
	Eşimle	27	7,0
	Ailemle	51	13,2
	Arkadaş Grubumla	254	65,6
	Diğer	31	8,0
	Toplam	387	100

Şekil 3.2. Ziyaretçilerin Tabyalar Yürüyüşüne Kiminle Katıldığı

Katılımcılara yöneltilen “Daha önce Nene Hatun Tarihi Milli Parkını (Tabyaları) ziyaret ettiniz mi ?” sorusuna Tablo 3.14 ve Şekil 3.3 incelendiğinde **%62,8**'i evet, **%37,2**'si ise hayır yanıtını vermiştir. Katılımcıların çoğunluğunun tabyaları daha önce ziyaret ettiği tespit edilmiştir.

Tablo 3.14. Katılımcıların Tabyaları Ziyaret Etme Durumu

Daha önce Tabyaları ziyaret ettiniz mi?	Evet	243	62,8
	Hayır	144	37,2

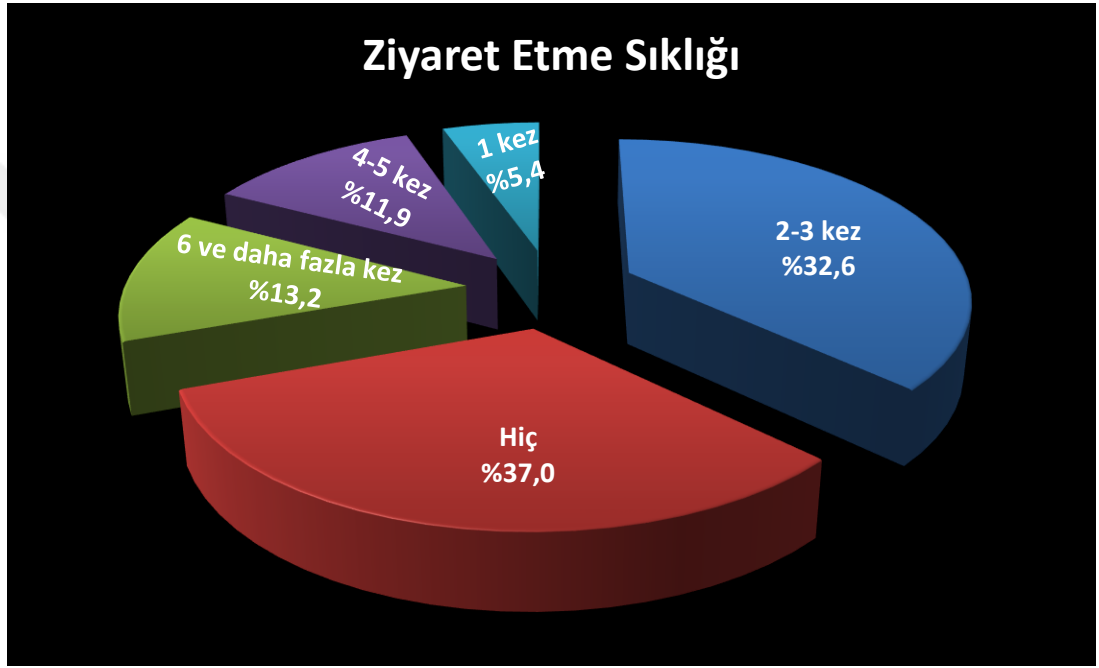
Şekil 3.3. Katılımcıların Daha Önce Tabyaları Ziyaret Etme Durumu

Katılımcılara yöneltilen “Kaç kez ziyaret ettiniz?” sorusuna verilen yanıtlar Tablo 3.15 ve pasta grafiğinin yer aldığı Şekil 3.4’e göre incelendiğinde hiç ziyaret etmeyenlerin oranının 143 kişiyle **%37,0** olduğu, sıklığına göre ziyaret edenlerin oranının ise **%63,0** olduğu tespit edilmiştir

Tabyaları 2-3 kez ziyaret edenlerin oranı **%32,6**, 6 ve daha fazla kez ziyaret edenlerin oranı **%13,2**, 4-5 kez ziyaret edenlerin oranı **%11,9**, sadece 1 kez ziyaret edenlerin oranı ise **% 5,4** olarak saptanmıştır. Katılımcıların çoğunluğunun daha önce tabyaları ziyaret ettikleri bunun yanı sıra hiç ziyaret etmeyenlerin sayısının da azımsanmayacak kadar olduğu şeklinde yorum yapılabilir.

Tablo 3.15. Katılımcıların Tabyaları Ziyaret Sıklığı

Kaç kez ziyaret ettiniz?	Hiç	143	37,0
1 Kez		21	5,4
2-3 Kez		126	32,6
4-5 Kez		46	11,9
6 ve daha fazla kez		51	13,2

Şekil 3.4. Katılımcıların Tabyaları Ziyaret Etme Sıklığı

Aşağıda yer alan Tablo 3.16 ve Şekil 3.5 incelendiğinde katılımcılara yöneltilen “Sizce savaş alanlarını ziyaret etmek gerekli midir?” sorusuna katılım gösterenlerin %99,5’lik kısmı evet, %0,5’i ise hayır yanıtını vermiştir. Katılımcıların neredeyse tamamına yakını savaş alanlarının ziyaret edilmesinin gerekli olduğunu vurgulamaktadırlar.

Tablo 3.16. Katılımcıların Tabyaların Ziyaret Edilme Gerekliliği Hakkındaki Görüşleri

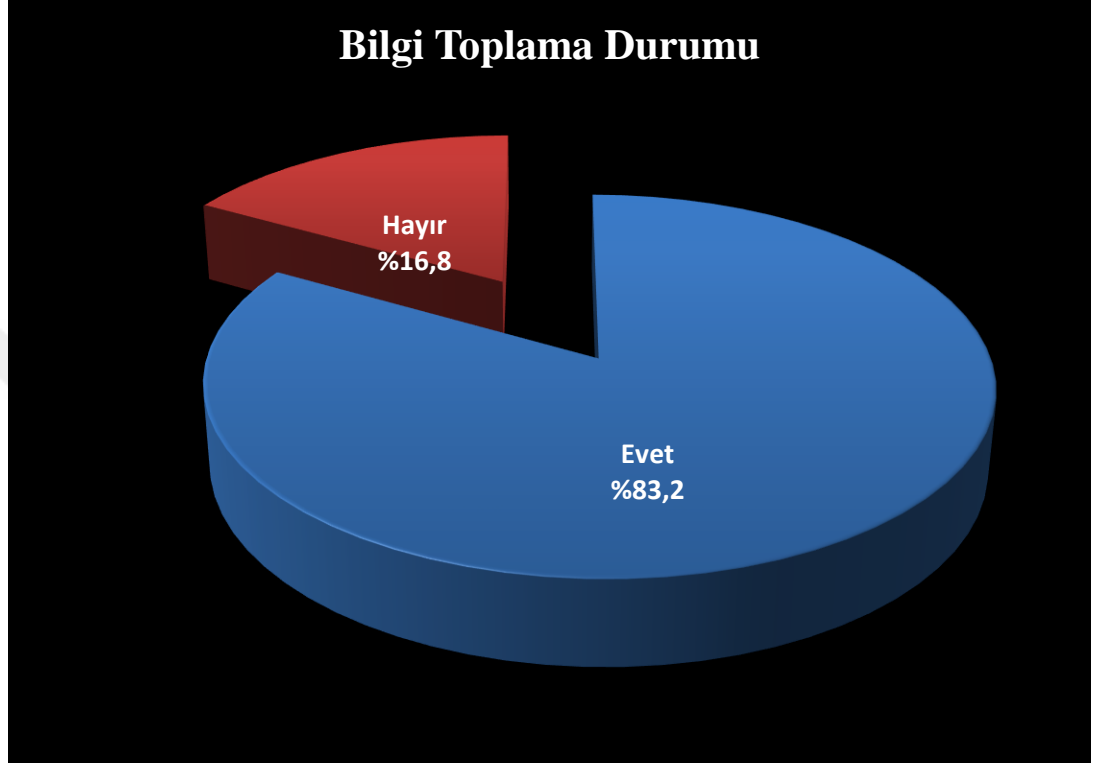
Sizce savaş alanlarını ziyaret etmek gerekli midir?	Evet	385	99,5
	Hayır	2	,5

Şekil 3.5. Tabyaların Ziyaret Edilme Gerekliliği Hakkındaki Görüşler

Aşağıda gösterilen Tablo 3.17 ve Şekil 3.6 incelendiğinde katılımcılara yöneltilen “Nene Hatun Tarihi Milli Parkı (Tabyalar) hakkında herhangi bir bilgi topladınız mı?” sorusuna katılımcıların **%83,2**’lik kısmı evet, **%16,8**’lik kısmı ise hayır yanıtını vermiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun tabyaları ziyaret etmeden önce bilgi topladıkları saptanmıştır.

Tablo 3.17. Katılımcıların Tabyalar Hakkında Bilgi Toplama Durumu

Tabyalar hakkında herhangi bir bilgi topladınız mı?	Evet	322	83,2
	Hayır	65	16,8

Şekil 3.6. Ziyaretçilerin Tabyalar Hakkında Bilgi Toplama Durumu

Araştırmaya katılanların ziyaretlerini etkileyen sosyal çevre ve diğer unsurlar ve bu unsurların etkileme düzeylerine ilişkin demografik bulguların gösterildiği Tablo 3.18 incelendiğinde katılımcılara yöneltilen “Tabyalara gelmenizde (Aile, Arkadaşlar, Meslektaşlar, TV haber ve tartışma programları, Filmler, Belgeseller, Gazete ve dergiler, Kitaplar, İnternet ve Sosyal medya) bu ifadeler ne derece önemlidir?” sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde;

Katılımcıların ziyaretlerinde önemli bir yer tutan “**Aile**” unsurunun etkileme düzeyi toplamda **%67,4** olarak tespit edilmiştir(**%36,7** etkiledi **%30,7**'si ise çok etkiledi). Ayrıca bu unsur için etkilemedi ve hiç etkilemedi yanıtını verenlerin toplam oranı ise **%28,7**'dir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun etkinliklere katılması ve tabyaları ziyaretlerinde aile unsurunun önem derecesi ve etkileme düzeyinin oldukça yüksek olduğu görülmektedir.

Ziyareti etkileyen diğer önemli bir unsur olan “**Arkadaşlar**” unsurunun etkileme düzeyi toplamda **%77,8** olarak görülmektedir(**%39,0**’u etkiledi **%38,8**’i ise çok etkiledi). Arkadaşlar unsuru için etkilemedi ve hiç etkilemedi yanıtını verenlerin toplam oranı ise **%21,2**’dir. Katılımcıların yaklaşık **%78**’e yakını arkadaş unsurunun ziyaretlerinde önemli bir yere sahip olduğunu ve etkileme düzeyinin de oldukça yüksek olduğunu vurgulamışlardır.

Katılımcıların çevresinde yer alan ve ziyaretten öne görüş aldıkları kişilerden olan “**Meslektaşlar**” ifadesinin etkileme düzeyi toplamda **%54,7** olarak tespit edilmiştir. (**%27,6**’sı etkiledi **%27,1**’i ise çok etkiledi). Etkilemedi ve hiç etkilemedi yanıtını verenlerin toplam oranı ise **%39,5**’dir. Katılımcıların çoğunluğunun ziyaretlerinde meslektaş unsurunun önem derecesi ve etkileme düzeyinin yüksek olduğu bunun yanı sıra etkilememe düzeyinin de azımsanmayacak kadar olduğu sonucuna varılabilir.

Katılımcıları ziyaretten önce etkileyen diğer bir unsur olan “**TV, haber ve tartışma programları**” ifadesinin etkilememe düzeyi toplamda **%58,7** olarak tespit edilmiştir. (**%41,9**’u hiç etkilemedi **%16,8**’i ise etkilemedi). Aynı zamanda bu unsur için etkiledi ve çok etkiledi yanıtını verenlerin toplam oranı ise **%26,9**’dur. Katılımcıların çoğunluğunun ziyaretlerinde TV, haber ve tartışma programları unsurunun ziyaretlerinde önemli olmadığı etkileme düzeyinin düşük olduğu söylenebilir.

Ziyareti etkileyen diğer bir unsur olan “**Filmler**” ifadesinin etkilememe düzeyi toplamda **%61,5** olarak saptanmıştır. (**%43,2**’si hiç etkilemedi **%18,3**’ü ise etkilemedi). Etkiledi ve çok etkiledi yanıtını verenlerin toplam oranı ise **%29**’dur. Katılımcıların **% 61’5**’inin ziyaretlerinde film unsurunun önem derecesi ve etkileme düzeyinin düşük olduğu tespit edilmiştir.

Ziyareti etkileyen diğer bir unsur olan “**Belgeseller**” ifadesinin etkileme düzeyi incelendiğinde etkilememe düzeyi toplamda **%55,6** olarak karşımıza çıkmaktadır(**%38,8**’i hiç etkilemedi **%16,8**’i ise etkilemedi). Ayrıca etkiledi ve çok etkiledi yanıtını verenlerin toplam oranı ise **%35,1**’dir. Katılımcıların yaklaşık **% 56** gibi bir çoğunluğunun ziyaretlerinde belgesel unsurunun önem arz etmediği ve etkileme düzeyinin düşük olduğu tespit edilmiştir.

Ziyareti etkileyen diğ er bir unsur olan “**Gazete ve dergiler**” ifadesinin etkilememe düzeyi toplamda %55,3 olarak tespit edilmiştir. (%38,8’i hiç etkilemedi %16,5’i ise etkilemedi). Bunun yanı sıra etkiledi ve çok etkiledi yanıtını verenlerin toplam oranı ise %33,6’dır. Katılımcıların çoğunluğunun ziyaretlerinde, gazete ve dergi unsurunun önem derecesi ve etkileme düzeyinin düşük oldu ğ u şeklinde yorum yapılabilir.

Ziyareti etkileyen diğ er önemli bir unsur olan “**Kitaplar**” ifadesinin etkileme düzeyi toplamda %49,6 olarak tespit edilmiştir. (%30,0’u etkiledi %19,6’sı ise çok etkiledi). Aynı zamanda etkilemedi ve hiç etkilemedi yanıtını verenlerin toplam oranı ise %40,3’dür. Katılımcıların etkilenme ve etkilenmeme düzeyleri birbirlerine yakın olmakla beraber %49,6’lık bir dilimin ziyaretlerinde kitap unsurunun önem derecesi ve etkileme düzeyinin yüksek oldu ğ u görülmektedir.

Çağımızın gereğ i olan ve çoğ u insanın aktif olarak kullandığı “**İnternet**” ifadesinin katılımcıların ziyaretlerini etkileme düzeyi toplamda %56,5 olarak tespit edilmiştir. (%28,9’u etkiledi %27,6’sı ise çok etkiledi). Bu unsur için etkilemedi ve hiç etkilemedi yanıtını verenlerin toplam oranı ise %36,5’dır. Katılımcıların çoğunluğunun ziyaretlerinde internet unsurunun önem derecesi ve etkileme düzeyinin yüksek oldu ğ u söylenebilir.

Özellikle son zamanlarda toplumun sesi olan “**Sosyal medya**” ifadesinin katılımcıların ziyaretlerini etkileme düzeyi toplamda %62,0 olarak tespit edilmiştir. (%27,1’i etkiledi %34,9’u ise çok etkiledi). Ayrıca bu unsur için etkilemedi ve hiç etkilemedi yanıtını verenlerin toplam oranı ise %33,3’dür. Katılımcıların çoğunluğunun ziyaretlerinde sosyal medya unsurunun önemli oldu ğ u ve etkileme düzeyinin de oldukça yüksek oldu ğ u görülmektedir.

Katılımcıların çoğunluğunun etkilenme düzeyleri arasında Aile, Arkadaşlar, Meslektaşlar, Kitaplar, İnternet ve Sosyal medya gibi unsurların önem derecesi ve etkileme düzeylerinin oldukça yüksek oldu ğ u, bunun yanı sıra TV haber ve tartışma programları, Filmler, Belgeseller, Gazete ve dergiler gibi unsurların etkinliklere ve Nene Hatun Tarihi Milli Parkına gelmelerinde bu ifadelerin önem derecesinin ve etkileme düzeylerinin düşük oldu ğ u tespit edilmiştir.

Tablo 3.18. Sosyal Çevre ve Diğer Unsurların Katılımcıları Etkileme Düzeyleri

	Etkileme Düzeyleri	N	%
Aile	Hiç Etkilemedi	82	21,2
	Etkilemedi	29	7,5
	Kararsızım	15	3,9
	Etkiledi	142	36,7
	Çok Etkiledi	119	30,7
Arkadaşlar	Hiç Etkilemedi	61	15,8
	Etkilemedi	21	5,4
	Kararsızım	4	1,0
	Etkiledi	151	39,0
	Çok Etkiledi	150	38,8
Meslektaşlar	Hiç Etkilemedi	112	28,9
	Etkilemedi	41	10,6
	Kararsızım	22	5,7
	Etkiledi	107	27,6
	Çok Etkiledi	105	27,1
TV, haber ve tartışma programları	Hiç Etkilemedi	162	41,9
	Etkilemedi	65	16,8
	Kararsızım	56	14,5
	Etkiledi	60	15,5
	Çok Etkiledi	44	11,4
Filmler	Hiç Etkilemedi	167	43,2
	Etkilemedi	71	18,3
	Kararsızım	37	9,6
	Etkiledi	68	17,6
	Çok Etkiledi	44	11,4
Belgeseller	Hiç Etkilemedi	150	38,8
	Etkilemedi	65	16,8
	Kararsızım	36	9,3
	Etkiledi	81	20,9
	Çok Etkiledi	55	14,2
Gazete ve dergiler	Hiç Etkilemedi	150	38,8
	Etkilemedi	64	16,5
	Kararsızım	43	11,1
	Etkiledi	81	20,9
	Çok Etkiledi	49	12,7
Kitaplar	Hiç Etkilemedi	119	30,7
	Etkilemedi	37	9,6
	Kararsızım	39	10,1
	Etkiledi	116	30,0
	Çok Etkiledi	76	19,6
İnternet	Hiç Etkilemedi	104	26,9
	Etkilemedi	37	9,6
	Kararsızım	27	7,0
	Etkiledi	112	28,9
	Çok Etkiledi	107	27,6
Sosyal Medya	Hiç Etkilemedi	94	24,3
	Etkilemedi	35	9,0
	Kararsızım	18	4,7
	Etkiledi	105	27,1
	Çok Etkiledi	135	34,9

Aşağıda gösterilen Tablo 3.19’da araştırmaya katılanların katılım motivasyon düzeylerinin ve etkilenip etkilenmeme düzeylerinin ölçülmesi adına katılımcılara Nene Hatun Tarihi Milli Parkını ziyaret etmelerinde etkili olan ve önem derecesinin belirlendiği birtakım sorular yöneltilmiştir.

Ziyaretçilerin tamamına yöneltilen sorularla katılımcıların ziyaretlerindeki temel motivasyon unsurlarının neler olduğu, neler üzerinde odaklandıklarına yanıt aranmış ve yer alan ifadeler şu şekilde gösterilmiştir:

“Atalarımın şehit olduğu Tabyaları görmek istedim.” ifadesinin toplam oranı **%98,2** olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların **%16,3**’ü katılıyorum, **%81,9**’u ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcıların çoğunluğunun ziyaretlerinde görme ve merak güdüsü düzeyinin oldukça yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcılara yöneltilen “Nene Hatun Tarihi Milli Parkı’nda savaşan atalarımın duygularını hissetmek istedim.” ifadesinin toplam oranı **%98,9** olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların **%16,0**’sı katılıyorum, **%82,9**’u ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcıların çoğunluğunun ziyaretlerinde atalarının duygularını hissetme güdüsü düzeyinin yüksek olduğu saptanmıştır.

Katılımcılara yöneltilen “Atalarımı savaştıkları alanlarda anmak istedim.” ifadesinin toplam oranı **%98,4** olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların **%16,5**’i katılıyorum, **%81,9**’u ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcıların çoğunluğunun ziyaretlerinde atalarını bizzat savaştıkları alanlarda anma güdüsü düzeyinin oldukça yüksek olduğu ortaya konulmuştur.

Katılımcılara yöneltilen “Tarihe tanıklık etmek istedim.” ifadesinin toplam oranı **%98,7** olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların **%18,3**’ü katılıyorum, **%80,4**’ü ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcıların çoğunluğunun ziyaretlerinde tarihe tanıklık etme arzusu ve isteği onların güdülenme düzeylerinin oldukça yüksek olduğunu gösterir şekilde yorumlanabilir.

Katılımcılara yöneltilen “1877-1878 (93 Harbi) Savaşı hakkında yerinde bilgi edinmek istedim.” ifadesinin toplam oranı **%96,2** olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların **%20,7**’si katılıyorum, **%75,5**’i ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcıların çoğunluğunun ziyaretlerinde yerinde bilgi edinme isteği ön

plana çıkmış ve katılımcıların güdülenme düzeyinin oldukça yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcılara yöneltilen “Tarihi açıdan önemli yerleri ziyaret ederek geçmişimi öğrenmek istedim.” ifadesinin toplam oranı **%97,7** olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların **%17,6**’sı katılıyorum, **%80,1**’i ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcıların çoğunluğunun ziyaretlerinde geçmişini merak etme ve yerinde öğrenme istekleri katılımcıların güdülenme düzeylerinin oldukça yüksek olduğu saptanmıştır.

Katılımcılara yöneltilen “Dua etmek ve şehitlerimizi anmak istedim.” ifadesinin toplam oranı **%98,2** olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların **%13,4**’ü katılıyorum, **%84,8**’i ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcıların çoğunluğunun ziyaretlerinde gelecek için yaşamlarını feda eden atalarına karşı dua etme arzusu, onların güdülenme düzeylerinin oldukça yüksek olduğunu gösterir şeklinde yorumlanabilir.

Katılımcılara yöneltilen “Nene Hatun Tarihi Milli Parkı’nın ziyaret edilmesi gerekliliğini hissettim.” ifadesinin toplam oranı **%97,9** olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların **%19,9**’u katılıyorum, **%78,0**’i ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcıların çoğunluğunun ziyaretlerinde milli parkın ziyaret edilmesi gerekliliğini hissetmeleri güdülenme düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Katılımcılara yöneltilen “Nene Hatun Tarihi Milli Parkı benim için sembolik bir anlam taşımaktadır.” ifadesinin toplam oranı **%91,2** olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların **%20,4**’ü katılıyorum, **%70,8**’i ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcıların çoğunluğunun ziyaretlerinde Nene Hatun Tarihi Milli Parkının Nene Hatun ile sembolleştiğini söylemeleri ve güdülenme düzeylerinin oldukça yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcılara yöneltilen “Nene Hatun Tarihi Milli Parkı benim tarihimin ve mirasımın bir parçasıdır.” ifadesinin toplam oranı **%96,6** olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların **%14,2**’si katılıyorum, **%82,4**’ü ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcıların çoğunluğunun ziyaretlerinde Nene Hatun Tarihi Milli Parkını tarihi ve mirası olarak gören kişilerin güdülenme düzeylerinin oldukça yüksek olduğu söylenebilir.

Katılımcılara yöneltilen “Yeni ve farklı şeyler/yerler görmek istedim.” ifadesinin toplam oranı **%77,3** olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların **%20,7**'si katılıyorum, **%56,6**'sı ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcıların çoğunluğunun ziyaretlerinde yeni yerler görme merak etme ve keşfetme isteği onların güdülenme düzeylerinin oldukça yüksek olduğunu gösterir şeklinde yorumlanabilir.

Katılımcılara yöneltilen “Müze, anıt ve savaş alanlarını ziyaret etmek istedim.” ifadesinin toplam oranı **%93,3** olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların **%24,0**'ü katılıyorum, **%69,3**'ü ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcıların çoğunluğunun ziyaretlerinde savaşa ait turistik çekiciliklere olan merakı ve öğrenme isteğinin oldukça yüksek olduğu görülmektedir.

Katılımcılara yöneltilen “Arkadaşlarımın daha önce gitmediği bir yere gitmek istedim.” ifadesinin toplam oranı **%64,9** olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların **%18,6**'sı katılıyorum, **%46,3**'ü ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcıların çoğunluğunun ziyaretlerinde farklı yerleri keşfetme güdüsü, yeni yerler görme istekleri, katılımcıların ziyaretlerinde önemli bir motivasyon unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır.

Katılımcılara yöneltilen “93 Harbinde şehit olan insanların kabirlerini ziyaret etmek istedim.” ifadesinin toplam oranı **%93,8** olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların **%16,5**'i katılıyorum, **%77,3**'ü ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcıların çoğunluğunun ziyaretlerinde atalarının kabirlerine gidip, oraları görüp, ziyaret etmeleri güdülenme düzeylerinin oldukça yüksek olduğunu göstermektedir.

Katılımcılara yöneltilen “Yoğun iş temposu, sıkıntı, stres ve sıradanlıktan kaçmak istedim.” ifadesi **%52,0**'lik bir kısmın bu ifadeye katıldığını gösterirken **%41,1**'lik kısmın ise bu ifadeye katılmadığı tespit edilmiştir. Katılımcıların **%12,7**'si katılıyorum, **%39,3**'ü ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Ayrıca katılımcıların **%36,4**'ü kesinlikle katılmıyorum, **%4,7**'si ise katılmıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcıların bir çoğunluğu boş zamanını değerlendirebilme açısından milli parkı ziyaret etme güdüsü içerisindeyken bazı katılımcılar da bu görüşü desteklememektedir.

Katılımcılara yöneltilen “Nene Hatun Tarihi Milli Parkı’nın sıra dışı bir yer olduğunu düşündüm.” ifadesinin toplam oranı **%89,7** olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların **%24,8**’i katılıyorum, **%64,9**’u ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcıların çoğunluğunun milli parkı sıra dışı bir yer olarak kabul ettiği söylenebilir.

Katılımcılara yöneltilen “Nene Hatun Tarihi Milli Parkı’ndaki kanıtları ve kalıntıları görmek istedim.” ifadesinin toplam oranı **%96,9** olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların **%19,9**’u katılıyorum, **%77,0**’i ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcıların nerdeyse tamamının ziyaretlerinde tarihi kalıntıları ve kanıtları yerinde görme isteği katılımcıların yüksek bir motivasyona sahip olduğunu güdülenme düzeylerinin oldukça yüksek olduğunu göstermektedir.

Katılımcılara yöneltilen “Nene Hatun Tarihi Milli Parkı’nda ne olduğunu anlamak istedim.” ifadesinin toplam oranı **%94,4** olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların **%20,2**’si katılıyorum, **%74,2**’si ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcıların çoğunluğunun ziyaret alanında ne olduğunu bilmek ve anlamak isteme arzusu güdülenme düzeylerinin oldukça yüksek olduğunu gösterir şekilde yorum yapılabilir.

Katılımcılara yöneltilen “Sadece farklı bir yerde vakit geçirmek istedim.” ifadesi **%71,6**’lık kısmın bu ifadeye katılmadığını gösterirken **%22,7**’lik bir kısmın ise bu ifadeye katıldığı tespit edilmiştir. Katılımcıların **%63,3**’ü kesinlikle katılmıyorum, **%8,3**’ü ise katılmıyorum yanıtını vermiştir. Ayrıca katılımcıların **%9,3**’ü katılıyorum, **%13,4**’ü ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Kararsız kalanların oranı da **%5,7** olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu farklı bir yerde vakit geçirmek açısından milli parkı ziyaret etme güdüsü içerisinde değilken bazı katılımcılar da bu görüşü desteklememektedir.

Katılımcılara yöneltilen “Vatan sevgisinin en iyi yaşanabileceği yerlerden birinin tabyalar olduğunu düşündüm.” ifadesinin toplam oranı **%95,9** olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların **%17,6**’sı katılıyorum, **%78,3**’ü ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcıların çoğunluğu vatan sevgisinin en yoğun yaşanabileceği yerlerden birinin tabyalar olduğunu düşünmektedir görüşü desteklenmektedir.

Katılımcılara yöneltilen “Yeni arkadaşlıklar kurmak istedim.” ifadesi **%75,4** lükkısının bu ifadeye katılmadığını gösterirken **%20,7** lik diğer kısmın ise bu ifadeye katıldığı tespit edilmiştir. Katılımcıların **%65,1**’i kesinlikle katılmıyorum **%10,3**’ü ise katılmıyorum yanıtını vermiştir. Ayrıca katılımcıların **%7,0**’si katılıyorum **%13,7**’si ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Kararsız kalanların oranı da **%3,9** olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu yeni arkadaşlıklar kurma açısından milli parkı ziyaret etme güdüsü içerisinde değilken bazı katılımcılar da bu görüşü desteklememektedir.

Tablo 3.19. Araştırmaya Katılanların Katılım Motivasyonu Düzeyine Göre Dağılımı

Durumlar	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Atalarımın şehit olduğu Tabyaları görmek istedim.	2	,5	2	,5	3	,8	63	16,3	317	81,9
Tabyalarda savaşan atalarımın duygularını hissetmek istedim.	1	,3	1	,3	2	,5	62	16,0	321	82,9
Atalarımı savaşta oldukları alanlarda anmak istedim.	1	,3	-	-	5	1,3	64	16,5	317	81,9
Tarihe tanıklık etmek istedim.	2	,5	1	,3	2	,5	71	18,3	311	80,4
93 Harbi hakkında yerinde bilgi edinmek istedim.	-	-	3	,8	12	3,1	80	20,7	292	75,5
Tarihi açıdan önemli yerleri ziyaret ederek geçmişimi öğrenmek istedim.	2	,5	2	,5	5	1,3	68	17,6	310	80,1
Dua etmek ve şehitlerimizi anmak istedim.	-	-	1	,3	6	1,6	52	13,4	328	84,8
Tabyaların ziyaret edilmesi gerekliliğini hissettim.	-	-	2	,5	6	1,6	77	19,9	302	78,0
Tabyalar benim için sembolik bir anlam taşımaktadır.	16	4,1	7	1,8	11	2,8	79	20,4	274	70,8
Tabyalar benim tarihimin ve mirasımın bir parçasıdır.	1	,3	2	,5	10	2,6	55	14,2	319	82,4
Yeni ve farklı şeyler/yerler görmek istedim.	44	11,4	28	7,2	16	4,1	80	20,7	219	56,6
Müze, anıt ve savaş alanlarını ziyaret etmek istedim.	4	1,0	2	,5	20	5,2	93	24,0	268	69,3
Arkadaşlarımın daha önce gitmediği bir yere gitmek istedim.	65	16,8	48	12,4	23	5,9	72	18,6	179	46,3
93 Harbinde şehit olan insanların kabirlerini ziyaret etmek istedim.	4	1,0	4	1,0	16	4,1	64	16,5	299	77,3
Yoğun iş temposu, sıkıntı, stres ve sıradanlıktan kaçmak istedim.	141	36,4	18	4,7	27	7,0	49	12,7	152	39,3
Tabyaların sıra dışı bir yer olduğunu düşündüm.	15	3,9	6	1,6	19	4,9	96	24,8	251	64,9
Tabyalardaki kanıtları ve kalıntıları görmek istedim.	-	-	4	1,0	8	2,1	77	19,9	298	77,0
Tabyalarda ne olduğunu anlamak istedim.	4	1,0	4	1,0	14	3,6	78	20,2	287	74,2

Tablo 3.19. (Devamı)

Sadece farklı bir yerde vakit geçirmek istedim.	245	63,3	32	8,3	22	5,7	36	9,3	52	13,4
Vatan sevgisinin en iyi yaşanabileceği yerlerden birinin Tabyalar olduğunu düşündüm.	2	,5	4	1,0	10	2,6	68	17,6	303	78,3
Yeni arkadaşlıklar kurmak istedim.	252	65,1	40	10,3	15	3,9	27	7,0	53	13,7

3.5. ARAŞTIRMA SORULARININ ANALİZ EDİLMESİ

3.5.1. Katılım Motivasyonunun Örnekleme Göre Farklılığının İncelenmesi

Çalışmada araştırma sorularını test etmek için T Testi ve ANOVA testi uygulanarak bulgular tablolaştırılmış ve yorumlanmıştır.

Araştırma Sorusu 1: Geleneksel 9 Kasım etkinlikleri kapsamında Nene Hatun Tarihi Milli Parkını ziyaret eden katılımcıların katılım motivasyonları cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?

T-Testi analizi yapılırken çift cevaplı değişkenlerin bağımlı değişkenler üzerindeki etkisine bakılır ve p değerinin 0,05 değerinden küçük olması temel alınarak yorumlanır.

Cinsiyet ile katılım motivasyonları arasındaki ilişkilere yönelik T-Testi'nin gösterildiği Tablo 3.20 incelendiğinde T testi sonuçlarına göre katılımcıların cinsiyet faktörü ile katılım motivasyonu düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. ($t_{(364,6)} = 1.153$, $p 0.250$).

Cinsiyetler arasında erkek katılımcıların motivasyon düzeyleri kadın katılımcıların motivasyon düzeylerine göre daha yüksektir veya düşüktür şeklinde yorumlanamaz.

Tablo 3.20. Cinsiyet ile katılım motivasyonları arasındaki ilişkilere yönelik T-Testi

Gruplar	N	\bar{X}	SS	sd	t	p
Erkek	224	4.3110	0.393	364.6	1.153	0.250
Kadın	163	4.2664	0.361			

$p > .05$

Araştırma Sorusu 2: Geleneksel 9 Kasım etkinlikleri kapsamında Nene Hatun Tarihi Milli Parkını ziyaret edenlerin katılım motivasyonları medeni duruma göre farklılık göstermekte midir?

Medeni durum ile katılım motivasyonları arasındaki ilişkilere yönelik T-Testinin gösterildiği Tablo 3.21 incelendiğinde katılımcıların medeni durum faktörü ile katılım motivasyonu düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. ($t_{(187,4)} = -1,876$, $p = 0.062$).

Tablo 3.21. Medeni Durum ile Katılım Motivasyonları İlişkisine Yönelik T-Testi

Gruplar	N	\bar{X}	SS	sd	t	p
Evli	105	4.2331	0.377	187,4	-1,876	0.062
Bekâr	282	4.3143	0.380			

$p > .05$

Araştırma Sorusu 3: Geleneksel 9 Kasım etkinlikleri kapsamında Nene Hatun Tarihi Milli Parkını ziyaret edenlerin katılım motivasyonları yaş durumuna göre farklılık göstermekte midir?

ANOVA testi analizi yapılırken ikiden fazla cevaplı değişkenlerin bağımlı değişkenler üzerindeki etkisine bakılmaktadır ve yine p değerinin 0,05 ten küçük olması temel alınarak yorumlamalar yapılmaktadır.

Nene Hatun Tarihi Milli Parkını ziyaret edenlerin katılım motivasyonları yaş durumuna göre farklılık göstermekte midir?" şeklindeki soruyu test etmek için ANOVA testi yapılmıştır.

Katılımcıların yaş faktörü ile katılım motivasyonları arasındaki ilişkilere yönelik ANOVA testinin gösterildiği Tablo 3.22 incelendiğinde katılımcıların yaş faktörü ile katılım motivasyonu düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($F=1,285$ $p = 0,270$).

Tablo 3.22. Yaş ile Katılım Motivasyonları Arasındaki İlişkilere Yönelik ANOVA Testi

Yaş	Frekans (n)	Ortalama	Standart sapma	F	Anlamlılık (p)
15-24	238	4,3197	,37618	1,285	,270
25-34	70	4,1973	,34939		
35-44	27	4,2734	,47188		
45-54	29	4,3153	,39069		
55-64	18	4,2566	,40312		
65 yaş ve üzeri	5	4.4095	,24187		
Toplam	387	4,2922	,38072		

Araştırma Sorusu 4: Geleneksel 9 Kasım etkinlikleri kapsamında Nene Hatun Tarihi Milli Parkını ziyaret eden katılımcıların katılım motivasyonları eğitim düzeylerine göre farklılık göstermekte midir?

Katılımcıların eğitim durumu faktörü ile katılım motivasyonları arasındaki ilişkilere yönelik ANOVA testinin gösterildiği Tablo 3.23 incelendiğinde katılımcıların eğitim durumu faktörü ile katılım motivasyonları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. (F=1,004 p = 0,415)

Tablo 3.23. Eğitim durumu ile katılım motivasyonları arasındaki ilişkilere yönelik ANOVA testi

Eğitim Düzeyi	Frekans (n)	Ortalama	Standart sapma	F	Anlamlılık (p)
İlkokul	21	4,3152	,40166	1,004	,415
Ortaokul	15	4,2127	,37748		
Lise	119	4,2809	,40289		
Ön Lisans	24	4,2698	,32226		
Lisans	187	4,3221	,37368		
Lisansüstü	21	4.1497	,35260		
Toplam	387	4,2922	,38072		

Araştırma Sorusu 5: Geleneksel 9 Kasım etkinlikleri kapsamında Nene Hatun Tarihi Milli Parkını ziyaret eden katılımcıların katılım motivasyonları meslek gruplarına göre farklılık göstermekte midir?

Katılımcıların Meslek faktörü ile katılım motivasyonları arasındaki ilişkilere yönelik ANOVA testinin gösterildiği Tablo 3.24 incelendiğinde katılımcıların meslek faktörü ile katılım motivasyonları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. (F=0,302 p = 0,911)

Tablo 3.24. Meslek Grupları İle Katılım Motivasyonları Arasındaki İlişkilere Yönelik Anova Testi

Meslek	Frekans (n)	Ortalama	Standart sapma	F	Anlamlılık (p)
Emekli	13	4,2857	,38194	0,302	,911
Ev Hanımı	17	4,2381	,43611		
Öğrenci	244	4,3093	,37720		
Kamu Görevlisi	52	4,2537	,40950		
Özel Sektör	34	4,2731	,36667		
Diğer	27	4,2734	,36014		
Toplam	387	4,2922	,38072		

Araştırma Sorusu 6: Geleneksel 9 Kasım etkinlikleri kapsamında Nene Hatun Tarihi Milli Parkını ziyaret eden katılımcıların katılım motivasyonları aylık gelirlerine göre farklılık göstermekte midir?

Katılımcıların Aylık gelir faktörü ile katılım motivasyonları arasındaki ilişkilere yönelik ANOVA testinin gösterildiği Tablo 3.25 incelendiğinde katılımcıların aylık gelir faktörü ile katılım motivasyonları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.(F=2,374 p = 0,029)

Tablo 3.25. Aylık Gelir ile Katılım Motivasyonları Arasındaki İlişkilere Yönelik ANOVA Testi

Aylık Gelir (2018 yılı asgari ücret)	Frekans (n)	Ortalama	Standart sapma	F	Anlamlılık (p)
1603 TL ve altı	228	4,3175	,36360	2,374	,029
1604-2499TL	46	4,3271	,36288		
2500-3999 TL	71	4,1979	,41845		
4000-5999TL	33	4,2266	,40964		
6000-7999TL	5	4,2571	,27063		
8000-9999TL	2	4,4286	,26937		
10.000 TL ve üzeri	2	5,0000	,00000		
Toplam	387	4,2922	,38072		

Post Hoc testi tablosu Tablo3.26 incelendiğinde hangi gruplar arasında anlamlı farklılık olduğu “Sig.” sütunu incelenerek anlaşılır. Tablodan 2500-3999 TL ile 10.000 TL ve üzeri arasında ($p = .049$) anlamlı farklılık olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla göstermiş olduğumuz gelir grubu arasında motivasyon düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.26. Aylık Gelir ile Katılım Motivasyonları Arasındaki İlişkilere Yönelik Post Hoc Testi TUKEY(Farklılık Düzeyi)

(I) Aylık Gelir	(J) Aylık Gelir	Mean Differen ce (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
1603 TL ve altı	1604-2499 TL	-,00966	,06089	1,000	-,1902	,1708
	2500-3999 TL	,11961	,05120	,230	-,0322	,2714
	4000-5999 TL	,09091	,07016	,854	-,1171	,2989
	6000-7999 TL	,06032	,17031	1,000	-,4445	,5652
	8000-9999 TL	-,11111	,26755	1,000	-,9042	,6820
	10.000 TL ve üzeri	-,68254	,26755	,144	-1,4756	,1105
1604-2499 TL	1603 TL ve altı	,00966	,06089	1,000	-,1708	,1902
	2500-3999 TL	,12927	,07130	,540	-,0821	,3406
	4000-5999 TL	,10057	,08594	,905	-,1542	,3553
	6000-7999 TL	,06998	,17739	1,000	-,4559	,5958

Tablo 3.26. (Devamı)

	8000-9999 TL	-,10145	,27211	1,000	-,9080	,7051
	10.000 TL ve üzeri	-,67288	,27211	,172	-1,4795	,1337
2500-3999 TL	1603 TL ve altı	-,11961	,05120	,230	-,2714	,0322
	1604-2499 TL	-,12927	,07130	,540	-,3406	,0821
	4000-5999 TL	-,02870	,07937	1,000	-,2640	,2066
	6000-7999 TL	-,05929	,17430	1,000	-,5760	,4574
	8000-9999 TL	-,23072	,27011	,979	-1,0314	,5699
	10.000 TL ve üzeri	-,80215	,27011	,049	-1,6028	-,0015
4000-5999 TL	1603 TL ve altı	-,09091	,07016	,854	-,2989	,1171
	1604-2499 TL	-,10057	,08594	,905	-,3553	,1542
	2500-3999 TL	,02870	,07937	1,000	-,2066	,2640
	6000-7999 TL	-,03059	,18079	1,000	-,5665	,5053
	8000-9999 TL	-,20202	,27433	,990	-1,0152	,6112
	10.000 TL ve üzeri	-,77345	,27433	,074	-1,5866	,0397
6000-7999 TL	1603 TL ve altı	-,06032	,17031	1,000	-,5652	,4445
	1604-2499 TL	-,06998	,17739	1,000	-,5958	,4559
	2500-3999 TL	,05929	,17430	1,000	-,4574	,5760
	4000-5999 TL	,03059	,18079	1,000	-,5053	,5665
	8000-9999 TL	-,17143	,31519	,998	-1,1057	,7628
	10.000 TL ve üzeri	-,74286	,31519	,220	-1,6771	,1914
8000-9999 TL	1603 TL ve altı	,11111	,26755	1,000	-,6820	,9042
	1604-2499 TL	,10145	,27211	1,000	-,7051	,9080
	2500-3999 TL	,23072	,27011	,979	-,5699	1,0314
	4000-5999 TL	,20202	,27433	,990	-,6112	1,0152
	6000-7999 TL	,17143	,31519	,998	-,7628	1,1057
	10.000 TL ve üzeri	-,57143	,37672	,735	-1,6881	,5452
10.000 TL ve üzeri	1603 TL ve altı	,68254	,26755	,144	-,1105	1,4756
	1604-2499 TL	,67288	,27211	,172	-,1337	1,4795
	2500-3999 TL	-,80215	,27011	,049	,0015	1,6028
	4000-5999 TL	,77345	,27433	,074	-,0397	1,5866
	6000-7999 TL	,74286	,31519	,220	-,1914	1,6771
	8000-9999 TL	,57143	,37672	,735	-,5452	1,6881

SONUÇ VE ÖNERİLER

Toplumsal alanda yaşanan değişimler turizm talebini de etkilemekte ve seyahat tercihinde karar mekanizması olarak, özel ilgiler ön plana çıkmaktadır. Bu durum, özel ilgi turizminin gelişmesine ve çeşitli alternatifler üretmesine zemin hazırlamaktadır. Turizm yazınında, hüzün turizmi olarak yer alan özel ilgi turizmi türü de, ölüm olgusunu bulduran yerlere yapılan seyahatleri kapsamaktadır. İnsanlar artık tekdüze olan seyahatler yerine ilgi alanlarının yoğun olduğu yerlere doğru turizm faaliyetini şekillendirmektedirler. Bu amaçla bünyesinde birçok ölüm unsurunu bulduran Nene Hatun Tarihi Milli Parkını 9 Kasım Anma Etkinlikleri kapsamında ziyaret eden katılımcılar üzerine yapılan bir alan araştırmasıyla katılımcıların ziyaret motivasyonlarını belirlenmeye çalışılmıştır. Böylece, turizm yazınında belirtilen, ölüme duyulan ilginin mi yoksa diğer etmenlerin mi (miras, kültür vb.) ziyaret motivasyonunu oluşturduğu ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Araştırma üç bölümden müteşekkildir. İlk iki bölüm literatür kısmından, üçüncü bölüm araştırma kısmından oluşmaktadır. Birinci bölümde özel ilgi turizmi kapsamında hüzün ve savaş alanları turizmi ile ilgili kavramlara, ikinci bölümde motivasyon, motivasyon teorileri ve turizmde motivasyon kavramlarına, son bölümde ise araştırma sahasının tanıtımına ve araştırmanın amacı doğrultusunda uygulama kısmına yer verilmiş, analizler yapılarak tablolatırılmış ve yorumlanmıştır.

Araştırma 2018 yılında 6.'sı düzenlenen ve her sene 9 Kasım'da çeşitli etkinliklerle kutlanan, vatanın bölünmez bütünlüğünü esas alan bir savaşın etkilerinin halen daha canlı tutulduğu bir alan olan Nene Hatun Tarihi Milli Parkını ziyaret eden katılımcıların katılım motivasyonlarını ölçmeyi amaçlamaktadır.

Araştırmanın amacına ulaşabilmesi için araştırma problemlerinin test edilmesi için veriler birtakım analizlere tabi tutulmuş, tablolatırılmış ve yorumlanmıştır. Bu kapsamda;

- Geleneksel 9 Kasım etkinlikleri kapsamında Nene Hatun Tarihi Milli Parkını ziyaret eden katılımcıların katılım motivasyonları cinsiyete göre farklılık göstermekte midir? sorusu analize tabi tutulmuştur. Cinsiyet faktörü ile katılım motivasyonları arasındaki ilişkilere yönelik yapılan T-Testi sonucuna

göre katılımcıların cinsiyet faktörü ile katılım motivasyonu düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Erkek katılımcıların katılım motivasyonu düzeyleri kadın katılımcıların katılım motivasyonu düzeylerine oranla daha yüksektir şeklinde yorumlanamaz.

- Geleneksel 9 Kasım etkinlikleri kapsamında Nene Hatun Tarihi Milli Parkını ziyaret eden katılımcıların katılım motivasyonları medeni duruma göre farklılık göstermekte midir? sorusu analize tabi tutulmuştur. Medeni durum faktörü ile katılım motivasyonları arasındaki ilişkilere yönelik yapılan T-Testi sonucuna göre katılımcıların medeni durum faktörü ile katılım motivasyonu düzeyleri arasında anlamlı bir fark görülmemektedir.
- Geleneksel 9 Kasım etkinlikleri kapsamında Nene Hatun Tarihi Milli Parkını ziyaret eden katılımcıların katılım motivasyonları yaş durumuna göre farklılık göstermekte midir? sorusu analize tabi tutulmuştur. Yaş faktörü ile katılım motivasyonları arasındaki ilişkilere yönelik yapılan ANOVA testi sonucuna göre katılımcıların yaş faktörü ile katılım motivasyonu düzeyleri arasında anlamlı bir fark görülmemektedir.
- Geleneksel 9 Kasım etkinlikleri kapsamında Nene Hatun Tarihi Milli Parkını ziyaret eden katılımcıların katılım motivasyonları eğitim düzeylerine göre farklılık göstermekte midir? sorusu analize tabi tutulmuştur. Eğitim düzeyi faktörü ile katılım motivasyonları arasındaki ilişkilere yönelik yapılan ANOVA testi sonucuna göre katılımcıların eğitim düzeyi faktörü ile katılım motivasyonu düzeyleri arasında anlamlı bir fark görülmemektedir.
- Geleneksel 9 Kasım etkinlikleri kapsamında Nene Hatun Tarihi Milli Parkını ziyaret eden katılımcıların katılım motivasyonları meslek gruplarına göre farklılık göstermekte midir? sorusu analize tabi tutulmuştur. Meslek faktörü ile katılım motivasyonları arasındaki ilişkilere yönelik yapılan ANOVA testi sonucuna göre katılımcıların meslek faktörü ile katılım motivasyonu düzeyleri arasında anlamlı bir fark görülmemektedir.
- Geleneksel 9 Kasım etkinlikleri kapsamında Nene Hatun Tarihi Milli Parkını ziyaret eden katılımcıların katılım motivasyonları aylık gelirlerine göre farklılık göstermekte midir? sorusu analize tabi tutulmuştur. Aylık gelir

faktörü ile katılım motivasyonları arasındaki ilişkilere yönelik yapılan ANOVA testi sonucuna göre katılımcıların aylık gelir faktörü ile katılım motivasyon düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmektedir. Post Hoc analizi TUKEY testi sonucu 2500-3999 TL ile 10.000 TL ve üzeri arasında ($p = .049$) anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmanın diğer sonuçlarına göre katılımcıların büyük bir çoğunluğu 9 Kasım etkinliklerine arkadaş grubu ve ailesiyle katılmıştır. Katılımcıların yine büyük bir çoğunluğu daha önce tabyaları en az bir kez de olsa ziyaret etmiştir.

Katılımcıların neredeyse tamamına yakını (%99,5'lik kısmı) savaş alanlarını ziyaret etmenin gerekli olduğunu savunmuştur. Katılımcıların büyük çoğunluğunun tabyalara gelmeden bilgi topladığı tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılanların ziyaretlerini etkileyen unsurlar ve etkileme düzeyleri sonucunda katılımcıların ziyaretlerini gerçekleştirmelerinde aile, arkadaşlar, internet ve sosyal medyanın önemli derecede rol oynadığı ve etkileme düzeyinin yüksek seviyede olduğu sonucuna varılmıştır.

Nene Hatun Tarihi Milli Parkı'nı ziyaret eden turistlerin temel ziyaret motivasyonunu katılımcıların atalarını savaştıkları alanlarında anmaları, tarihe tanıklık etme isteği, geçmişi öğrenme arzusu, vatan sevgisini doruk noktada yaşama arzusu, merak, ilgi, savaş kanıtlarını yerinde görme arzusu ve atalarına saygılarını belirtmek için dua etme gibi motivasyonun ön planda olduğu sonucuna varılmıştır. Buna göre, bölgeyi ziyaret edenler Nene Hatun Tarihi Milli Parkı'nı kültürel miraslarının bir parçası olarak görmekte ve bu motivasyon nedenleriyle ziyaretlerini gerçekleştirmektedir.

Hem bu çalışmada hem de Hall ve Basarın'ın 2009 yılında yapmış oldukları çalışmada savaş alanlarının ziyaret eden yerli ve yabancı turistler için saygı, minnettarlık, şehit ve ölenlerin hatırlanması gibi manevi değerlerin yüksek oranlarda ziyaret nedeni oldukları görülmektedir.

Yine başka bir örnek teşkil eden, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Ana bilim Dalı önderliğinde yüksek lisans tezi olarak hazırlanan (Kaya-2006) "Ölüm Turizmi: Gelibolu Yarımadası

Tarihi Milli Parkı'nı Ziyaret Eden Turistlerin Motivasyonlarını Anlamaya Yönelik Bir Araştırma ve Sonuçları" çalışma Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkını ziyaret eden turistlerin temel ziyaret motivasyonunu ölüme duyulan ilgi ya da ölümlle yüzleşme arzusu değil, merak, tarihi yerinde yaşama ve görme arzusu, miras ve kültür unsurlarının oluşturduğu sonucuna varılmıştır. Buna göre, bölgeyi ziyaret eden turistler bu alanı kültür ve miraslarının bir parçası olarak görmekte ve bu motivasyon nedenleriyle ziyaretlerini gerçekleştirmektedir. Sözü edilen bu çalışma yapılan çalışmayı destekler niteliktedir.

Motivasyon ölçeği ifadelerinde dua etmek ve şehitlerimizi anmak, tabyaları tarihimizin ve mirasımızın bir parçası olarak görmek, atalarımızı savaştıkları alanlarda anmak, atalarımızın şehit olduğu tabyaları görmek, tabyalarda savaşan atalarımızın duygularını hissetmek gibi motive unsurları katılımcılar tarafından oldukça yoğun hissedilmiştir. Bunun yanı sıra yoğun iş temposu, stres, sıradanlıktan kaçma, sadece farklı bir yerde vakit geçirme isteği, yeni arkadaşlıklar kurma gibi motivasyon unsurlarını kabul etmedikleri tespit edilmiştir.

Yapılan çalışmanın akademik anlamda da katkıları olasıdır. Ancak, çalışmanın sonuçlarının sadece araştırmanın yapıldığı bölgeye ait olduğu unutulmamalıdır. Farklı bölgelerde değişik sonuçların çıkması muhtemeldir.

Sonuç olarak Nene Hatun Tarihi Milli Parkını ziyaret eden katılımcılar buraları kültür ve miraslarının bir parçası olarak görmekte ve bu motivasyon nedenleriyle ziyaretlerini gerçekleştirmektedirler.

Nene Hatun Tarihi Milli Parkında yaptığımız saha çalışmaları, katılımcılara anket sonunda yöneltilen tespit ettiğiniz sorunlar ve çözüm önerileriniz nelerdir sorularından, birçok kez katıldığımız 9 Kasım etkinlikleri programları sonucunda aşağıdaki öneriler sunulmaktadır. Araştırmadan çıkarılan bu sonuçlar doğrultusunda bazı önerilerde bulunmak gerekirse;

9 Kasım etkinliklerinin gün içerisinde daha uzun bir sürede yapılması program ve etkinliklerin yoğunlaştırılması için yerel yönetim ve sivil toplum kuruluşlarının harekete geçmeleri gerekmektedir.

9 Kasım etkinlikleri yerel bir organizasyondur. Bunun ulusal düzeye taşımak için çalışmalar yapılmalıdır.

9 Kasım etkinlikleri program tarihine son birkaç hafta kala organize edilmeye çalışılmakta bu da etkinliğin gelişmesini engellemektedir. Hâlbuki bu konuda farklı kurum ve kuruluşlardan oluşturulacak ekipler ile bir komite yoluyla hem geçmiş programların değerlendirilmesi hem de bundan sonraki programlara eklenecek unsurlar Türkiye'deki ve dünyadaki diğer örnekler incelenerek ortaya konulabilir. Bu yolla etkinlik belli bir zaman içinde ulusal ve uluslararası bir boyuta taşınabilir.

Özellikle Nene Hatun Tarihi Milli Parkını insanların ziyaret etmelerini sağlayacak olan film, belgesel, TV haber ve tartışma programlarına ağırlık verilmelidir.

Katılımcılara yönelik, gerek yerli gerekse yabancı ziyaretçilere sadece etkinlik kapsamında değil, bu kapsam dışında da programlar düzenlenmelidir

Gelecekte tabyalar ile ilgili çalışma yapacak araştırmacılara sadece Aziziye ve Mecidiye tabyaları genelinde değil, Erzurum'da gün yüzüne çıkmamış ve çoğu insan tarafından pek bilinmeyen diğer tabyaların araştırılmasını ve turizme kazandırılmasını, Aziziye ve Mecidiye tabyalarının kültürel miras turizmi açısından değerlendirilmesi naçizane tavsiyeler arasında gösterilebilir.

KAYNAKÇA

- Akıncı, Z., & Kasalak, M. A. (2016). "Sürdürülebilir Turizm Yönetimi Açısından Özel İlgi Turizminin Yeri ve Önemi". *Çatalhöyük Uluslararası Turizm ve Sosyal Araştırmalar Dergisi* (1), 161-182.
- Akoğlan Kozak, M., & Kama, S. (2016). "Dark (Hüzün) Turizmi Mekanı Olarak Çanakkale". *VIII. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi 241-253*
- Aksakallı, Z., Selçuk, G. N., & Işık, C. (2017). "Nene Hatun Tarihi Milli Parkı'nın Hüzün Turizmi ve Mabetleşme Yönünden Değerlendirilmesi". *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* .
- Akyurt Kurnaz, H. (2013). *Hüzün Turizminin İç Turizme Etkisi: Çanakkale Örneği*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Albayrak, A. (2013). *Alternatif Turizm*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Aliğaoğlu, A. (2008). "Savaş Alanları Turizmi İçin Tipik Bir Yer: Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı". *Milli Folklor Dergisi* (20), 78.
- Alılı, M. (2018). *Bir Hüzün Turizmi Destinasyonu Olarak Azerbaycan'ın Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Anık, C. (2007). "Eğiticinin Performansını Niteleyen Faktörler". *Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi* , 133-168.
- Arnolds, C., & Boshoff, C. (2002). "Compensation, Esteem Valence and Job Performance: an Empirical Assessment of Alderfer's ERG Theory". *International Journal Of Resource Management* , 697-719.
- Ataman, G. (2001). *İşletme Yönetimi Temel Kavram ve Yeni Yaklaşımlar*. Türkmen Kitabevi.
- Atay, L., & Yeşildağ, B. (2010). "Savaş Alanları ve Turizmi". *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2 (2), 66.

- Atay, L., & Yeşildağ, B. (2010). "Savaş Alanları ve Turizmi". *Aksaray Üniversitesi İİBF Dergisi* , 65-72.
- Barutçugil, İ. (2002). *Organizasyonlarda Duyguların Yönetimi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Beech, J. (2000). "The Enigma of Holocaust Sites as Tourist Attractions- The Case of Buchenwald", *Managing Leisure*,(Cilt 5).
- Biran, A., Poria, Y., & Oren, G. (2011). "Sought Experiences at (Dark) Heritage Sites",. *Annals of Tourism Research*, 38 (3), 821.
- Blom, T. (2000). "Morbid Tourism-a Postmodern Market Niche With an Example From Althorp". *Norsk Geografisk Tidsskrift*, 54, 1-29.
- Bolat, T., Seymen, O., Bolat, O., & Erdem, B. (2008). *Yönetim ve Organizasyon*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Bose, C. (2004). *Principles of Management and Administration*. Prentice Hall of India Limited.
- Can, H., Akgün, A., & Kavuncubaşı, Ş. (1995). *Kamu ve Özel Kesimde Personel Yönetimi*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Cengizhan, C. (2018, 11 13). *Temel İstatistik Kavramları*. Marmara Üniversitesi mimoza.marmara.edu.tr.
- Chaudhary, P. (2014). "A Study Over Expectancy Theory Of Motivation in Small Scale Industries in NCR". *International Journal of Research & Development in Technology and Management Science*.
- Cooper, C., Fletcher, J., Fyall, A., Gilbert, D., & Wanhill, S. (2008). *Tourism Principles and Practice*. U.K: Prentice Hall Financial Times.
- Çam, N. (1993). *Erzurum Tabiyaları*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayını.
- Çelikkanat, C. (2000). *Örgütlerde Güdülenme ve İş Doyumu*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çetinkaya, G., Yıldız, M., & Özçelik, M. A. (2018). "Yerel Halkın Milli Park Ziyaretlerinin Nedenlerinin Belirlenmesi: Antalya İli Örneği". *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 136.

- Çiçek, D. (2005). *Örgütlerde Motivasyon ve İş Yaşam Kalitesi: Bir Kamu Kuruluşundaki Yönetici Personelin Motivasyon Seviyelerinin Tespit Edilerek İş Yaşam Kalitesinin Geliştirilmesi Üzerine Bir Çalışma*.(Yayımlanmış Doktora Tezi). Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Deniz, M. (2005). *İşletme Yönetiminde Motivasyon, M, Tikici (Ed.). Örgütsel Davranış Boyutlarından Seçmeler*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Dinçer, Ö., & Fidan, Y. (1996). *İşletme Yönetimi*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Doğaner, S. (2006). "Savaş ve Turizm: Troya ve Gelibolu Savaş Alanları". *Türk Coğrafya Dergisi* , 1-21.
- Dunkley, R. A., Morgan, N., & Westwood, S. (2007). "A Shot in the Dark? Developing a New Conceptual Framework for Thanatourism",. *Asian Journal Of Tourism and Hospitality*,, 1 (1), 62.
- Efere, P. (2005). *Motivation and Job Satisfaction*. London, U.K: Trans-Atlantic College.
- Eren, E. (2001). *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi*. Beta Yayınları.
- Eren, E. (2010). *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi*. İstanbul: Beta BasımA.Ş.
- Eymirli, E. B. (2012). "Nene Hatun Tarihi Milli Parkı Aziziye ve Mecidiye Tabyalarının Turizme Kazandırılması".
- Fındıkçı, H. (1999). *İnsan Kaynakları Yönetimi*. Ankara: Alfa Yayınları.
- Foley, M., & Lennon, J. (1996). "JFK and Dark tourism: A Fascination withAassassination". *International Journal of Heritage Studies* , 198-211.
- Geçten, O. (2017). "Aziziye ve Mecidiye Tabyalarının Askeri Tahkimat Yapısı Olarak Mimari Özelliklerinin İncelenmesi". *Türk Bilim Araştırmaları Vakfı Dergisi* , 1-11.
- Hacıoğlu, N., & Avcıkurt, C. (2011). *Turistik Ürün Çeşitlendirmesi* . Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Hall, J., & Basarin, J. (2009). "Battlefield Tourism in Turkey: Motives For Attendance at Anzac Day Commemoration in Turkey", *Tourist Experiences: Meanings Motivation and Behaviours:*, (s. 7). UK.

- Hong, T., & Waheed, A. (2011). "Herzberg's Motivation-Hygiene Theory and Job Satisfaction in the Malaysian Retail Sector: The Mediating Effect of Love of Money". *Asian Academy of Management Journal* , 73-94.
- Hoy, W., & Miskel, C. (2010). *Educational Administration: Theory, Research and Practice*. McGraw-Hill.
- Huseman, R., Hatfield, J., & Miles, E. (1987). "A New Perspective on Equity Theory: The Equity Sensitivity Construct". *The Academy of Management Review* , 222-234.
- İslamoğlu, A., & Alnıaçık, Ü. (2016). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemi*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Kalaycı, Ş. (2010). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikler*. Ankara: iAsil Yayın Dağıtım Ltd. Şti.
- Kantar, H. (2008). *İşletmede Motivasyon*. İstanbul: Kum Saati Yayınları.
- Katherine, W., & Duncan, W. (2011). "Maslow's Needs Hierarchy as a Framework for Evaluating Hospitality Houses' Resources and Services". *Journal of Pediatric Nursing* , 325-331.
- Keser, A. (2013). *Organizasyonlarda İş Motivasyonu, İş Tatmini ve Bağlılık*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Kılıç, B., & Akyurt, H. (2011). "Destinasyon İmajı Oluşturmada Hüzün Turizmi: Afyonkarahisar ve Başkomutan Tarihi Milli Parkı". *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (10(1)), 209-232.
- Kılıç, B., & Sop, S. A. (2011). "Hüzün Turizmi, Katarsis ve Alternatif Katarsistik Bir Destinasyon Örneği Olarak San Jose Madeni",. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 8 (3), 9.
- Koçak, L., & Seçer, İ. (2018). "Investigation of the Relationship between School Burnout, Depression and Anxiety among High School Students". *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 601-622.
- Koçel, T. (2001). *İşletme Yöneticiliği*. İstanbul: Beta.
- Koçel, T. (2003). *İşletme Yöneticiliği*. İstanbul: Beta Yayıncılık.

- Konyalı, İ. (1960). *Erzurum Tarihi*. İstanbul: Ercan Matbaası.
- Kozak, M. A., & Bahçe, S. (2009). *Özel İlgi Turizmi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kurnaz, H., Çeken, H., & Kılıç, B. (2013). "Hüzün Turizmi Katılımcılarının Seyahat Motivasyonlarının Belirlenmesi". *İşletme Araştırmaları Dergisi* (5/2), 57-73.
- Küçükaslan, N. (2007). *"Özel İlgi Turizmi"*. Bursa: Ekin Yayınevi.
- Küçükaslan, N. (2006). "Özel İlgi Turizminde Niş Pazarlaması Yeri". *Paradoks Ekonomi, Sosyoloji, Politika Dergisi* (2/2), 1-32.
- Küçüközkan, Y. (2015). "Liderlik ve Motivasyon Teorileri: Kuramsal Bir Çerçeve". *Uluslararası Akademik Yönetim Bilimleri Dergisi*, 86-115.
- Lennon, J. J., & Foley, M. (1999). "İnterpretation of the Unimanagerial: The US Holocaust Memorial Museum, Washington, DC, and "Dark Tourism". *Journal of Travel Research*, 38, 1-46.
- Lorcu, F. (2015). *Örneklerle Veri Analizi SPSS*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Lunenburg, F. (2011). "Expectancy Theory of Motivation: Motivating by Altering Expectation". *International Journal of Management, Business, and Administration*, 1-6.
- Mengü, C. (2017). "Turizmde Motivasyon Stratejileri". *Journal of Social and Humanities Sciences Research* (4/15), 1987-1999.
- Moore, L., Gabrash, D., & Rotter, C. (2010). "Using Achievement Motivation Theory to Explain Student Participation in a Residential Leadership Learning Community". *Journal of Leadership Education*, 22-34.
- Onaran, O. (1981). *Çalışma Yaşamında Güdüleme Kuramları*. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Öge, S. (2015). *Medikal Turizmin Ekonomik Önemi*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Önen, L., & Tüzün, M. (2005). *Motivasyon*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Özcan, H. (2014). *93 Harbi Aziziye Şahlanışı*. Erzurum: Aziziye Belediyesi Kültür Serisi.

- Özkalp, E., & Kirel, Ç. (2013). *Örgütsel Davranış*. Bursa: Ekin Yayınevi.
- Pardee, R. (1990). "Motivation Theories of Maslow", Herzberg, McGregor & McClelland (*A Literature Review of Selected Theories Dealing With Job Satisfaction and Motivation*), 1-24.
- Paşamehmetoğlu, A., & Yeloğlu, H. (2013). *Örgütsel Davranış*. İstanbul: Beta.
- Pearce, P. (1983). "Inferring Travel Motivation from Travellers, Experiences". *Journal of Travel Research* (22-2), 16-20.
- Rahimic, Z., Resic, E., & Kozo, A. (2012). *Determining the Level of Management Competences in the Process of Employee Motivation*, 41, 535-543.
- Riley, S. (2005). "Herzberg's Two-Factor Theory of Motivation Applied to the Motivational Techniques within Financial Institutions". *Senior Honors Thesis*, Eastern Michigan University Honors Program.
- Riley, S. (2005). *Herzberg's Two-Factor Theory of Motivation Applied to the Motivational Techniques within Financial Institutions*, Senior Honors Thesis, Ypsilanti, ABD.
- Rojek, C. (1993). *Ways of Escape: Modern Transformations in Leisure and Travel*. London: The Macmillan Press.
- Royle, M., & Hall, A. (2012). "The Relationship Between McClelland's Theory of Needs, Feeling Individually Accountable, and Informal Accountability For Others". *International Journal of Management and Marketing Research* , 21-41.
- Sabuncuoğlu, Z., & Tüz, M. (2001). *Örgütsel Psikoloji*. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Sabuncuoğlu, Z., & Tüz, M. (2008). *Örgütsel Psikoloji*. Bursa: Alfa Aktüel.
- Seaton, A. V. (1996). "From Thanatopsis to Thanatourism: Guided by the Dark". *International Journal of Heritage Studies*, 2 (4), 234.
- Seçer, İ. (2003). *"SPSS ve LİREL ile Pratik Veri Analizi Analiz Raporlaştırma"* Ankara: Anı Yayıncılık

- Selçuk, G. N., Işık, C., & Aksakallı, Z. (2017). "Nene Hatun Tarihi Milli Parkının Hüzün Turizmi ve Mabetleşme Yönünden Değerlendirilmesi". *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* .
- Smith, V. L. (1998). "War and Tourism: An American Ethnography. *Annals of Tourism Research* ,25(2), 202-227
- Sökmen, A. (2010). *Yönetim ve Organizasyon*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Steers, R., Mowday, R., & Shapiro, D. (2004). "The Feature of Work Motivation Theory", *Academy of Management Review* , 379-387.
- Tabachnick, G., & Fidell, L. (2015). *Çok Değişkenli İstatistiklerin Kullanımı* (Çev: Mustafa Baloğlu).Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Tanrısevdi, A., & Çavuş, Ş. (2003). "Özel ilgi Turizmi ve Özel İlgi Turizmi Kapsamında Kuşadası ve Çevresinde Varolan Potansiyel Kaynaklar Üzerine Kuramsal Bir İnceleme". *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi* (10), 9-21.
- Tınaz, P. (2009). *Çalışma Yaşamından Örnek Olaylar*. İstanbul: Beta Basım.
- Uluçeken, T. H. (2011, Mayıs). *Özel İlgi Turizmi: Kapsamı, Çeşitleri ve Türkiye'de Uygulanabilirliği*. Ankara.
- Ural, A., & Kılıç, İ. (2018). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yaşar, Z. (2016). *Turizm İşletmelerinde Tükenmişlik ve Motivasyon Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi Safranbolu Karabük Örneği*. Karabük: Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı.
- Yazıcıoğlu, Y., & Erdoğan, S. (2004). *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yeşildağ, B. (2010). *Savaş Alanları Turizmi Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Örneği*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale: Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldız, Ö. E. (2009). *Türkiye'de Şarap Turizmi: Çeşme Örneğinde Ürün Geliştirme Modeli*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yıldız, Z., Yıldız, S., & Aytemiz, L. (2015). "Kara Turizm, Terör Turizmi ve Türkiye Potansiyeli",. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4 (2), 395.

Zaman, S., & Coşkun, O. (2012). "Milli Parklarda Kaynak Değer Kullanımı İçin Bir Öneri: Nene Hatun Tarihi Milli Parkı",. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 117-134.

İNTERNET KAYNAKLARI

- URL1: Özel ve İlgi kavramlarının tanımlanması, <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 20 Şubat 2019
- URL2: Roma kenti Pompeii yok oluş, <https://tr.sputniknews.com/bilim/201810181035728579-pompeii-yok-olus>, Erişim Tarihi: 15 Nisan 2020
- URL3: Gettysburg Muharebesi Temsili, <https://seyler.eksisozluk.com/amerikan-ic-savasinin-donum-noktasi-olarak-adlandirilan-savas-gettysburg-muharebesi>, Erişim Tarihi: 12 Haziran 2020
- URL4: Gettysburg Müzesi, <https://tr.pinterest.com/pin/560768591087034907/>, Erişim Tarihi: 12 Haziran 2020
- URL5: Somme Savaşı Temsili, <https://tr.41answers.com/a/somme-savasi-sonuclarindan-bazilari-neydi.html>, Erişim Tarihi: 12 Haziran 2020
- URL6: GYTMP Şehitlik , <https://yilmazmerve.wordpress.com/gezi-rehberi/marmara-bolgesi-2/bursa/>, Erişim Tarihi: 10 Haziran 2020
- URL7: GYTMP Havadan Görünüm, <https://www.gezilesiyer.com/canakkale-sehitligi.html>, Erişim Tarihi: 10 Haziran 2020
- URL8: Sakarya Meydan Muharebesi Tarihi Milli Parkı, aksam.com.tr/yasam/sakarya-meydan-muharebesi-tarihi-milli-parki-nerede-sakarya-meydan-muharebesi-parkina-nasil-gilidr/haber-1017681, Erişim Tarihi: 10 Haziran 2020
- URL9: Başkomutanlık Tarihi Milli Parkı, <https://gezievreni.com/baskomutan-tarihi-milli-parki/>, Erişim Tarihi: 10 Haziran 2020
- URL10: Milli Park Tanımı, <https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/34/Temel-Kavramlar>, Erişim Tarihi: 10 Mart 2020
- URL11: IUCN'ye Göre Milli Park Tanımı, <http://www.tukcev.org.tr/milli-parklar>, Erişim Tarihi: 15 Mayıs 2020
- URL12: Aziziye ve Mecidiye Tabyalarından Görüntüler, <http://nenehatun.tabiat.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 15 Mayıs 2020

URL13: Tabyalar Düşman İşgaline Uğradığında Halkın Bilgilendirilmesi Metni, <http://www.doguturk.com/aziziye-tabyalari-nene-hatun-ve-9-kasim-ruhu-makale,4220.html>, Erişim Tarihi: 5 Mayıs 2020

URL14: Tabyalar Yürüyüşü Afişi, <http://www.palandokengazetesi.net/9-kasim-2018-aziziye-destani-tabyalar-yuruyusu-gerceklestiriliyor-27928h.htm>, Erişim Tarihi: 31 Mayıs 2020

URL15: 9 Kasım Anma Etkinlikleri Programı, <https://erzurumportali.com/shf/4492/Erzurum-Tabyalara-Yuruyor>, Erişim Tarihi: 20 Nisan 2019

URL16: Tabyalar Yürüyüşünden Görünüm, <https://www.erzurum.bel.tr/GuncelHaber-erzurum-eccadina-yurudu/29/208650.html>, Erişim Tarihi: 25 Mayıs 2019

EKLER

EK 1. Anket Formu

<p>Sayın Katılımcı,</p> <p>Bu anket formu 1877-1878 yılları arasında Osmanlı İmparatorluğu-Çarlık Rusya arasında gerçekleşen savaşta şehit olan insanları (asker, yerel halk) anmak için düzenlenen “Tabyalar Yürüyüşüne” yerel halkın katılım motivasyonlarını belirlemek için hazırlanmıştır. Ankete vereceğiniz cevaplar, bilimsel bir araştırmada kullanılacaktır. Anket çıktılar başka bir amaçla kullanılmayacaktır. Katılımınızdan dolayı teşekkür ederiz.</p> <p>Hacı Yaşar MAZMAN Sosyal Bilimler Enstitüsü & Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Ana-bilim Dalı</p>	<p>Doç. Dr. Ahmet ÇAVUŞ Atatürk Üniversitesi Turizm Fakültesi ahmetcavus@atauni.edu.tr</p>
---	--

1.BÖLÜM: DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİN BELİRLENMESİ

1.Cinsiyet:	☐ Erkek ☐ Kadın
2.Yaş:
3.Medeni Durum:	☐ Evli ☐ Bekâr
4.Eğitim Durumu:	☐ Okuma yazma bilmeyen, ☐ İlkokul, ☐ Ortaokul, ☐ Lise ☐ Ön lisans, ☐ Lisans, ☐ Lisansüstü
5.Meslek:	☐ Emekli, ☐ Ev Hanımı, ☐ Öğrenci, ☐ Kamu Görevlisi, ☐ Özel Sektör, Diğer ☐
6.Aylık Gelir:	☐ 1603 TL ve altı, ☐ 1604-2499 TL, ☐ 2500-3999 TL, ☐ 4000-5999 TL, ☐ 6000-7999 TL, ☐ 8000-9999 TL, ☐ 10.000 TL ve üzeri
7.Nerelisiniz? (Lütfen belirtiniz).
8.İkamet ettiğiniz yer neresidir? (Lütfen belirtiniz).
9.Tabyalar Yürüyüşü’ne kiminle katıldınız?	☐ Yalnız, ☐ Eşimle, ☐ Ailemle, ☐ Arkadaş Grubumla ☐ Diğer
10.Daha önce Nene hatun Tarihi Milli Parkını (Tabyaları) ziyaret ettiniz mi?	☐ Evet ☐ Hayır
11.Kaç kez ziyaret ettiniz?(Lütfen belirtiniz).
12. Sizce savaş alanlarını ziyaret etmek gerekli midir?	☐ Evet ☐ Hayır
13. Nene hatun Tarihi Milli Parkı (Tabyalar) hakkında herhangi bir bilgi topladınız mı?	☐ Evet ☐ Hayır

14. Aşağıdaki ifadeler Tabyalara gelmenizde ne derece önemlidir?

		Hiç Etkilemedi	Etkilemedi	Kararsızım	Etkiledi	Çok Etkiledi
1.	Aile					
2.	Arkadaşlar					
3.	Meslektaşlar					
4.	TV haber ve tartışma programları					
5.	Filmler					
6.	Belgeseller					
7.	Gazete ve dergiler					
8.	Kitaplar					
9.	İnternet					
10.	Sosyal medya (facebook, whatsapp, instagram, twitter vb)					

2. BÖLÜM KATILIM MOTİVASYONLARININ BELİRLENMESİ

Lütfen Tabyaları ziyaretinize ilişkin aşağıdaki her ifade için size en uygun kutucuğa "X" işareti koyunuz.

		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
	9 Kasım Tabyalar yürüyüşüne katıldım, çünkü					
1	Atalarımın şehit olduğu Nene Hatun Tarihi Milli Parkı'nı (Tabyaları) görmek istedim.					
2	Nene Hatun Tarihi Milli Parkı'nda(Tabyalarda) savaşan atalarımın duygularını hissetmek istedim.					
3	Atalarımı savaşta oldukları alanlarda anmak istedim.					
4	Tarihe tanıklık etmek istedim.					
5	1877-1878 (93 Harbi) Savaşı hakkında yerinde bilgi edinmek istedim.					
6	Tarihi açıdan önemli yerleri ziyaret ederek geçmişimi öğrenmek istedim.					

7	Dua etmek ve şehitlerimizi anmak istedim.					
8	Nene Hatun Tarihi Milli Parkı'nın(Tabyaların) ziyaret edilmesi gerekliliğini hissettim.					
9	Nene Hatun Tarihi Milli Parkı(Tabyalar) benim için sembolik bir anlam taşımaktadır.					
10	Nene Hatun Tarihi Milli Parkı(Tabyalar) benim tarihimin ve mirasımın bir parçasıdır.					
11	Yeni ve farklı şeyler/yerler görmek istedim.					
12	Müze, anıt ve savaş alanlarını ziyaret etmek istedim.					
13	Arkadaşlarımın daha önce gitmediği bir yere gitmek istedim.					
14	93 Harbinde (1877-1878) şehit olan insanların kabirlerini ziyaret etmek istedim.					
15	Yoğun iş temposu, sıkıntı, stres ve sıradanlıktan kaçmak istedim.					
16	Nene Hatun Tarihi Milli Parkı'nın(Tabyaların) sıra dışı bir yer olduğunu düşündüm.					
17	Nene Hatun Tarihi Milli Parkı'ndaki(Tabyalardaki) kanıtları ve kalıntıları görmek istedim.					
18	Nene Hatun Tarihi Milli Parkı'nda(Tabyalarda) ne olduğunu anlamak istedim.					
19	Sadece farklı bir yerde vakit geçirmek istedim.					
20	Vatan sevgisinin en iyi yaşanabileceği yerlerden birinin Nene Hatun Tarihi Milli Parkı(Tabyalar) olduğunu düşündüm.					
21	Yeni arkadaşlıklar kurmak istedim.					
	9 Kasım Etkinlikleriyle İlgili Sorun Olarak Gördüğünüz Hususlar Nelerdir?					
	9 Kasım Etkinlikleriyle İlgili Sorun Olarak Gördüğünüz Hususlara Çözüm Önerileriniz Nelerdir?					

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Hacı Yaşar MAZMAN
Doğum Yeri ve Tarihi	Erzurum, 1988.
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi, Turizm Fakültesi Konaklama İşletmeciliği (2012-2017).
Y. Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı.
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce.
İş Deneyimi	
Stajlar	Pegasos World Hotel Titreyengöl Mevkii/ ANTALYA. Kazım Karabekir Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Palandöken/ERZURUM
Çalıştığı Kurumlar	Pegasos World Hotel Titreyengöl Mevkii/ ANTALYA. (2014 Pastane –Demi Chef) Uzungöl Şeflerin Yeri Restaurant Çaykara / TRABZON (2013- Garson)
İletişim	
E-Posta Adresi	yasarmazman@hotmail.com
Tarih	03.09.2020